

Tilinpäätös 2018

Kunnanhallitus 6.5.2019
Tilintarkastaja 7.6.2019
Tarkastuslautakunta 7.6.2019
Kunnanvaltuusto 24.6.2019

TILINPÄÄTÖS 2018

SISÄLLYSLUETTELO

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

- 1.1.1. Kunnanjohtajan katsaus
- 1.1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset
- 1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys
- 1.1.4. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa
- 1.1.5. Kunnan henkilöstö 2018
- 1.1.6. Ympäristöasiat
- 1.1.7. Muut ei-taloudelliset asiat
- 1.1.8. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä
- 1.1.9. Arvio riskeistä ja epävarmuustekijöistä

1.2. SELONTEKO SISÄISESTÄ VALVONNASTA JA RISKIEN HALLINNASTA

1.3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

- 1.3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen: tuloslaskelma
- 1.3.2. Toiminnan rahoitus

1.4. RAHOITUSASEMA

- 1.4.1. Tase ja sen tunnusluvut

1.5. KOKONAISTULOT JA -MENOT

1.6. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

- 1.6.1. Konserniyhteisöt
- 1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus
- 1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat
- 1.6.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä
- 1.6.5. Konsernin valvonta
- 1.6.6. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

1.7. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALouden TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1. TAVOITTEIDEN, MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN

- 2.1.1. Käyttötalousosan toteutumisvertailu
- 2.1.2. Tuloslaskelmaosan toteutuminen
- 2.1.3. Investointien toteutuminen
- 2.1.4. Rahoitusosan toteutuminen

2.2. YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIIEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1. KUNNAN LASKELMAT

- 3.1.1. Tuloslaskelma 1.1. - 31.12.2018
- 3.1.2. Rahoituslaskelma 1.1. - 31.12.2018
- 3.1.3. Tase 31.12.2018

3.2. KONSERNILASKELMAT

- 3.2.1. Konsernituloslaskelma 1.1. - 31.12.2018
- 3.2.2. Konsernitase 31.12.2018
- 3.2.3. Konsernirahoituslaskelma 1.1. - 31.12.2018

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1. TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.2. TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.3. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.4. VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.5. YMPÄRISTÖASIOIDEN ESITTÄMINEN

4.6. HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJIEN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.7. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.8. KONSERNITULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.9. KONSERNITASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.10. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

5.1. VESIHUOLLON TOIMINTAKERTOMUS 2018

5.2. VESIHUOLLON TULOSLASKELMA 1.1. - 31.12.2108

5.3. VESIHUOLLON TASE 31.12.2018

5.4. VESIHUOLLON RAHOITUSLASKELMA

6. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

7. LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1. OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1.1. Vt. kunnanjohtajan katsaus

Kunnanjohtajana vuonna 2018 toimi Jussi Stoor. Hänelle on tätä tilinpäätöstä kirjoitettaessa myönnetty ero kunnanjohtajuudesta ja tilinpäätökseen kuuluvan kunnanjohtajan katsauksen on kirjoittanut vasta muutaman kuukauden Lemminkäisten virassa ollut talous- ja hallintojohtaja. Lemminkäisten luotsataan eteenpäin uusien viranhaltijavoimin. Johtoryhmästä tekninen johtaja, sivistystoimenjohtaja sekä talous- ja hallintojohtaja, aloittivat vuoden 2018 puolella. Lisäksi myös pitkän virkauran tehnyt vapaa-aikasihteeri vaihtui.

Kunta on ollut näkyvästi esillä metallimusiikin pääkaupunkina. Kunta julistettiin metallimusiikin pääkaupungiksi kesäkuussa 2018. Tämä saavutus perustui metallimusiikkia soittavien bändien esiintyvyyteen kunnan asukaslukuun suhteutettuna. Lemminkäiset vei voiton suhdeluvulla 422,6 yhtyettä 100.000 asukasta kohden. Lemminkäiset on tunnettu myös muista erityisesti kesään kuuluvista tapahtumista, kuten Lemminkäisten Musiikkijuhlilla. Lemminkäisten tulevan kesän tapahtumatiedotetta kasataan parhaillaan ja tiedossa on jälleen runsaasti mukavia tapahtumia.

Kunnan positiivinen ongelma on, että kunnan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on ajoittain runsaasti lapsia olemassa oleviin ryhmiin nähden. Väkiluku vuoden lopussa oli 3040 asukasta, lapsia syntyi 23. Lemminkäiset on onnistunut uusien asuinalueiden kaavoituksessa ja siten saanut muuttajia kuntaan asumaan. Tonttikauppaa on tehostettu ja positiivista virettä sen suhteen tuntuu olevan koko ajan.

Talouden tilanne on tunnustettu heikoksi. Vuoden 2017 tilinpäätös vei kunnan kumulatiivisen alijäämän kattamisen ongelman äärelle. Vuoden 2018 tilinpäätökseen on kirjattu kokonaisuudessaan Eksoten ilmoittama lisälasku vuosilta 2016-2018 sekä osuus Eksoten alijäämästä. Yhteensä näistä kirjauksista vuodelle 2018 aiheutui 1,4 milj. euron lisäkirjaus. Vuodelle 2017 oli kirjattu jo 750.000 euroa. Vuoden 2018 alijäämän määrä oli yhteensä 1,77 milj. euroa.

Investointeja tehtiin maltillisesti 1,2 milj. euron verran. Näistä suurin panostus, noin 750.000 euroa kohdistui laajakaistaverkon rakentamiseen.

Lemminkäisillä on edelleen usko tulevaan. Talouden vakava tilanne on tiedostettu ja keinoja talouden tasapainottamiseksi etsitään. Tavoitteena on löytää paras mahdollinen ratkaisu, että positiiviset ongelmat ja hyvä vire jatkuvat tulevaisuudessakin.

Johanna Mäkelä
Vt. kunnanjohtaja

1.1.2. Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

1.1.2.1. Kunnan päätöksenteko-organisaatio

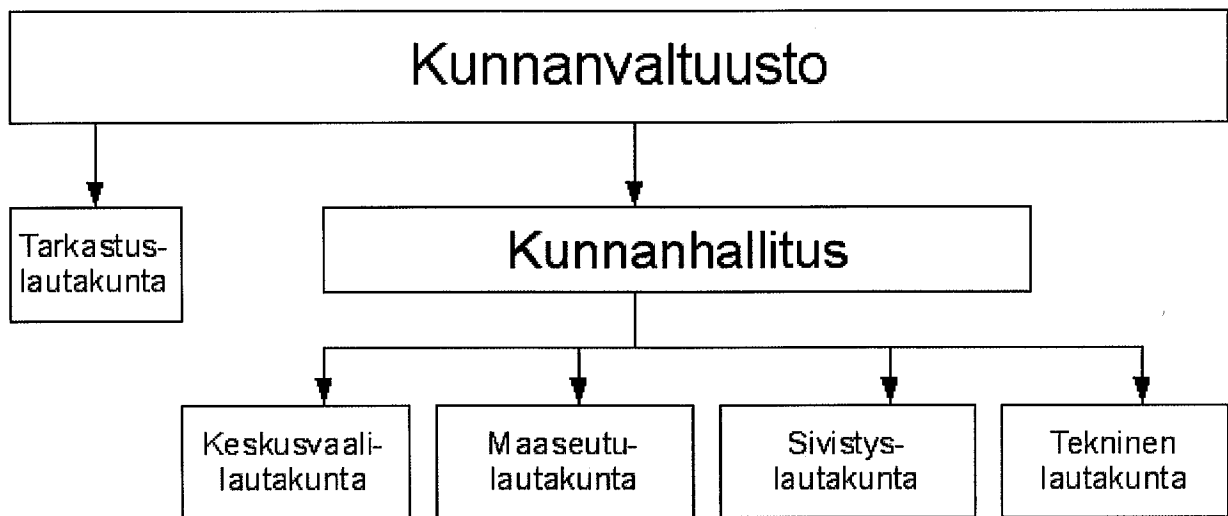
Kunnan hallintoon kuuluvat luottamushenkilöt ja viranhaltijat. Luottamushenkilö-organisaatio muodostaa varsinaisen päätöksenteko-organisaation. Kunnan strategisissa asioissa päätösvalta on luottamushenkilöillä ja operatiivisessa johtamisessa viranhaltijoilla. Hallinnon järjestämisestä on määrätty lainsäädännön ohella hallintosäännössä. Toimielimet ovat hallintosäännön määräyksen nojalla koonneet pysyväisluontoiset päätöksensä toimintasääntöihinsä.

Valtuuston päätettävät asiat päätösehdotuksineen valmistelee kunnanhallitus. Tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä koskevan

ehdotuksen tekee kuitenkin tarkastuslautakunta. Kunnanhallituksen ja lautakuntien päätettävien asioiden valmistelu ja täytäntöönpano ovat viranhaltijoiden keskeisiä tehtäviä, jotka hoidetaan viraston työnjaon mukaisesti kunnanjohtajan johdolla.

Asioiden vireille tulon kunnan elimissä voi vaikuttaa periaatteessa kuka tahansa. Yleensä kuitenkin kunnan omat tai muut viranomaiset tai luottamushenkilöt saattavat asiat vireille mutta myös kuntalaiset voivat tehdä aloitteita. Lemminkäinen kunta on mukana myös kuntalaisaloite.fi -järjestelmässä.

Kuntalain 125 §:n mukaisesti tilivelvollisia ovat kunnanhallituksen ja lautakuntien jäsenet sekä seuraavat viranhaltijat: kunnanjohtaja, talous- ja hallintojohtaja, rehtori, tekninen johtaja, maaseutusihteeri, sivistystoimen johtaja, varhaiskasvatuspäällikkö, kirjastotoimen johtaja, rakennustarkastaja ja vapaa-aikeasihteeri. Tilivelvolliset viranhaltijat määritellään kunnanhallituksen toimintasäännössä.

Kunnanvaltuusto

Kevään 2017 kuntavaaleissa valittiin uusi kunnanvaltuusto, jonka toimikausi on 1.6.2017 - 31.5.2021. Siihen kuuluvat seuraavat henkilöt:

Buuri Kati	terveydenhoitaja	Keskusta
Holopainen Petteri	maanviljelijä, porari	Keskusta
Junni Antti	veturinkuljettaja	SDP
Junnikkala Mika	yrittäjä, maanviljelijä	Keskusta
Karhu Anu	maatalousyrittäjä	Keskusta
Kempainen Teemu	teknisen työn lehtori	Keskusta
Koivisto Juha	tutkimusteknikko	PS
Konttinen Tuula	perhehoitaja	Keskusta
Laurikainen Ritva	perhepäivähoitaja	Keskusta
Mielikäinen Juha	tuotepäällikkö	Kokoomus
Nisonen Lasse	torninosturinkuljettaja	PS
Okko Veli-Pekka	taksiautoilija	Kokoomus
Ovaskainen Jarkko	ostaja	Keskusta
Penttilä Arto	lehtori	Kokoomus
Purttilo Pekka	päätuottamusmies	SDP
Rings Mervi	KTM, yrittäjä	Kokoomus
Sirkka Laura	myyjä	Kokoomus
Taipale Heikki	yrittäjä	Keskusta
Tapanainen Matti	opettaja, eläkkeellä	Keskusta
Tölski Jarmo	agrologi	Keskusta
Värtö Nina	myymäläpäällikkö	Keskusta

Kunnanvaltuuston puheenjohtajana on vuonna 2018 toiminut Veli-Pekka Okko, I varapuheenjohtajana Matti Tapanainen sekä II varapuheenjohtajana Lasse Nisonen. Kunnanvaltuuston kokouksissa ei ole esittelijää. Pöytäkirjanpitäjänä on toiminut talous- ja hallintojohtaja.

Kunnanvaltuusto asettaa kunnan toiminnan päämäärät ja tavoitteet muun muassa kunnan strategiassa, talousarviossa ja taloussuunnitelmassa ja tarpeen mukaan myös erillispäätöksillä. Valtuusto ohjaa alemmantasoisista päätöksentekoa johtosäännöillä sekä tekee monia tärkeitä yksittäisiä, mm. maankäyttöä koskevia päätöksiä. Valtuusto määrää vuosittain myös kunnan tulo- ja kiinteistöveroprosentit ja käsittelee edellisen vuoden tilinpäätöksen.

Valtuusto kokoontui vuoden 2018 aikana viisi kertaa ja käsitteli 35 asiaa. Valtuuston hyväksyi normaalien talousarvion ja tilinpäätöksen lisäksi joitakin pienempiä maakauppoja sekä veroprosetit vuodelle 2019. Lisäksi valtuusto hyväksyi litiän tienvarsialueen osayleiskaavan sekä litiän yrityspuiston asemakaavan. Joulukuun valtuustossa tarkisti aiempia Mikonharjun alueen tonttien myyntihintoja.

Kunnanhallitus

Kunnanhallitukseen ovat vuonna 2018 kuuluneet:

Kati Buuri	puheenjohtaja
Juha Mielikäinen	varapuheenjohtaja
Petteri Holopainen	
Jarkko Ovaskainen	
Anu Karhu	
Mervi Rings	
Pekka Purtilo	

Kunnanhallitus on kunnan keskeinen hallintoviranomainen. Hallituksen kokoukset ovat lain mukaan suljettuja, mutta mahdollisuus pitää avoimia kokouksia on. Kokouksissa päätöksenteko tapahtuu kunnanjohtajan esittelystä. Pöytäkirjanpitäjänä on toiminut talous- ja hallintojohtaja. Läsnäolo-oikeus on myös valtuuston puheenjohtajilla, jotka eivät kuitenkaan osallistu päätöksentekoon. Lisäksi nuorisovaltuuston edustajalla on läsnäolo- ja puheoikeus salassa pidettäviä asioita lukuun ottamatta. Vanhus- ja vammaisneuvoston edustajaa voidaan kuulla asiantuntijana vanhuksia ja vammaisia koskevissa asioissa. Kunnanhallitus johtaa kunnan hallintoa, valmistelee valtuuston päätettävät asiat ja huolehtii valtuuston päätösten täytäntöönpanosta sekä valvoo valtuuston päätösten lainmukaisuutta. Kunnanhallitus edustaa kuntaa ja valvoo sen etuja. Kunnanhallitus käyttää kunnan päätösvaltaa lukuisissa yksittäisissä asioissa eri elämänalueilla. Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluu myös elinkeinoelämän edistäminen.

Kunnanhallitus piti vuonna 2018 yhteensä 14 kokousta ja käsitteli 139 asiaa.

Sivistyslautakunta

Lautakunnan tehtäviin kuuluvat opetustoimi, varhaiskasvatus, kulttuuri, vapaa-aikatoimi ja kirjastopalvelut. Lautakunnan jäseniä ovat vuonna 2018 olleet:

Anu Karhu	puheenjohtaja
Laura Sirkka	varapuheenjohtaja
Tuula Konttinen	
Teemu Kemppainen	
Nina Värtö	
Sami Lamponen	
Lasse Nisonen	

Kunnanhallituksen edustajana on ollut Mervi Rings. Sivistystoimenjohtajana on toiminut kuntien välisen sopimuksen perusteella Savitaipaleen sivistystoimenjohtaja Raija Leikola 31.10.2018 saakka. Uutena sivistysjohtajana aloitti joulukuun 2018 alusta Sari Keskinen. Hän on Savitaipaleen kunnan virassa ja Lemminkäinen ostaa puolet työpanoksesta. Lautakunnan esittelijänä toimi sivistystoimenjohtaja. Sihteerinä on toiminut sivistysosaston kanslisti. Lautakunta kokoontui vuoden aikana 5 kertaa. Pöytäkirjaan merkittiin 56 pykälää.

Tekninen lautakunta

Lautakunnan jäseniä ovat vuonna 2018 olleet:

Heikki Taipale	puheenjohtaja
Arto Penttilä	varapuheenjohtaja
Mika Junnikkala	
Ritva Laurikainen	
Mervi Rings	
Tarja Husu-Tuuliainen	
Jari Kahelin	

Kunnanhallituksen edustajana on ollut Pekka Purtilo. Tekninen lautakunta huolehtii kunnan toimesta tapahtuvasta rakentamisesta, kunnossapito- ja käyttötehtävistä sekä toimii lupaviranomaisena rakennustoimen asioissa. Esittelijänä ja pöytäkirjanpitäjänä kokouksissa on toiminut tekninen johtaja, jota on avustanut teknisen osaston sihteeri. Lautakunta piti 7 kokousta ja käsitteli 39 asiaa. Rakennuslupia myönnettiin 45 kpl. Uusien rakennusten rakennuslupia oli 37 kpl. Toimenpidelupia oli 20 kpl, ilmoituslupamenettelyasioita 28 kpl sekä suunnittelutarve- ja poikkeamisratkaisuja 1 kpl. Tarkastuksia sekä katselmuksia tehty 150 kpl. Ylimääräisiä katselmuksia noin 25 kpl. Aloituskokouksia 6 kpl.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta hoitaa kuntalain 121 §:ssä sille määrätyt tehtävät.

Lautakuntaan ovat vuonna 2018 kuuluneet:

Juha Koivisto	puheenjohtaja
Jarmo Tölski	varapuheenjohtaja
Viktoria Kaartinen	
Jaana Koskinen	
Marja Värtö	

Lautakunnan kokouksissa asiat esittelee puheenjohtaja ja pöytäkirjanpitäjänä toimii lautakunnan jäsen tai tilintarkastaja. Kunnan hallinnon ja talouden tarkastajaksi vuosille 2018-2021 on valittu Mikkelin Tilintarkastus Oy.

Keskusvaalilautakunta

Lautakunnan jäseniä ovat vuonna 2018 olleet:

Hannu Hakonen	puheenjohtaja
Markku Pesari	varapuheenjohtaja
Sonja Laitinen	
Viktoria Kaartinen	
Jari Räsänen	

Lautakunnan tehtävänä on yleisten vaalien ja kansanäänestysten toimeenpano. Kertomusvuonna järjestettiin presidentinvaalit. Päätöksenteko tapahtuu puheenjohtajan selostuksesta ja sihteerinä on toiminut koulusihteeri.

1.1.2.2. Kunnanviraston organisaatio 31.12.2018

*KUNNANVIRASTO
Kunnanjohtaja Jussi Stoor*

<i>HALLINNON TOIMIALA</i>	<i>SIVISTYKSEN TOIMIALA</i>	<i>TEKNINEN TOIMIALA</i>
Talous- ja hallintojohtaja Pentti Pitkänen	Sivistystoimenjohtaja	Tekninen johtaja Markku Immonen 20.8.2018 alkaen vs. tekninen johtaja Tommy Vesterlud
Keskusarkistonhoitaja Palkkasihteeri Kirjanpitäjä Laskentasihteeri Atk-tukihenkilö Maankäyttöinsinööri	Kanslisti Vapaa-aikasihteeri Nuoriso-ohjaaja Varhaiskasvatuspäällikkö	Rakennustarkastaja Rakennusmestari Osaston sihteeri

Kunnanviraston päällikkö on kunnanjohtaja. Virasto jakaantuu toimialoihin, joiden johdossa ovat toimialajohtajat.

Kunnanviraston johtoryhmän ovat muodostaneet kunnanjohtaja ja toimialajohtajat. Johtoryhmä on kokoontunut viikoittain valmistelemaan lähinnä kunnanhallituksessa käsiteltäviä asioita. Kunnanjohtaja voi harkintansa mukaan kutsua kokoukseen henkilöstön edustajan. Kunnanhallituksen puheenjohtajalla tai varapuheenjohtajalla on läsnäolo- ja puheoikeus johtoryhmän kokouksissa. Johtoryhmällä ei ole päätösvaltaa.

1.1.2.3. Hyvinvointikertomus

Hyvinvointikertomus on hyvinvointijohtamisen työväline. Se toimii strategiatyön sekä vuotuisen kuntasuunnittelun ja seurannan välineenä. Kertomus valmistellaan kerran valtuustokaudessa ja päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua. Uusi terveydenhuoltolaki (1326/2010, § 12) velvoittaa kunnat valmistelemaan hyvinvointikertomuksen kerran valtuustokaudessa.

Tämä kertomus on vuosiraportti vuodelta 2018. Kertomuksen laadinnassa ei ole enää käytetty Kuntaliiton sähköisen hyvinvointikertomuksen työkalua, koska sen indikaattoritiedot eivät ole ajan tasalla.

Osa I: Päättyneen ja kuluvan vuoden arviointi ja raportointi

Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi, yhteenveto ja johtopäätökset

Talousarviossa on tiivistetysti esitetty hyvinvointia tukevat tavoitteet ja tässä esitetään taulukkomuodossa arvio niiden toteutumisesta.

	Tavoitteet	Toteutunut
1. Terveelliset elintavat		
1.1. Liikunta ja ravitsemus	Liikuntatapahtumat ja neuvonta niiden yhteydessä sekä kunnan, Eksoten ja Eklun 3-vuotinen liikuntaneuvontahanke	Toteutui Siirtyi vuoteen 2019
	Koulujen kerhotoiminta	Toteutui
	Kouluruokailusuositusta noudatetaan	Toteutui osittain

	Tavoitteet	Toteutunut
1.2. Liiallinen istuminen, ruutuaika	Liikuntatapahtumia Omaehtoisen liikkumisen edistäminen Liikuntareitit Kouluissa ja päiväkodeissa säännöllisiä päivittäisiä liikuntatuokioita	Toteutui Toteutui Toteutui Toteutui
1.3. Uni ja lepo	Asioiden puheeksi ottaminen osana eri toimijoiden perustointia	Toteutui
2. Mielen hyvinvointi		
2.1. Päihteet ja riippuvuudet	Savuton kunta Ennalta ehkäisevä päihdetyö Eksoten ja kunnan yhteinen Elämäni sankarit -toiminta	Toteutui osittain Toteutui Toteutui
2.2. Yksinäisyys	Yksinäisten yhteiset tapahtumat yhdessä mm. seurakunnan kanssa Etsivä nuorisotyö Henkilökohtaisia kontakteja syrjäytymisvaarassa oleviin	Toteutui Toteutui Toteutui
2.3. Kulttuuria kaikenikäisille	Lemin musiikkijuhlien tukeminen Järjestöavustukset Metku-toiminta Koulujen ja varhaiskasvatuksen kulttuuripolku Monipuolinen musiikkipitäjä	Toteutui Toteutui Toteutui Toteutui Toteutui
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö		
3.1. Arjen turvallisuus	Naapuriapu Puuttuminen turvattomuutta aiheuttavaan toimintaan Suojatiekampanja	Vaikea arvioida, ei negatiivista palautetta Toteutui Ei toteutunut

	Tavoitteet	Toteutunut
3.2. Elinympäristön turvallisuus	Kaavoitus tukee turvallista elinympäristöä	Toteutui
	Liikenneväylät ovat kunnossa ja liittymät turvallisia	Toteutui
	Esteettömyys otetaan huomioon rakentamisessa ja kaavoituksessa.	Toteutui osittain
	Pyörätie erotetaan jalkakäytävästä	Annettu tekniselle tiedoksi
4. Asukasosallisuus ja yhteistyöverkostot		
4.1. Eri toimijoiden yhteistyö kunnassa	Järjestöparlamentti	Toteutui
	Yhteistyö paikallisten yrittäjien kanssa	Toteutui
4.2. Asukkaiden osallisuus ja vaikuttaminen	Kuntalaisaloite.fi -palvelu on käytössä	Toteutui
	Vanhus- ja vammaisneuvoston toiminnan aktivoiminen	Toteutui
	Nuorisovaltuuston toimintakulttuurin luominen	Toteutui osittain
	Koulun vuorovaikutuspäivät	Toteutui
	Vanhempainillat	Toteutui
5. Viestintä, tiedon tavoitettavuus ja kiinnostavuus		
5.1. Kunnan nettisivut	Tiedot ajan tasalla ja helposti löydettävissä netissä ja somessa	Toteutui osittain
	Tapahtumatiedotteen julkaiseminen	Toteutui osittain
6. Työ, taloudellinen hyvinvointi, yrittäjyys		
6.1. Työllisyys	Edistetään uusien työpaikkojen syntymistä	Toteutui
	Järjestetään työkokeilu- ja palkkatukityöpaikkoja	Toteutui
	Nuorisotyöttömyyden vähentäminen	Toteutui osittain

Osa II: Tulevan vuoden suunnittelu

Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä tulevana vuonna

Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä vuonna 2019 sisältyy kunnanvaltuuston 17.12.2018 hyväksymään talousarvioon.

1.1.3. Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Suomen BKT kasvoi vuonna 2018 noin 2,5 %. Kasvu oli laaja-alaisempaa mutta hitaampaa kuin edellisvuonna. Vuonna 2019 BKT:n kasvu hidastuu ennusteiden mukaan 1,5 prosenttiin. Vuonna 2018 vahvana jatkunut talouskasvu ja voimistunut työvoiman kysyntä nostivat vuonna 2018 työllisten määrän 2,5 % edellisvuotta korkeammaksi ja työllisyysasteen 71,6 prosenttiin.

Vuonna 2019 investointien kasvun ennustetaan hidastuvan selvästi, mikä johtuu erityisesti rakennusinvestointien kääntymisestä laskuun. Talouskasvu hidastuu edelleen 1,3 prosenttiin vuonna 2020, minkä jälkeen kasvu hidastuu alle yhteen prosenttiin keskipitkällä aikavälillä.

Talouskasvun hidastumisesta huolimatta reaali-palkkojen maltillinen kehitys ylläpitää työvoiman kysyntää. Työttömien ja piilotyöttömien melko suuresta määrästä sekä työvoiman tarjontaa lisäävistä toimenpiteistä johtuen työvoiman tarjonta ei koko talouden tasolla vielä rajoita työllisyyden ja talouden kasvua, vaikka toimialoittain ammattitaitoisesta työvoimasta on pulaa.

Julkista taloutta heikentää väestön ikääntyminen, joka kasvattaa eläke-, terveys- ja hoivamenoja. (Lähde Taloudellinen katsaus Talvi 2018, Valtiovarainministeriön julkaisu 33a/2018)

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen tammikuussa 2019 julkaiseman työllisyyskatsauksen mukaan joulukuun lopussa Kaakkois-Suomessa oli 17 093 (ed. vuonna 20 029) työtöntä työnhakijaa. Työttömien määrä väheni 14,7 % edellisvuoden joulukuuhun verrattuna. Koko maassa työttömien määrä väheni 13,2 % edellisvuodesta.

Julkaistun tilaston mukaan työttömien osuus työvoimasta 31.12.2018 oli seuraava:

koko maa	9,7 %
Kaakkois-Suomi	12,4 %
Etelä-Karjala	11,6 %
Lappeenrannan seutukunta	11,0 %
Lemi	9,2 %.

Työttömänä oli vuoden lopulla Lemillä 127 henkilöä (158 ed. vuonna), joista pitkäaikaistyöttömiä oli 27 henkilöä ja alle 25 -vuotiaita 20 henkilöä

Kuntaliiton analyysin (analyysi pohjautui Tilastokeskuksen keräämiin vuoden 2018 tilinpäätösarvioihin) perusteella kuntatalous ajautui kriisiin vuonna 2018. Verotulot (-0,5%) ja valtionosuudet (-0,6%) tippuivat vuonna 2018. Samaan aikaan kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat yli 3 prosenttia. Valtaosa menojen kasvusta tulee materiaalien ja palvelujen ostoista. Henkilöstömenot kasvoivat varsin maltillisesti.

Kunnallisverotulojen laskuun vaikuttivat merkittävästi mm. kilpailukyky sopimus ja verojärjestelmän vaikutukset. Vuoden 2017 heikko kehitys aiheutti suuret oikaisut vuodelle 2018.

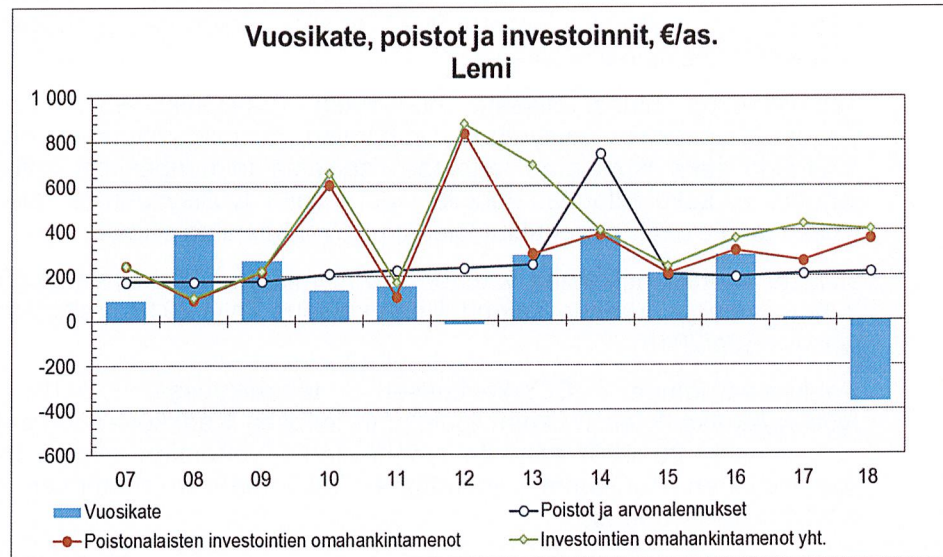
Kuntien ja kuntayhtymien velka kasvoi vuonna 2018 miljardilla eurolla. Kuntien velkataakka kasvoi reilut kolme prosenttia, mutta kuntayhtymien velka kasvoi lukuisten sairaalahankkeiden vuoksi yli 11 prosenttia. Syömävelkaan jouduttiin turvautumaan jopa 38 kunnassa, kun vuonna 2017 vuosikate oli miinuksella vain neljässä kunnassa.

Etelä-Karjalan liitto ja Eksote ovat yhteistyössä tehneet uusia arvioita tulevasta alueen väestökehityksestä Tilastokeskuksen väestöennusteita ja väestötilastoja hyödyntäen. Seuraava Tilastokeskuksen virallinen väestöennuste julkaistaan vasta 30.9.2019. Tilastot osoittavat, että Etelä-Karjalan väestö on vähentynyt viime vuosina nopeammin kuin Tilastokeskuksen vuonna 2015 laaditussa väestöennusteessa on ennakoitu, erityisesti nuoremmassa ikäryhmissä.

Syntyvyyden väheneminen ja työikäisten poismuutto koskettavat koko Itä-Suomen aluetta. Väestön vanhenemisella ja vähenemisellä voi olla merkittävät vaikutukset alueen taloudelliseen kehitykseen, mikäli rahoitusta ja palvelutarpeita ei pystytä sopeuttamaan oikeassa suhteessa.

1.1.4. Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

1.1.4.1. Olennaiset tapahtumat tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen

Lemin kunnan talous vuosikatteella, poistoilla ja investointien omahankintamenolla mitattuna on romahtanut kriisiin vuonna 2017. Vuosikate on käännytynyt miinusmerkkiseksi, eli tuloilla ei enää kateta menoja.

Vuosi sitten maaliskuussa kunta sai tiedon, että vuosien 2016 ja 2017 Eksoten jäsenmaksusuodet olivat olleet 1,37 milj. liian vähän. Tästä määrästä kirjattiin vuodelle 2017 pakollisena varauksena 750.000 euroa. Kuluvan vuoden maaliskuussa saatiin lopullinen clearaustieto vuosille 2016-2018: Vuosien 2016-2018 jäsenkuntalaskutus oli Lemin kohdalla ollut yhteensä 1,952 milj. euroa liian vähän. Tästä summasta kirjattiin lisää asiakaspalvelun ostoa Eksotelta vuoden 2018 tilinpäätökseen 1,2 milj. euroa. 1,952 milj. euroa kirjattiin siirtovelaksi kunnan taseeseen purkaen edellivuoden pakollisen varauksen kirjaus. Siirtovelka maksettaneen Eksotelle vuoden 2019 aikana.

Eksoten alijäämästä kuntien tulee kirjata osuutensa peruspääoman suhteessa omaan tilinpäätökseen pakollisena varauksena. Lemin kunnan osuus oli 213.845 euroa ja tämä siis lisäsi myös osaltaan Eksoten kulurasitusta kunnan tuloksessa vuonna 2018.

Kunnalla ei ole enää puskuria taseessaan aiemmilta paremmilta vuosilta vaan kertynyttä alijäämää oli jo 0,435 milj. euroa vuoden 2017 tilikauden jälkeen. Vuoden 2018 tilikauden alijäämä 1,770 milj. euroa aiheuttaa konsernitilinpäätöksessä sen, että **konsernin asukasta kohden laskettu alijäämä 611 € osoittaa, että ensimmäinen ns. arviointimenettelyn superkriteereistä on täyttynyt. Mikäli alijäämän määrä ylittää 1000 €/as kuluvan vuoden tilinpäätöksen jälkeen, on kunta Kuntalain 118 §:n pykälän mukaisessa tilanteessa eli arviointimenettelyn kohteena.**

Kunnan asukasluku vaihteli kuukausittain ja päättyi tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan vuoden lopussa lukuun 3040. Määrä on 23 vähemmän kuin vuoden alussa. Syntyneitä oli 23 ja kuolleita oli 38.

Kunnan veroprosentit vuonna 2018 olivat:

- tulovero 21,0 %
- yleinen kiinteistövero 1,13 %
- vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,53 %
- muun rakennuksen kiinteistövero 1,13 %
- yleishyödyllisen yhteisön kiinteistövero 0,00 %
- rakentamaton rakennuspaikka 4,00 %

Verotuloja kertyi 294 tuhatta euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Tuloverojen alempaan kertymään vaikutti suurelta osin mm. henkilöverotuksessa liian suurina pidetyt ja kunnalle vuoden 2017 aikana tilitetyt ennakkoverot. Kaikkiaan verotuloja kertyi 10,3 milj. euroa. Valtionosuudet kasvoivat edellisvuoteen verrattuna 220 tuhatta euroa. Valtionosuuksien kertymä oli yhteensä 6,2 milj. euroa.

Toiminallisesti yksi näkyvimpiä muutoksia kunnan organisaatiossa oli pitkään viroissaan palvelleiden johtavien viranhaltijoiden vaihtuminen. Uusi tekninen johtaja aloitti elokuussa 2018, sivistysjohtaja sekä talous- ja hallintojohtaja aloittivat joulukuussa 2018.

Tonttikauppoja tehtiin kuluneen vuoden 2018 aikana kaksi kappaletta. Loppuvuodesta aloitettiin tehostetut toimenpiteet tonttien ja myös muiden kiinteistöjen aktiivisempaan markkinointiin.

Investointihankkeista merkittävin vuonna 2018 oli Saimaan Kuitu Oy:lle maksettu kuntarahaosuus laajakaistaverkon rakentamiseen ja tehty svop-sijoitus yhteensä noin 0,75 milj. euroa.

Kunta otti uutta pitkäaikaista lainaa 1,54 milj. euroa ja lyhensi aiemmin ottamiaan lainoja 650.332 eurolla. Kokonaislainakanta tilinpäätöshetkellä oli 5,477 milj. euroa eli 1801 euroa asukasta kohti. Konsernilainojen määrä oli 14,8 milj. euroa eli 4.875 euroa asukasta kohden.

1.1.5. Kunnan henkilöstö

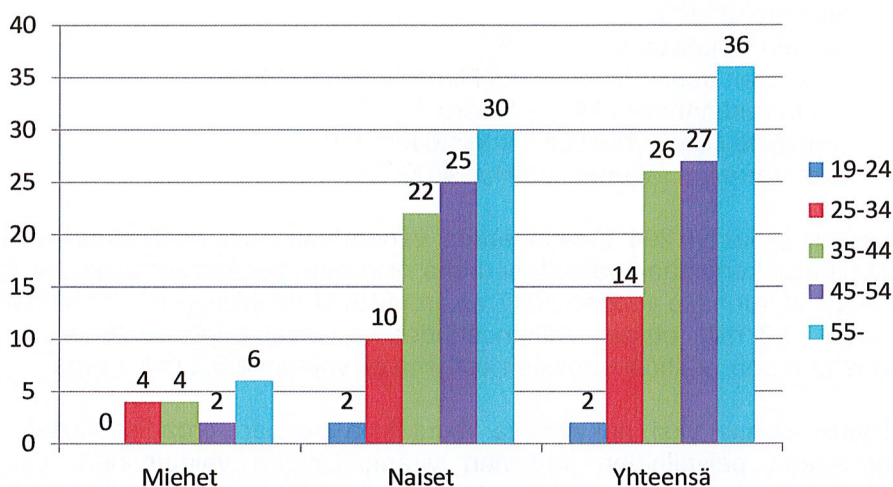
Lemin kunnan palveluksessa oli tarkasteluhetkellä 31.12.2018 yhteensä 127 henkilöä. Vastaavaan aikaan edellisenä vuonna kunnan palveluksessa oli 123 henkilöä. Henkilöstön lukumäärään on sisällytetty vakinaiset, määräaikaiset ja työllistetyt.

Henkilöstömäärä toimialoittain:

Palkatun henkilöstön määrä 31.12.2018 (suluissa 31.12.2017)

Toimiala	Vakinaiset	Sijaiset, määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Yhteensä ilman työllistettyjä
Hallinnon toimiala	7(8)	1(0)	0(0)	8(8)	8(8)
Sivistyksen toimiala	70(72)	14(11)	2(0)	86(83)	84(83)
Tekninen toimiala	28(27)	2(1)	3(4)	33(32)	30(28)
Yhteensä	105(107)	17(11)	5(4)	127(123)	122(119)

Vakinaisen henkilöstön ikäjakautuma 31.12.2018

Erillinen henkilöstöraportti saatetaan valtuuston käsiteltäväksi yhtä aikaa tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen kanssa.

1.1.6. Ympäristöasiat

Lappeenrannan kaupunki järjestää isäntäkuntamallilla kunnan ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun sekä eläinlääkintähuollon palvelut.

Ympäristöasioissa ei vuoden aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia. Jätevesien johtaminen Lappeenrantaan aiheuttaa edelleen vuosittain suuret kustannukset, jotka osaltaan vaikuttavat siihen, että vesihuolto on tappiollista.

Kuukanniemen kouluun on hankittu aurinkopaneelit. Niiden tuottama ylijäämä sähkö voidaan johtaa Lappeenrannan Energiaverkkojen verkkoon, mutta saatava korvaus on lähinnä nimellinen.

1.1.7. Muut ei-taloudelliset asiat

Kunnan tilinpäätöstä ohjeistavan yleisohjeen ja voimassa olevan lainsäädännön mukaan toimintakertomuksessa annetaan myös kirjanpitolain 3a luvun mukaisesti tiedot siitä, miten kunta huolehtii korruption ja lahjonnan torjunnasta sekä ihmisoikeusasioista. Tiedot on annettava siinä laajuudessa kuin se on tarpeen kirjanpitovelvollisen toiminnan vaikutusten ymmärtämiseksi.

Korruptiolla tarkoitetaan vallan ja vaikutusvallan väärinkäytöstä. Laajan määritelmän mukaan korruptio voi olla lainvastaista, moitittavaa ja epäeettistä toimintaa. Korruption erilaisia esiintymismuotoja voivat olla esimerkiksi

- virka-aseman väärinkäyttö, lahjonta sekä lahjusten lupaaminen, pyytäminen ja ottaminen
- petos, kavallus, varastaminen ja yhteisten varojen väärinkäyttö
- uhkailu ja väkivallalla pakottaminen
- luottamuksellisen tiedon väärinkäyttö
- suosinta ja suosikkijärjestelmän ylläpito
- lakien ja määräysten kiertäminen
- tosiasioiden vääristely
- laitton seuranta ja tarkkailu
- velvollisuuksien laiminlyönti ja asioiden viivyttely
- huonon hallinnon suojeleminen ja salailu
- välinpitämätön johtamistyö
- epäreilujen ja epäasiallisten keinojen käyttäminen alaisiin.

Lemin kunnan päätöksenteossa ja kaikessa hallinnon toiminnassa on noudatettava hallintolaissa säädettyjä hyvän hallinnon perusteita. Niihin kuuluvat mm. hallinnon oikeusperiaatteet, jotka ohjaavat päätösharkintaa ja muuta asioiden käsittelyä. Kaikessa huomioidaan tasapuolinen kohtelu, johdonmukaisuus ja syrjimättömyys. Tarkoitussidonnaisuuden periaatteen mukaan viranomaisella ei saa olla vääriä vaikuttimia eikä harkintavaltaa saa käyttää väärin. Toiminta on asiallista ja puolueetonta. Lisäksi noudatetaan suhteellisuus- ja luottamuksensuojaperiaatteita.

Kunnan eettisten ohjeiden valmistelun käynnistämisestä on sovittu.

1.1.8. Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Lemin kunnan talous on ajautunut kriisiin.

Kuntalain 118 §:n mukaan kunnan ja valtion tulee yhdessä selvittää mahdollisuudet turvata asukkailleen lainsäädännössä edellytetyt palvelut sekä ryhtyä toimenpiteisiin palvelujen edellytysten turvaamiseksi, jos vähintään toinen 2 ja 3 momentissa tarkoitetuista erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyn edellytyksistä täyttyy.

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä ajassa.

Lemin kunnan kertynyt alijäämä kääntyi negatiiviseksi vuoden 2017 tilinpäätöksen yhteydessä. Tuolloin (31.12.2017) kertynyttä alijäämää oli yhteensä 435.824,84 euroa. Alijäämä tuli kattaa vuoden 2022 loppuun mennessä.

Kuluvan vuoden -1,770 milj. euron alijäämän seurauksena kertynyttä alijäämää on yhteensä 2,2 milj. euroa.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1.000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa.

Lemin kunnan konsernitilinpäätöksessä vuodelta 2018 alijäämä asukasta kohden on 611 €/asukas.

Kunnanvaltuusto on päättänyt vuoden 2019 talousarviota hyväksyessään perustaa talouden ohjausryhmän. Ohjausryhmän tehtävänä on etsiä kaikki mahdolliset keinot talouteen tasapainottamiseksi ja talouden sopeuttamiseksi. Ohjausryhmä on aloittanut työnsä. Osana tätä sopeutustyötä kunta on laittanut myyntiin omaisuuttaan ja tehostanut muutenkin tonttimarkkinointiaan.

1.1.9. Arvio riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Palvelutuotannon suurin riski on henkilöstön pysyvyys ja rekrytoitavan henkilöstön saatavuus. Tämä riski on merkittävä erityisesti Eksoten järjestämisvastuulle siirtyneissä tehtävissä ja riskien toteutuminen siellä vaikuttaa edelleen välittömästi palvelutuotantoon Lemin kunnan alueella. Henkilöstön vaihtuvuus lisääntyy pitkään palvelleiden henkilöiden jäädessä eläkkeelle. Vuoden 2018 aikana johtavien viranhaltijoiden keskuudessa oli suhteellisesti merkittävä vaihtuvuus.

Rahoitusriskit eivät ole vielä merkittäviä, koska lainoja vieläkin on vähän eikä sijoitettavia pääomia ole. Lainamäärän kasvaessa vuosittain myös rahoitusriskin merkitys kasvaa. Vuoden 2007, 2014 ja 2017 talousarviolainojen korko on sidottu 6 kuukauden euribor-korkoon ja vuosien 2010, 2012, 2013, 2015 ja 2016 lainojen korko 5 vuoden viitekorkoon. Korkotasoa ei ole noussut sillä tavoin kuin 5 vuoden viitekorkoon sidotun lainan nostohetkellä oletettiin. Tästä aiheutuneet korkokulut eivät kuitenkaan ole toistaiseksi merkittäviä, mutta lainamäärän lisääntyminen

vaikuttaa jo korkomenojen tasoon. Tehdyistä suojautumistoimista on kerrottu jäljempänä kohdassa 1.1.7. Johdannaissopimukset.

Sijoituksia ei ole tehty ja tilinpäätöshetkellä kunnan kassavarat olivat shekkitileillä. Maksuvalmiuden turvaamiseksi heinäkuussa 2010 käyttöön otetut luotolliset tilit paikallisissa pankeissa ovat edelleen käytössä ja ovat myös olleet tarpeen kassavarojen vähäisyyden vuoksi. Epävarmuutta on erityisesti verotulojen ennustamisessa. Uutta epävarmuutta pitkälle aikavälille on tullut valtionosuuksien leikkauksista ja järjestelmämuutoksista.

Vahinkoriskit on arvioitu vakuutusyhtiön kanssa säännöllisesti. Viimeksi tarkistuskierros on käyty lokakuussa 2017. Vakuutusturvaa voi pitää riittävänä.

Henkilöriskien kartoittamiseksi työsuojelutoimikunta on laatinut lomakkeen, joka annettujen ohjeiden mukaan on täytettävä työyksiköittäin vuosittain ja toimitettava työsuojelutoimikunnalle. Ensimmäisen kerran lomakkeet täytettiin maaliskuussa 2015.

Johdannaissopimukset

Korkoriskin suojaamiseksi kunnanvaltuusto päätti joulukuussa 2016 tehdä johdannaissopimuksen OP Yrityspankki Oyj:n kanssa. Tämän päätöksen perusteella on 29.12.2016 tehty koronvaihtosopimuksia suojaustarkoituksessa. Sopimuksilla on tarkoitus suojautua Kuukanniemen koulun leasingisopimuksen koron nousulta ja alentaa kiinteäkorkoisten lainojen korkokustannuksia.

Kuukanniemen koulun leasingisopimuksen mukainen vuokra on sidottu 6 kk:n euribor-korkoon. Pääoma on toteutuneiden kustannusten mukaan 3.139.800 euroa. Tämän leasingisopimuksen koron nousun varalta on tehty koronvaihtosopimus, jonka pääoma on 3.000.000 euroa. Sopimuksen mukaan kunta maksaa pääomalle kiinteää korkoa 1,29 % ja saa 6 kuukauden euribor-korkoa. Jos 6 kk:n euribor nousee yli 3 %:n maksaa kunta korkoa euribor - 1%. Sopimus tulee voimaan 2.7.2019 ja päättyy 2.1.2034. Suojattava leasingisopimus päättyy 31.10.2037. Koronvaihtosopimuksen arvioitu nettokassavirta on kunnalle negatiivinen 38.700 euroa vuodessa, jos 6 kk:n euribor on 0 %. Jos 6 kk:n euribor nousee yli 1,29 %:n kääntyy nettokassavirta positiiviseksi ja kattaa samalla leasingisopimuksen nousevia kustannuksia. Sopimuksen markkina-arvo 31.12.2018 oli -225.297,84 euroa

Kiinteäkorkoisten tai pitkäaikaiseen viitekorkoon sidottujen lainojen korkokustannusten alentamiseksi on tehty seitsemän erillistä koronvaihtosopimusta, joista yksi on jo päättynyt. Näissä kunta maksaa 6 kk:n euribor-korkoa ja saa lainojen korkomenoa vastaavan määrän. Sopimukset ovat tulleet voimaan 2.1.2017 ja viimeinen päättyy vuonna 2026. Näiden sopimusten arvioitu nettokassavirta on kunnalle positiivinen, jos 6 kk:n euribor on enintään lainojen korkomenoa vastaavalla tasolla. Nettokassavirran määrä on noin 43.000 euroa vuonna 2017, noin 19.000 euroa vuonna 2018 ja noin 10.000 euroa vuonna 2019. Kassavirta laskee sen jälkeen vuosittain, kunnes päättyy vuonna 2026. Jos 6 kk:n euribor ylittää lainoista maksettavan kiinteän tai pitkäaikaisen koron, kääntyy kassavirta negatiiviseksi. Jäljellä olevien sopimusten markkina-arvo 31.12.2018 oli yhteensä 26.117,52 euroa.

1.2. SELONTEKO SISÄISESTÄ VALVONNASTA JA RISKIEN HALLINASTA

Kunnanhallitus vastaa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä kunnanvaltuuston hyväksymien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden pohjalta. (Kuntal. 14 §, 39 §). Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimintatapojen tulee olla

järjestelmällisiä ja dokumentoituja.

Yleisohjeen mukaan seuraavassa kuvataan viiden osa-alueen pohjalta sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilaa vuonna 2018:

A) Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan valvontaympäristö; säännöt, ohjeet, toimivallan jako.

- Kunnanvaltuuston 3.2.2014 hyväksymät sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet
- Kunnanhallituksen toimintasääntö 2017 sisältää tarkemman ohjeistuksen sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan
- Hallintosäännön määräykset erityisesti sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta ja toimivallasta
- Vuosittaiseen talousarvioon sisällytyt määräykset, kuten euromääräiset hankintarajat

Sisäisen valvonnan raportoinnin ja siihen myös liittyneessä sisäisen tarkastuksen yhteydessä on havaittu, että kunnassa ei ole kaikilta osin toimittu annetun ohjeistuksen ja toimivallan jaon edellyttämällä tavalla. Osin tähän tilanteeseen on johtanut perehdyttämisen puute ja osin myös resurssien niukkuudesta johtuva kiire. Ohjeet tulee myös päivittää ja toimintatavat muuttaa sellaisiksi, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan seuranta ja raportointi ovat jatkossa osa normaalia työtehtävää.

B) Riskienarviointi; tunnistus, analysointi, hallinta ja dokumentointi

Lemin kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Riskienhallintaa toteutetaan kunnanhallituksen toimintasäännön mukaisesti talousarvion ja merkittävien päätösten valmistelun yhteydessä. Annetun ohjeen mukaisesti kunnanhallituksen alaisten toimielinten ja konserniyhteisöjen tulee talousarvion laadinnan yhteydessä analysoida toimintaympäristön muutoksia, tunnistaa tavoitteita uhkaavia riskejä, arvioida niiden vaikutuksia ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä laatia tarvittavat suunnitelmat ja toimenpiteet riskien hallitsemiseksi. Kunnanhallitus kokoaa näiden perusteella koko kuntakonsernia koskevan riskianalyysin ja menettelytavat merkittävimpien riskien hallitsemiseksi. Toimielimet ja konserniyhteisöt raportoivat merkittävistä riskeistään ja riskien hallinnan kehittämisestä osana toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia.

Kunnan toiminnoissa riskienhallinta on osa työtehtäviä sekä suunnittelua. Riskienhallinnan systemaattisuus ja ohjeiden mukainen dokumentaatio sen sijaan on osoittautunut osin puutteelliseksi. Pienessä kunnassa esimerkiksi henkilöresurssien niukkuus saattaa realisoitua tietokatkoksina. Lemin kunnassa johtavat viranhaltijat ovat kaikki vaihtuneet vuoden 2018 aikana ja kunnanjohtaja irtisanoutui 1.4.2019. Myös muut syyt, kuten esim. pitkät yllättävät poissaolot, voivat aiheuttaa ongelmia, jos sijaisjärjestelyistä ei ole ajoissa huolehdittu. Pienessä organisaatiossa on yksittäisten henkilöiden toimenkuviissa paljon erikoisosaamista.

Kunnan talouden pitkään jatkunut niukkuus on johtanut siihen, että kaikkea ei pystytä pitämään sellaisessa kunnossa, etteikö joskus tulisi yllättäviä korjaustarpeita äkillisine hankintoineen. Hankintojen siirtämistä eteenpäin on jouduttu tekemään kaikilla toimialoilla. Koulutautumisesta on jouduttu tinkimään määrärahojen vähäisyyden takia. Tällaiset ratkaisut ovat luonnollista seurausta, jos määrärahaa ei ole.

Vakuuttamisella poistetaan suuri osa riskeistä, mutta vakuuttamisen ulkopuolelle jää merkittäviä riskejä (esim. henkilöstön vähäisyyteen liittyvät riskit,

tietojärjestelmien toimimattomuuteen liittyvät riskit jne.). Vakuutusturvan ajantasaisuuden kartoitus on syytä tehdä vielä vuoden 2019 aikana.

Toimintatavat arjessa ovat olleet pääosin ohjeiden mukaista, sen sijaan kunnanhallituksen toimintasäännön mukaiseen järjestelmälliseen dokumentointiin tulee panostaa seuraavan talousarvion laadinnan yhteydessä. Lisäksi tulee huomioida, että raportointi koskee myös kunnan konserniin kuuluvia tytäryhtiöitä.

C) Valvontatoimenpiteet; erilaiset kontrollit, suojaukset, sopimusten hallinta

Päätöksentekoon liittyy myös näkökulma, että päätöksenteon avulla ylempi toimielin tai muu taho pystyy seuraamaan ja valvomaan mitä päätöksentekijä tekee, miten hän käyttää hallintosäännössä tai talousarviossa määrättyä toimivaltaa. Varmistetaan toimivallan oikea ja tarkoituksenmukainen käyttäminen.

Sisäisessä tarkastuksen tuloksena on päädytty siihen johtopäätökseen, että ***päätöksenteko ei ole kaikilta osin tapahtunut annettujen ohjeiden ja määräysten mukaisesti.***

Kunnan päätöksentekomenettelyihin tullaan järjestämään koulutusta niin päätöksiä valmisteleville viranhaltijoille ja työntekijöille kuin myös luottamushenkilöille viimeistään elokuussa 2019.

Kunnanhallituksen toimintasäännössä on ohjeistus tilivelvollisista ja laskujen tarkastajista sekä hyväksyjistä. Tilivelvollinen vastaa omasta "alueestaan", hyväksyy sinne laskut, jotka joku toinen on tarkastanut.

Sisäisen valvonnan raporttien mukaan sekä sisäisen tarkastuksen perusteella ***tilivelvollisuuteen, laskujen hyväksymismenettelyyn, tositteiden sisältöön tulee antaa tarkempaa ohjeistusta ja valvoa, että toimintatavat muutetaan ohjeiden mukaisesti. Myös kunnalle kertyvät tulot perustuvat tositteseen, joka tilivelvollisen tulee hyväksyä. Hyväksyjä vastaa siitä, että määräraha on riittävä, tosite asianmukainen ja osa kunnan kirjanpitoa.***

Rahoitukseen liittyviä riskejä on hallittu korkosuojauksilla. Lainojen korot on sidottu sekä kiinteisiin sekä osin vaihtuvaan korkoon. Tämä suojaus on toistaiseksi riittävä korkoriskin hallintaan.

Sopimustenhallinnan osalta erityisesti viranhaltijoiden vaihtuessa on sopimusten hajautettu arkistointi aiheuttanut haasteita. Pääsääntöisesti sopimukset on arkistoitu keskusarkistoon, mutta myös muuallekin. Esim. työntekijöiden omissa työhuoneissa yksittäisissä mapeissa on sopimuksia, joista tulee huolehtia. Uusien johtavien viranhaltijoiden vaihtuessa on esiin noussut myös joitakin suullisia sopimuksia, joiden osalta sopimuksen todentaminen on pyritty varmistamaan esim. sähköpostiviestien perusteella.

Sopimusten laadintaan liittyy toimivallan käyttämistä ja siten toimivaltajaon edellyttämästä ja riittävästä päätöksenteosta tulee huolehtia. Sopimuksia, joista on tehtävä viranhaltijapäätös, ei tule jättää suullisen sopimisen varaan.

Sopimustenhallintaa on kehitettävä asiahallintaohjelman hankinnalla ja käyttöönnotolla. Sopimukset tulee arkistoida annettujen ohjeiden mukaisesti.

Varastokirjanpidon kontrollipuute vuonna 2018:

Vuonna 2018 Capital Of Metal -palkinnon myötä kunnan markkinointia varten on hankittu merkittävästi enemmän myyntiin ja markkinointimielessä annettavaksi tarkoitettua materiaalia. Materiaalin varastokirjanpidossa on havaittu merkittäviä

puutteita sisäisessä tarkastuksessa. Tarkastuksen yhteydessä ei ole voitu varmistua siitä, että kaikista myyntiin tarkoitettuja tuotteita olisi saatu tilitys kunnan kirjanpitoon.

Tilanne on merkittävästi parantunut lokakuussa 2018 vapaa-aikasihteerin ottaessa käyttöön kuukausittaisen inventaarion Vanhassa Pappilassa olleiden tuotteiden osalta. Vuonna 2019 tilannetta on edelleen kehitetty ja tällä hetkellä myyntiin tarkoitettut tuotteet ovat kaikki Vanhan Pappilan inventaarion piirissä.

Kunnanhallituksen saaman selvityksen perusteella on mahdollista, että jonkin verran myyntiin tarkoitettuja tuotteita on jäänyt tämän varastokirjanpidon ulkopuolelle ennen lokakuuta 2018.

D) Tieto ja tiedonvälitys; raportointi, esim. merkittävät riskit

Kunnan talouden seurannan tulee perustua riittävän ajantasaiseen kirjanpitoon. Toimialojen tulee kyetä seuraamaan omaa talouttaan siten, että seurannan avulla pystytään reagoimaan muutostarpeisiin.

Tällä hetkellä kirjanpidossa on edellä mainitun tarkoituksen toteuttamiseen nähden liian pitkä viive. On tunnistettu osin myös osaamiseen liittyvää kehitystarvetta, jota pyritään poistamaan riittävällä kouluttamisella.

Talouden raporttien oikea-aikaiseksi saaminen on tunnistettu merkittäväksi kehityshaasteeksi, jonka ratkaisua selvitetään parhaillaan. Talouteen liittyvää henkilöstökoulutusta on järjestetty tammikuussa 2019 ja tullaan järjestämään lisää vielä ennen talousarvion laadintaprosessin alkamista.

Kunnan talouden seuranta ja tavoitteiden toteutumisen seurannan arviointi edellyttää myös oikein suoritettua päätöksentekoa. Suoritetun sisäisen tarkastuksen yhteydessä eräänä tarkastettavana kohteena oli kunnanhallituksen toimialueelle kuuluvan määrärahan ylittymisen syiden selvittäminen. Ilmeni, että kustannuksia aiheuttavista sopimuksista ja hankinnoista ei ole tehty viranhaltijapäätöksiä asianmukaisesti. ***Sisäinen tarkastus on osoittanut, että päinvastoin kuin kunnanhallitukselle on kerrottu nollabudjetilla toteutettu metallimusiikkitapahtuma on aiheuttanut kunnalle kustannuksia, joita ei ole kohdennettu tapahtuman muiden kustannusten yhteyteen. Kunnanhallitus toteaa kuitenkin, että tarkastuksen tulos ei vähennä paikalliselle nuorisotyölle aiemmin luvattua lahjoituksen määrää.*** Tulevan tapahtuman järjestäminen on siirretty sopimuksella pois kunnalta.

Nykyaikainen asiahallintaohjelmisto helpottaa asioiden ja sopimusten hallintaa, tiedon välittämistä tietoa tarvitseville. Asiahallintaohjelmistoon oli varattu määrärahaa kuluvan vuoden talousarvioon, mutta ohjelmiston käyttöönoton edellytys on yhtenevien toimisto-ohjelmien (Word, Excel) käyttäminen. Tältä osin hankintapäätös on tehty ja käyttöönotto menossa. Varsinaisen asiahallintaohjelmiston hankinnassa edetään vuoden 2020 aikana.

Riskienhallinnan osalta dokumentointiin tullaan kiinnittämään huomiota tulevan talousarvioprosessin yhteydessä.

E) Seuranta ja arviointi

Havainnot johtavien viranhaltijoiden laatimien selontekojen sekä suoritettujen sisäisen tarkastuksen osalta ovat osoittaneet, että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osalta on paljon kehittämistä niin ohjeiden päivittämisen, ohjeiden jalkauttamisen, toimintatapojen systemaattisen dokumentoinnin ja päätöksenteon prosessien osalta.

Toimintatavat tulee saada yhteneviksi kunnan organisaation eri tasoille ja osaksi kunnan johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytäntöihin. Säännöillä, ohjeilla ja menettelyillä tulee varmistaa henkilökunnan riittävä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan osaaminen, väärinkäytösten ehkäiseminen ja toteutuneista/realisoituneista riskeistä asianmukaisesti raportointi.

Ohjeistuksen ja toimintatavan ulottaminen osana konsernivalvontaa myös osaksi kunnan tytäryhteisöjä on jo otettu kehittämisen kohteeksi.

1.3.2. Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla.

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut		
	2018 1000 €	2017 1000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-1109	30
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	-537	737
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1232	-1312
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	16	226
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2862	-318
Rahoituksen rahavirta		
Antolainaukset muutokset	-6	-334
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset	1540	1.050
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-650	-580
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		
Lyhytaikaisten lainojen muutos		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6	-3
Vaihto-omaisuuden muutos	3	-1
Saamisten muutos	330	-280
Korottomien velkojen muutos	1775	-213
Rahoituksen rahavirta	2998	-361
Rahavarojen muutos	135	-680
Rahavarat 31.12.	507	372
Rahavarat 1.1.	372	1.052
Rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1.000 €	-4.387	-1.525
Investointien tulorahoitus %	-90 %	2,3 %
Lainanhoitokate	-1,61	0,1
Kassan riittävyys, pv	9	7
Asukasmäärä	3040	3065

Rahoituslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä = rahoituslaskelman välitulot viimeiseltä 5 vuodelta yhteensä

Investointien tulorahoitus, % = $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys, pv = $365 \text{ pv} \cdot \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikautena}$

1.3. TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.3.1. Tilikauden tuloksen muodostuminen: tuloslaskelma

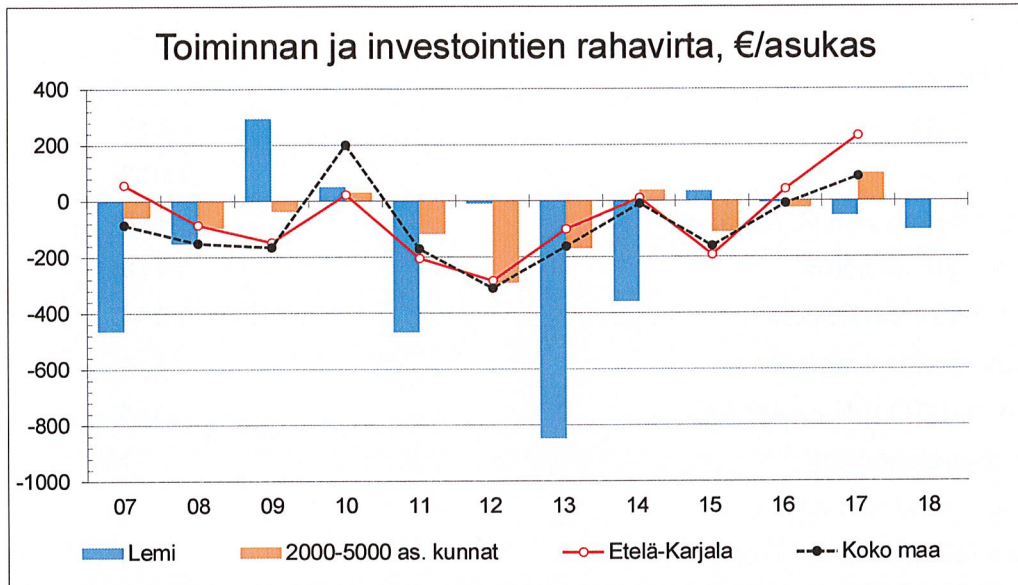
Tuloslaskelmalla selvitetään tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen tulo-rahoituksen riittävyttä.

Tuloslaskelman *toimintakate* ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää kattavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. *Vuosikate* eli kunnan rahoitustulos ilmoittaa riittääkö kunnan tulo-rahoitus kattamaan pitkävaikutteisista tuotantontekijöistä aiheutuneet kulut eli käyttöomaisuuden poistot. Jos kunnan vuosikate on negatiivinen, on kunnan tulo-rahoitus heikko. *Tilikauden tulos* on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pää-omaa.

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut		
	2018 1000 €	2017 1000 €
Toimintatuotot	1.705	1.773
Toimintakulut	19.317	18.320
Toimintakate	-17.612	-16.547
Verotulot	10.283	10.577
Valtionosuudet	6.230	6.011
Korkotuotot	3	4
Muut rahoitustuotot	13	3
Korkokulut	23	13
Muut rahoituskulut	3	4
Vuosikate	-1.109	30
Suunnitelmapoistot	660	634
Arvon alentumiset	0	0
Satunnaiset tuotot	0	0
Satunnaiset kulut	0	0
Tilikauden tulos	-1.770	-604
Poistoeron muutos	0	0
Varausten muutos	0	0
Rahastojen muutos	0	0
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1.770	-604
Tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	8,8 %	9,7 %
Vuosikate/Poistot, %	-168 %	4,7 %
Vuosikate, €/asukas	-365	10
Asukasmäärä	3040	306

Tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 * \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$
 Vuosikate prosenttia poistoista = $100 * \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

1.4. RAHOITUSASEMA

1.4.1. Tase ja sen tunnusluvut

1.000 €	2018	2017
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	13.090	12.531
Aineettomat hyödykkeet	1.146	47
Aineettomat oikeudet	13	20
Muut pitkävaikutteiset menot	1.133	27
Aineelliset hyödykkeet	9.953	10.137
Maa- ja vesialueet	2.374	2.389
Rakennukset	5.720	5.854
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1.590	1.614
Koneet ja kalusto	269	281
Sijoitukset	1.991	2.344
Osakkeet ja osuudet	1.354	1.574
Muut lainasaamiset	582	582
Muut saamiset	55	188
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	0	0
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1.243	1.442
Vaihto-omaisuus	190	193
Muu vaihto-omaisuus	190	193
Saamiset	546	876
Lyhytaikaiset saamiset	546	876
Myyntisaamiset	338	377
Lainasaamiset	45	50
Muut saamiset	135	128
Siirtosaamiset	28	321
Rahat ja pankkisaamiset	507	372
VASTAAVAA YHTEENSÄ	14.334	13.970

1.000 €	2018	2017
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	4.832	7.352
Peruspääoma	7.038	7.038
Edellisten tilikausien yli-/alijäämät	-436	168
Tilikauden yli-/alijäämä	-1.770	-604
PAKOLLISET VARAUKSET	214	750
Muut pakolliset varaukset	214	750
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	144	138
Valtion toimeksiannot	1	1
Lahjoitusrahastojen pääomat	1	1
Muut toimeksiantojen pääomat	142	136
VIERAS PÄÄOMA	9.144	6.480
Pitkäaikainen vieras pääoma	4.948	4.212
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4.672	3.937
Siirtovelat	276	276
Lyhytaikainen	4.196	2.267
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	804	650
Saadut ennakot	42	90
Ostovelat	557	837
Muut lyhytaikaiset velat	193	130
Siirtovelat	2.600	560
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	14.334	13.970
Taseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	34,5 %	47,6 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	48,5 %	34,8 %
Velat ja vastuut % käyttötuloista	64,9 %	50,6 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-2.206	-436
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-726	-142,19
Lainakanta 31.12., 1.000 €	5.477	4.587
Lainakanta 31.12., €/asukas	1.801	1.497
Lainasaamiset 31.12., 1.000 €	636	770

Taseen tunnuslukujen laskentakaavat:

Omavaraisuusaste, % = $100 * (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot} + \text{Vuokravastuut}) / \text{Käyttötulot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.5. KOKONAISTULOT JA -MENOT

Seuraavassa taulukossa esitetään kunnan tulojen ja menojen kokonaislaskelma. Luvuista on eliminoitu sisäiset erät. Tiedot perustuvat tuloslaskelmaan ja rahoituslaskelmaan.

TULOT	1000 €
Varsinainen toiminta	
Toimintatuotot	1.705
Verotulot	10.283
Valtionosuudet	6.230
Korkotulot	3
Muut rahoitustuotot	13
Satunnaiset tuotot	0
Tulorahoituksen korjauserät	-1
Investoinnit	
Rahoitusosuudet	0
Myyntitulot	16
Rahoitus	
Antolainasaamisten vähennykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1.540
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0
Oman pääoman lisäys	0
Kokonaistulot yhteensä	19.788

MENOT	1.000 €
Varsinainen toiminta	
Toimintakulut	19.317
Korkokulut	23
Muut rahoituskulut	3
Satunnaiset kulut	0
Tulorahoituksen korjauserät	536
Investoinnit	
Investointimenot	1.232
Rahoitus	
Antolainasaamisten lisäys	6
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	650
Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman vähennys	0
Kokonaismenot yhteensä	21.767

Täsmäytys:

Kokonaistulot - kokonaismenot = 19.788 – 21.767 = -1979

Rahavarojen muutos - muut maksuvalmiuden muutokset = 135 - 2114 = -1979

1.6. KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

1.6.1. Konserniyhteisöt

Kunnan, jolla on määräämisvalta toisessa kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitase liitteineen. Lemmin kuntakonserniin kuuluvat seuraavat yhteisöt:

Kuntayhtymät (on yhdistelty konsernitilinpäätökseen):

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoiminta
Etelä-Karjalan koulutus kuntayhtymä
Etelä-Karjalan liitto

Tytäryhteisöt (on yhdistelty konsernitilinpäätökseen)

Kiinteistö Oy Lemmin Vuokralat
Lemmin Lämpö Oy
Kiinteistö Oy Lemmin Palvelutalo

Osakkuusyhteisöt (ei yhdistelty konsernitilinpäätökseen)

Saimaan Kuitu Oy

1.6.2. Konsernin toiminnan ohjaus

Tavoitteet talousarviossa 2018

Kunnan omistaman asuntoyhtiön ja palvelutaloyhtiön tavoitteena on asuntojen hyvä kunto ja vuokratason mitoittaminen siten, että yhtiön toiminta on taloudellisesti turvattu. Vuokratasojen määrä ei saa nousta yli 5 %:n vuotuisista vuokratuloista. Asuntoyhtiön on tilinpäätöksensä yhteydessä ilmoitettava kunnalle asuntojen käyttöaste-%, keskimääräinen neliövuokra ja vuokrasaamisten määrä vuoden lopussa. Asuntoyhtiö voi myydä yksittäisiä kiinteistöjä muiden asuintalojen korjausten rahoittamiseksi.

Kunnan omistaman lämpöyhtiön tavoitteena on häiriötön ja edullinen lämmöntuotanto yhtiön palveluja käyttäville kiinteistöille. Yhtiön toimintaan ei saa käyttää kunnan verotuloja.

Tavoitteiden toteutuminen

Keskimääräinen neliövuokra oli 9,69 €/kk (9,62 €/kk v. 2017). Vuokratasojen ja käyttökorvausrasojen määrä oli 13.977,90 euroa, 3,0 % liikevaihdosta (2,0 % v. 2017). Asuntojen käyttöaste liikevaihdosta laskettuna oli 90 % (89 % v. 2017).

Tytäryhteisöissä kuntaa ovat edustaneet yhtiökokousedustajina seuraavat:

Kiinteistö Oy Lemmin Vuokralat	Jarkko Ovaskainen
Lemmin Lämpö Oy	Pekka Purtilo
Kiinteistö Oy Lemmin Palvelutalo	Jarkko Ovaskainen

Hallituksen jäsenenä Kiinteistö Oy Lemmin Vuokraloissa ja Kiinteistö Oy Lemmin Palvelutalossa toimivat Markku Immonen sekä 20.8.2018 alkaen Tommy Vesterlund (pj), Matti Tapanainen, Veli-Pekka Okko, Nina Värtö ja Mervi Rings.

Lemmin Lämpö Oy:n hallituksessa ovat toimineet Markku Immonen sekä 20.8.2018 alkaen Tommy Vesterlund (pj.), Jarkko Ovaskainen ja Anu Karhu.

1.6.3. Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Saimaan Kuitu Oy:n kuituverkon rakentaminen alkoi syksyllä 2017. Lemminkäisen kunnan investoinneista merkittävin euromääräinen osuus kohdistui vuonna 2018 Saimaan Kuitu Oy:n toteuttamaan kuituverkon rakentamiseen.

1.6.4. Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan konserniin kuuluvan Eksoten merkitys kunnan tulevaisuudelle on merkittävä jatkuvasti kohoavien maksuosuuksien takia. Kunnan tulokehitys ei ole vastannut menojen nousukehitystä vaan kunta on ajautunut taloudelliseen kriisitilaan. Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelun loputtua maaliskuussa 2019 nousee Eksoten merkitys entisestään tässä talouden kehityksessä. Olettama oli, että sote- ja maakuntauudistus olisi vakauttanut menojen ja tulojen epäsuhdan epäsuotuisan kehityksen toiminnan siirtohetkeen.

Saimaan Kuitu Oy tulee sitomaan kunnan varoja investointien ja pääomituksen muodossa vielä kuluvana vuonna 2019. Toiminnan vakiintumisen myötä odotetaan, että pääomitusta voidaan vähentää.

1.6.5. Konsernin valvonta

Konserniohje sisältyy kunnanhallituksen toimintasääntöön. Hallintosäännön 20 §:n mukaan kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana. Kunnanjohtajan ja toimialajohtajien tehtävänä on aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan. Kunnanhallitus antaa tarvittaessa ohjeita konserniyhteisöjen yhtymävaltuutetuille ja yhtiökokousten jäsenille.

1.6.6. Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2018	2017
Toimintatuotot	13.688.107,51	13.655.680,95
Toimintakulut	-31.018.682,79	-29.522.794,77
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	3.914,34	0,00
Toimintakate	-17.326.660,94	-15.867.113,82
Verotulot	10.252.393,34	10.546.480,39
Valtionosuudet	6.230.039,00	6.010.530,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-65.650,10	-72.174,81
Korkotuotot	736,20	658,73
Muut rahoitustuotot	16.375,93	7.103,11
Korkokulut	-79.938,17	-75.221,66
Muut rahoituskulut	-2.824,06	-4.715,11
Vuosikate	-909.878,70	617.721,64
Poistot ja arvonalentumiset	-1.122.068,91	-1.145.585,09
Suunnitelman mukaiset poistot	-1.145.585,09	-1.145.585,09
Tilikauden yli- ja alipariarvot	0	0
Arvonalentumiset	0	0
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-2.031.947,61	-527.863,45
Tilinpäätössirrot	-5.211,68	-42.724,02
Vähemmistöosuudet	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2.037.159,29	-570.587,47
Toimintatuotot toimintakuluista	44,1 %	46,3 %
Vuosikate % poistoista	-81,1 %	53,9 %
Vuosikate €/asukas	-299,4	200,69
Asukasmäärä	3.040	3.065

Konsernituloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat vastaavat kunnan tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavoja.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA (1.000 €)	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	19.760	19.519
Aineettomat hyödykkeet	1.358	243
Aineettomat oikeudet	121	104
Muut pitkävaikutteiset menot	1205	81
Ennakkomaksut	32	58
Aineelliset hyödykkeet	17.451	17.973
Maa- ja vesialueet	2.676	2.697
Rakennukset	12.221	11.801
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1.927	1.842
Koneet ja kalusto	542	727
Muut aineelliset hyödykkeet	9	9
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	76	898
Sijoitukset	951	1.302
Osakkeet ja osuudet	738	956
Muut lainasaamiset	197	197
Muut saamiset	16	149
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	191	212
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2.814	2.822
Vaihto-omaisuus	293	308
Saamiset	1.611	1.832
Pitkäaikaiset saamiset	345	345
Lyhytaikaiset saamiset	1.266	1.487
Rahoitusarvopaperit	7	7
Rahat ja pankkisaamiset	903	708
VASTAAVAA YHTEENSÄ	22.765	22.586

VASTATTAVAA (1.000 €)	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA	5.199	7.239
Peruspääoma	7.038	7.038
Arvonkorotusrahasto	12	12
Muut omat rahastot	8	10
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	178	749
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-2.037	-571
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	400	929
Eläkevaraukset	0	0
Muut pakolliset varaukset	400	929
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	375	387
VIERAS PÄÄOMA	16.791	14.031
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	10.142	9.378
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	404	398
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1.155	972
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	5.090	3.284
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	22.765	22.586

Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	22,9 %	32,2 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,3 %	46,0 %
Velat ja vastuut % käyttötuloista	72,0 %	61,7 %
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-1.859	179
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-611	58
Konsernin lainat, €/asukas	3.709	3.376
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	11.277	10.350
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	197	346
Kunnan asukasmäärä	3.040	3.065

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

RAHOITUSLASKELMA (1.000 €)	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-910	618
Satunnaiset erät	0	0
Tulorahoituksen korjauserät	-547	753
Toiminnan rahavirta yhteensä	-1.457	1.371
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1.710	-2.315
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	21
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	345	232
Investointien rahavirta yhteensä	-1.365	-2.062
Toiminnan ja investointien rahavirta	-2.822	-691
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainojen lisäykset	-6	-334
Antolainojen vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset	915	559
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2.035	1.466
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1.264	-891
Lyhytaikaisten lainojen muutos	144	-17
Oman pääoman muutokset	0	-1
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	9	21
Vaihto-omaisuuden muutos	15	-3
Saamisten muutos	234	-86
Korottomien velkojen muutos	1.850	-179
Rahoituksen rahavirta yhteensä	3.017	-23
RAHAVAROJEN MUUTOS	195	-715
Rahavarat 31.12.	910	715
Rahavarat 1.1.	715	1429
Rahavarojen muutos	195	-714

Tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1.000 €	-3.592	-2.466
Investointien tulorahoitus, %	-53,2 %	26,9 %
Lainanhoitokate	-0,62	0,72
Kassan riittävyys	10 pv	8 pv

1.7. TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMIS-TOIMENPITEET

Tilikauden 1.1.-31.12.2018 tulos ennen varauksia ja rahastosiirtoja on 1.769.793,96 euroa alijäämäinen. Varauksia ja rahastosiirtoja ei tilinpäätöksessä ole. Alijäämä esitetään kirjattavaksi tilikauden alijäämän tilille.

Kunnan talous ei ole Kuntalain 110 §:ssä tarkoitetulla tavalla tasapainossa. Kertynyt alijäämä on 2.205.618,80 euroa, noin 726 euroa asukasta kohti. Konsernitilinpäätöksen kertynyt alijäämä asukasta kohden on 611 euroa.

Johtuen aiemmasta alijäämästä vuoden 2017 tilinpäätöksessä on talous Kuntalain 110 §:n mukaan tasapainotettava vuoden 2022 loppuun mennessä. Talouden ohjausryhmä valmistelee talouden tasapainottamistoimenpiteitä huomioon otettavaksi viimeistään tulevassa talousarviossa.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1. TAVOITTEIDEN, MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMINEN

2.1.1. KÄYTTÖTALOUSOSAN TOTEUTUMISVERTAILU

Käyttötalouden toteutumisvertailu esitetään samassa muodossa kuin vuoden 2018 talousarvio on esitetty. Tavoitteiden toteutuminen esitetään tekstinä ennen tulosalueen numerotaulukkoa.

Sisäiset erät on esitetty omina riveinään ulkoisen toimintakatteen jälkeen. Toteutumisvertailun taulukoissa on lihavoituna esitetty kunnanvaltuuston päättämät sitovat määrärahat. Kunnanvaltuuston erikseen hyväksymät muutokset sisältyvät sarakkeeseen "Muutos 2018". Myös muiden toimielinten talousarvion yleisperustelujen antamalla valtuuksilla hyväksymät muutokset sisältyvät tähän sarakkeeseen.

Taulukkojen alareunassa olevat tiedot pysyvien vastaavien määrän kehityksestä ovat pyöristettyjä euromääriä ja ne saattavat vähäisessä määrin poiketa mm. taseen liitetiedoissa esitetyistä täsmällisistä määristä.

Vuoden 2017 tilinpäätös on esitetty tuhansina euroina, vuoden 2018 talousarvio euroina ja toteutuma- ja poikkeamasarakkeet sentin tarkkuudella. Maaseutulautekunnalla ei enää vuonna 2018 ollut toimintaa eikä talousarviota, mutta lautakunnan taulukot esitetään niihin sisältyvän vuoden 2017 tilinpäätöksen vuoksi.

KÄYTTÖTALOUSOSA

KUNNANHALLITUS

Yleishallinto

Palvelusuunnitelma:

Yleishallinnon tulosalueelle kuuluvat kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, hallinto-, talous- ja henkilöstöpalvelut (hallinto-osasto). Osasto valmistelee ja panee täytäntöön mm. kunnanhallituksen ja -valtuuston päätökset, hoitaa muut yleishallintotehtävät, vuokratalojen valvontatehtävät, kaavoituksen, talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävät, kunnan edunvalvonnan Eksoteen ja tietotekniikan. .

Sitovat määrärahat:

Tyhy-toiminta: 5.000 euroa, toteutunut 4.390,16 €

Tavoitteet ja mittarit:

Asukkaiden mielipide ja palaute otetaan huomioon päätöksenteossa:

Kuntalaisten aloitteisiin annetaan vastaus valtuuston toimivaltaan kuuluvissa asioissa 6 kuukauden kuluessa ja hallituksen toimivaltaan kuuluvissa asioissa 2 kuukauden kuluessa:

Toiminta on ollut tavoitteen mukaista.

Työtilat ovat turvallisia ja terveitä: Sisäilmaongelmista aiheutuvia sairauspoissaoloja ei ole.

Sisäilmaongelmista aiheutuvia poissaoloja ei saada työterveyden tilastoista aukottomasti selville. Työterveyden poissaolotilastot ovat vain niiden sairaustodistusten pohjalta laskettuja, joihin sairauslomatoimiston tekee työterveyden lääkäri tai terveydenhoitaja. Muut poissaolot eivät tilastoidu työterveyteen eikä kunnassa ole järjestetty erillistä seuranta. Tiedossa ei ole merkittäviä sisäilmaongelmista aiheutuvia poissaoloja.

Sisäilmaongelmaisissa tiloissa käynti (esim. arkisto) on aiheuttanut oireilua. Näihin ongelmiin on reagoitu kevättalvella 2019 ja on päätetty hankkia asianmukaiset suojavarusteet niille henkilöille, joiden on välttämätöntä käydä arkistossa.

Yleishallinto	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	33	50 070		50 070	23 110,69	-26 959,31
Maksutulot	0	0		0	236,40	236,40
Tuet ja avustukset	22	25 500		25 500	21 336,35	-4 163,65
Muut tulot	58	102 110		102 110	41 980,82	-60 129,18
Toimintatuotot yhteensä	113	177 680	0	177 680	86 664,26	-91 015,74
Muutos -%		56,38		0,00	-9,98	
Henkilöstömenot	470	494 210		494 210	443 976,87	50 233,13
Palvelujen ostot	557	550 370		550 370	531 211,01	19 158,99
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	12	6 750		6 750	11 524,52	-4 774,52

Yleishallinto	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Avustukset	0	1 000	0	1 000	0,00	1 000,00
Muut menot	22	20 600		20 600	27 705,69	-7 105,69
Toimintakulut yhteensä	1 060	1 072 930	0	1 072 930	1 014 418,09	58 511,91
Muutos -%		0,19			-0,41	
Toimintakate (ulkoinen)	-947	-895 250	0	-895 250	-927 753,83	-32 503,83
Sisäiset tulot	51	54 790	0	54 790	56 190,41	1 400,41
Sisäiset menot	75	81 140		81 140	57 002,89	24 137,11
Toimintakate (sisäinen)	-24	-26 350	0	-26 350	-812,48	25 537,52
Toimintakate yhteensä	-972	-921 600	0	-921 600	-928 566,31	-6 966,31
Suunnitelmapoistot	70	64 160		64 160	72 699,53	-8 539,53
Tilikauden tulos	-1 041	-985 760	0	-985 760	-1 001 265,84	-15 505,84
Suoritteita						
Uusia ja muutettuja kaavoja, ha		0		0	0	0
Kunnan omistamat asunnot, kpl		4		4	4	0
Kunnan omistamat asunnot, h-m ²		245		245	245	0
Asuntoyhtiön omistamat asunnot, kpl		78		78	78	0
Asuntoyhtiön omistamat asunnot, h-m ²		4 592		4 592	4592	-4 592

Kehittämismääräraha

Palvelusuunnitelma:

Määrärahalla hoidetaan erilliset kehittämishankkeet, joista kunnanhallitus päättää varatun määrärahan puitteissa. Aloitteet kehittämismäärärahan käyttöön voivat tulla mm. kunnan eri toimielimiltä ja järjestöiltä sekä elinkeinoprojekteilta. Määrärahaa voi käyttää myös kansainväliseen toimintaan.

Varaus palkkatukityövoiman käyttöön sisältyy tälle tulosalueelle koko kunnan osalta.

Muut sitovat määräykset:

Määrärahaa voidaan käyttää myös koululaisten ja opiskelijoiden kesätöihin. Lisäksi määrärahaa voi käyttää kunnanjohtajan päätöksellä enintään 5.000 euroa lemiäläisten yritysten yritystoiminnan aloittamiseen, markkinointiin tai yritystoiminnan edistämiseen liittyvän koulutuksen tukemiseen enintään 500 euroa/yritys.

Tavoitteet ja mittarit: Kunta on mukana maakunnallisissa tapahtumissa. Kehittämismäärärahan tavoitteet määritellään kunnanhallituksen vuosittain hyväksymässä suunnitelmassa. Kunnanhallitus käsitteli toteutumisen kokouksessaan 25.3.2019.

Talouden toteutuksessa tulee huomioida se, että työllistämiseen varatut määrärahat on koko kunnan osalta varattu tälle tehtäväalueelle. Toteuma kirjataan vastaavasti sinne, minne työllistetty on palkattu. Kun tämä huomioidaan kokonaistason nettoylitys toimintakatteessa on noin 6500 euroa. Kunnanhallitus on hyväksynyt ohjeellisen käyttösuunnitelman kehittämishankkeiden määrärahalle alkuvuodesta 2018. Markkinointiin käytettiin vuonna 2018 edellisvuosia enemmän määrärahaa.

Sisäisen tarkastuksen havainnoissa todettiin, että päätöksenteko vuoden 2018 hankintoihin ja sopimuksiin liittyen on ollut puutteellista.

Kehittämismääräraha	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	3	0	0	0	6 902,07	6 902,07
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	6	34 000	0	34 000	0,00	-34 000,00
Muut tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	9	34 000	0	34 000	6 902,07	-27 097,93
Muutos -%		328,60	0,00	0,00	107,26	
Henkilöstömenot	10	70 500	0	70 500	7 634,56	62 865,44
Palvelujen ostot	52	36 680	0	36 680	96 708,12	-60 028,12
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1	0	0	0	4 134,41	-4 134,41
Avustukset	6	75 500	0	75 500	76 241,63	-741,63
Muut menot	9	60 000	0	60 000	8 496,38	51 503,62
Toimintakulut yhteensä	78	242 680	0	242 680	193 215,10	49 464,90
Muutos -%		145,30	0,00		9,56	
Toimintakate (ulkoinen)	-69	-208 680	0	-208 680	-186 313,03	22 366,97
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	0	0	0	0	9 483,87	-9 483,87
Toimintakate (sisäinen)	0	0	0	0	-9 483,87	-9 483,87
Toimintakate yhteensä	-69	-208 680	0	-208 680	-195 796,90	12 883,10
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-69	-208 680	0	-208 680	-195 796,90	12 883,10

Sosiaali- ja terveystalot

Palvelusuunnitelma:

Sosiaali- ja terveydenhuollosta vastaa Eksote. Lakiluonnoksen mukaan sosiaali- ja terveystalot eivät vuodesta 2020 alkaen enää kuulu kuntien tehtäviin. Taloussuunnitelma on Kuntaliiton suosituksen mukaan tehty voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Eksoten toiminnan painopistealueet on määritelty Eksoten talousarviossa ja Eksoten strategiassa. Kunnan on asianmukaista osaltaan huolehtia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, koska se vaikuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksiin. Kunta käsittelee vuosittain palvelusopimuksen kuntakohtaisen liitteen Eksoten kanssa. Liitteessä yksilöidään nykytilaan seuraavan vuoden aikana tulevat muutokset. Hyvinvointiasema jatkaa entiseen tapaan entisessä paikassa. Sopimuksen toteutumista ja saatavien palveluiden määrää ja laatua seurataan.

Ympäristöterveydenhuollon palvelut järjestää Lappeenrannan kaupunki vastuukuntaperiaatteella. Ympäristöterveydenhuollon palveluihin kuuluvat eläinlääkintähuolto, terveysvalvonta, ympäristönsuojelu ja maa-aineslupa-asiat. Ympäristönsuojelu on suunniteltu toteutettavaksi vastuukuntaperiaatteella 1.1.2020 alkaen. Muu ympäristöterveydenhuolto ja löytöeläimistä aiheutuvat kustannukset on esitetty

siirrettäväksi maakuntien tehtäviin vuodesta 2020 alkaen.

Tavoitteet ja mittarit:

Lähipalveluita parannetaan ja säilytetään. Eksoten palvelusopimuksessa ei hyväksytä palvelujen heikennyksiä.

Eksote on tuottanut palveluita lemiläisille entisen kaltaisesti. Jäsenkuntien maksuosuuksiin oli sovittu Imatran täysjäsenyyden myötä tehtäväksi tasauslaskutus vuosien 2016-2018 toteuman pohjalta aiemman kolmen vuoden keskiarvon rullaavan menetelmän sijaan. Maaliskuussa 2018 kunta sai tiedon, että kunnan aiempaan käyttöön perustuvat arviolaskut olivat olleet liian pieniä vuosina 2016 ja 2017. Kuluvan vuoden 2019 maaliskuussa lopullinen tasaustieto 2016-2018 osoitti, että Lemille tulee lisälaskua 1,95 milj. euroa. Tämä lisäosuus on kirjattu kunnan kirjanpitoon siirtovelkoihin vuoden 2018 tilinpäätöksessä.

Eksoten vuoden 2018 tilinpäätös oli alijäämäinen. Kuntien tulee kirjanpidon ohjeistuksen mukaan kirjata osuutensa alijäämästä pakollisena varauksena tilinpäätökseensä. Tästä aiheutui vuoden 2018 tilinpäätökseen 213.845 euron pakollisena varauksena tehty lisäkirjaus.

Eksoten kanssa on käyty useita neuvotteluita tavoitteena saada maksuosuus kunnan taloudelliseen kantokykyyn nähden siedettävämmäksi. Tilanne on hyvin vaikea, koska emme halua myöskään heikentää kohtuuttomasti kuntalaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuutta.

Sosiaali- ja terveyspalvelut	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	88	86 570	0	86 570	88 258,44	1 688,44
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	88	86 570	0	86 570	88 258,44	1 688,44
Muutos -%		-14,40			-24,67	
Henkilöstömenot	94	92 650	0	92 650	94 082,95	-1 432,95
Palvelujen ostot	10 127	9 455 850	0	9 455 850	10 946 639,01	-1 490 789,01
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0,00	0,00
Avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakulut yhteensä	10 221	9 548 500	0	9 548 500	11 040 721,96	-1 492 221,96
Muutos -%		3,50			-0,79	
Toimintakate (ulkoinen)	-10 133	-9 461 930	0	-9 461 930	-10 952 463,52	-1 490 533,52
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate (sisäinen)	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-10 133	-9 461 930	0	-9 461 930	-10 952 463,52	-1 490 533,52
Suunnitelmapoistot	0		0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-10 133	-9 461 930	0	-9 461 930	-10 952 463,52	-1 490 533,52

Kunnanhallitus yhteensä	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	123	136 640	0	136 640	118 271,20	-18 368,80
Maksutulot	0	0	0	0	236,40	236,40
Tuet ja avustukset	28	59 500	0	59 500	21 336,35	-38 163,65
Muut tulot	58	102 110	0	102 110	41 980,82	-60 129,18
Toimintatuotot yhteensä	209	298 250	0	298 250	181 824,77	-116 425,23
Muutos -%		25,10			-14,90	
Henkilöstömenot	575	657 360	0	657 360	545 694,38	111 665,62
Palvelujen ostot	10 736	10 042 900	0	10 042 900	11 574 558,14	-1 531 658,14
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	13	6 750	0	6 750	15 658,93	-8 908,93
Avustukset	6	76 500	0	76 500	76 241,63	258,37
Muut menot	30	80 600	0	80 600	36 202,07	44 397,93
Toimintakulut yhteensä	11 359	10 864 110	0	10 864 110	12 248 355,15	-1 384 245,15
Muutos -%		3,90			-0,68	
Toimintakate (ulkoinen)	-11 150	-10 565 860	0	-10 565 860	-12 066 530,38	-1 500 670,38
Sisäiset tulot	51	54 790	0	54 790	56 190,41	1 400,41
Sisäiset menot	75	81 140	0	81 140	66 486,76	14 653,24
Toimintakate (sisäinen)	-24	-26 350	0	-26 350	-10 296,35	16 053,65
Toimintakate yhteensä	-11 174	-10 592 210	0	-10 592 210	-12 076 826,73	-1 484 616,73
Suunnitelmapoistot	70	64 160	0	64 160	72 699,53	-8 539,53
Tilikauden tulos	-11 244	-10 656 370	0	-10 656 370	-12 149 526,26	-1 476 077,20

KESKUSVAALILAUTAKUNTA

Vaalit

Palvelusuunnitelma:

Presidentinvaalit järjestetään 2018. Eduskuntavaalit ja EU-vaalit pidetään vuonna 2019. Valtiollisten vaalien järjestämiseen saadaan avustusta oikeusministeriöltä.

Tavoitteet ja mittarit:

Lähipalveluja parannetaan ja säilytetään. Äänestyspaikkoja ei vähennetä ja koti- ja laitosäänestys säilyy.

Presidentinvaalit järjestettiin vuonna 2018.

Vaalit	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	0	5 200	0	5 200	5 229,40	29,40
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	0	5 200	0	5 200	5 229,40	29,40
Muutos -%		-100,00			0,00	
Henkilöstömenot	7	7 600	0	7 600	4 552,44	3 047,56
Palvelujen ostot	4	2 400	0	2 400	1 379,34	1 020,66
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1	300	0	300	63,05	236,95
Avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakulut yhteensä	11	10 300	0	10 300	5 994,83	4 305,17
Muutos -%		-100,00				
Toimintakate (ulkoinen)	-11	-5 100	0	-5 100	-765,43	4 334,57
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate (sisäinen)	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-11	-5 100	0	-5 100	-765,43	4 334,57
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-11	-5 100	0	-5 100	-765,43	4 334,57

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Tarkastus- ja arviointitoimi

Palvelusuunnitelma:

Tilien ja hallinnon tarkastamisesta ja tarkastuslautakunnan toiminnasta aiheutuvat menot ja tehtävät.

Tavoitteet:

Tarkastuslautakunnan tehtävät määritellään Kuntalain 14 luvun 121 §:ssä sekä kunnan hallintosäännön 62 §:ssä.

Tarkastuslautakunta arvioi, ovatko valtuuston strategiassa ja talousarviossa kunnalle ja kuntakonsernille asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet toteutuneet. Painotetaan osa-alueita, joiden osalta on suurin riski, että tavoitteet jäävät saavuttamatta tai muutoin toiminta ei ole tuloksellista tai tarkoituksenmukaista. Arviointi tukee päätöksentekoa ja toiminnan kehittämistä.

Toiminta on ollut tavoitteen mukaista.

Tarkastus- ja arviointitoimi	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	0	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%						
Henkilöstömenot	4	4 200	0	4 200	2 804,84	1 395,16
Palvelujen ostot	6	7 200	0	7 200	6 608,67	591,33
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	29,80	-29,80
Avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	0	200	0	200	0,00	200,00
Toimintakulut yhteensä	10	11 600	0	11 600	9 443,31	2 156,69
Muutos -%		20,50			45,73	
Toimintakate (ulkoinen)	-10	-11 600	0	-11 600	-9 443,31	2 156,69
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate (sisäinen)	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-10	-11 600	0	-11 600	-9 443,31	2 156,69
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-10	-11 600	0	-11 600	-9 443,31	2 156,69

MAASEUTULAUTAKUNTA

HUOM! Maaseutulautakunnalla ei enää vuonna 2018 ollut toimintaa. Taulukot esitetään vain vuoden 2017 tilinpäätöstietojen vuoksi.

Maaseutuelinkeinojen edistäminen	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	10	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	10	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%						
Henkilöstömenot	2	0	0	0	0,00	0,00
Palvelujen ostot	34	0	0	0	0,00	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0,00	0,00
Avustukset	18	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	1	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakulut yhteensä	55	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%						
Toimintakate (ulkoinen)	-46	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	7	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate (sisäinen)	-7	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-53	0	0	0	0,00	0,00
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-53	0	0	0	0,00	0,00

Liikenne	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	0	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%		0,0			0,00	
Henkilöstömenot	0	0	0	0	0,00	0,00
Palvelujen ostot	2	0	0	0	0,00	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0,00	0,00
Avustukset	59	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakulut yhteensä	61	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%		7,8			-4,59	

Liikenne	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Toimintakate (ulkoinen)	-61	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate (sisäinen)	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-61	0	0	0	0,00	0,00
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-61	0	0	0	0,00	0,00

Maaseutulautakunta yhteensä	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Maksutulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	10	0	0	0	0,00	0,00
Toimintatuotot yhteensä	10	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%						
Henkilöstömenot	2	0	0	0	0,00	0,00
Palvelujen ostot	36	0	0	0	0,00	0,00
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	0	0	0	0	0,00	0,00
Avustukset	77	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	1	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakulut yhteensä	116	0	0	0	0,00	0,00
Muutos -%						
Toimintakate (ulkoinen)	-107	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	7	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate (sisäinen)	-7	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-114	0	0	0	0,00	0,00
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-114	0	0	0	0,00	0,00

Varhaiskasvatus

Palvelusuunnitelma:

Varhaiskasvatuspalvelujen ja esiopetuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää alle kouluikäisten lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja oppimista. Tulosalueelle kuuluvat lasten varhaiskasvatus, esiopetus, avoin varhaiskasvatus ja kotihoidontuki. Lasten laajennettu varhaiskasvatus ja vuorohoito on keskitetty litiän päiväkotiin. Tulosalueelle kuuluvat myös varhaiskasvatuksen osto- ja myyntipalvelut naapurikuntien kanssa.

Tavoitteet ja mittarit:

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointi- ja mittaustapa	Toteutuminen
Talous- ja resurssit	<p>Hyvinvointi ja elinvoima. Toiminnan tavoitteena on tukea lasten ja perheiden hyvinvointia joustavilla ja perheiden tarpeita vastaavilla varhaiskasvatuspalveluilla.</p> <p>Talous on tasapainossa. Muuttovoittoisuutta pidetään yllä laadukkailla palveluilla ja leppoisalla maalaishenkisellä ilmapiirillä.</p>	<p>Lapsille voidaan osoittaa varhaiskasvatuspaikka lasten hoitotarpeen ja huoltajien toivomuksen mukaan.</p> <p>Talousarviossa pysyminen.</p> <p>Kuntaan muuttavat lapsiperheet.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen sijoitukset.</p> <p>Talousarvion toteutuminen</p> <p>Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä.</p>	<p>Lasten hoitotarve sekä huoltajien toivomukset on pystytty ottamaan huomioon.</p> <p>Tilinpäätös 2018</p> <p>Lasten määrä 31.12.2018: Pk:ssa 106 ja PPH:ssa 25</p> <p>Esiopetuksessa 45 lasta.</p>
Henkilöstö	<p>Henkilöstö voi hyvin ja työtilat sekä oppimisympäristöt ovat turvallisia sekä terveitä.</p> <p>Varhaiskasvatuksen toimintaa ja oppimisympäristöä arvioidaan säännöllisesti.</p>	<p>Henkilöstön osaamista ja ammattitaitoa pidetään yllä ohjaus- ja koulutuskäytänteiden avulla.</p> <p>Terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt</p>	<p>Koulutussuunnitelman toteutuminen.</p> <p>Perhepäivähoitajien ohjaus on kotikäytien toteutuminen.</p> <p>Tarkastuskäyntien määrä päiväkodeissa.</p> <p>Sisäilmatyöryhmän toimintaan osallistuminen ja raportit ja selvitykset</p>	<p>Toteutunut osittain. Sijaisjärjestelyt eivät ole olleet riittäviä</p> <p>Toteutunut hyvin. Työiltoja 10 ja kotikäyntejä tehty sovittu</p> <p>Tarkastuskäynnit on toteutettu (Avin tarkastus)</p> <p>Toiminta on ollut säännöllistä</p>

Prosessit	Palveluja ja toimintatapoja kehitetään ja ideoidaan uutta henkilöstön, huoltajien, lasten ja yhteistyötahojen kanssa yhteisten arvojen pohjalta.	Sähköiset asioimiskanavat kuten Wilma ja PedaNet sekä varhaiskasvatuksen käytön seurantajärjestelmä edistävät tiedonkulkua.	Käytössä olevien ohjelmien ja kanavien määrä.	Asiakkaiden käytössä on sähköinen haku ja hoitoaikojen ilmoittaminen. Henkilöstö: työaikojen seuranta ja Essi. Wilma ja PedaNet Kotisivuilla on ollut vanhaa tietoa
	Päätöksenteko ja viestintä ovat avointa, joustavaa ja ketterää.	Päätökset tehdään viivytyksettä ja määräajassa.	Palautteen määrä.	Kielteistä palautetta ei ole tullut. Sähköisen hoitoaikailmoituksen käyttöönotossa on ollut ongelmia

Varhaiskasvatus	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	50	21 000	0	21 000	57 964,26	36 964,26
Maksutulot	257	198 300	0	198 300	217 261,57	18 961,57
Tuet ja avustukset	2	0	0	0	1 299,88	1 299,88
Muut tulot	0	0	0	0	685,71	685,71
Toimintatuotot yhteensä	309	219 300	0	219 300	277 211,42	57 911,42
Muutos -%		7,0			-5,74	
Henkilöstömenot	1 241	1 286 530	0	1 286 530	1 231 117,14	55 412,86
Palvelujen ostot	55	48 400	0	48 400	57 511,01	-9 111,01
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	12	16 800	0	16 800	12 294,25	4 505,75
Avustukset	182	170 000	0	170 000	194 048,79	-24 048,79
Muut menot	24	15 000	0	15 000	26 942,03	-11 942,03
Toimintakulut yhteensä	1 515	1 536 730	0	1 536 730	1 521 913,22	14 816,78
Muutos -%		5,5			-3,96	
Toimintakate (ulkoinen)	-1 206	-1 317 430	0	-1 317 430	-1 244 701,80	72 728,20
Sisäiset tulot	13	0	0	0	10 063,36	10 063,36
Sisäiset menot	423	358 270	0	358 270	473 403,95	-115 133,95
Toimintakate (sisäinen)	-410	-358 270	0	-358 270	-463 340,59	-105 070,59
Toimintakate yhteensä	-1 616	-1 675 700	0	-1 675 700	-1 708 042,39	-32 342,39
Suunnitelmapoistot	115	111 910	0	111 910	113 927,00	-2 017,00
Tilikauden tulos	-1 731	-1 787 610	0	-1 787 610	-1 821 969,39	-30 325,39

Prosessit	Huoltajien ja oppilaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia tuetaan jatkuvalla vuorovaikutuksella ja yhteistyöllä.	Panostetaan huoltajien ja oppilaiden osallisuuteen.	Tavoitteen saavuttamista mitataan vanhempainiltojen ja -tapaamisten sekä oppilaskunnan kokoontumisten lukumääränä.	Vanhempainiltoja ja -tapaamisia on ollut useita. Oppilaskunta kokoontuu säännöllisesti ja edustajia on kuultu ohryhmien kokouksissa.
	Kiinteistöjen ja oppimisympäristön terveellisyttä ja turvallisuutta seurataan aktiivisesti.	Työskentelyympäristön turvallisuutta arvioidaan aktiivisesti.	Tavoitteen saavuttamista mitataan huoltajilta, oppilailta, terveydenhuollosta ja henkilöstöltä tulleen palautteen määränä.	Sisäilmatyöryhmä on kokoontunut useita kertoja ja käsitellyt käyttäjäpalautteen.

Opetuspalvelut	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	156	125 940	0	125 940	151 008,48	25 068,48
Maksutulot	2	200	0	200	23 195,41	22 995,41
Tuet ja avustukset	51	10 000	0	10 000	105 915,08	95 915,08
Muut tulot	10	300	0	300	8 603,26	8 303,26
Toimintatuotot yhteensä	220	136 440	0	136 440	288 722,23	152 282,23
Muutos -%		-27,7			-8,17	
Henkilöstömenot	1 725	1 792 170	0	1 792 170	1 863 787,50	-71 617,50
Palvelujen ostot	513	526 910	0	526 910	520 493,23	6 416,77
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	118	85 200	0	85 200	113 350,75	-28 150,75
Avustukset	0	600	0	600	700	-100,00
Muut menot	22	26 900	0	26 900	18 181,55	8 718,45
Toimintakulut yhteensä	2 377	2 431 780	0	2 431 780	2 516 513,03	-84 733,03
Muutos -%		-2,9			-8,69	
Toimintakate (ulkoinen)	-2 157	-2 295 340	0	-2 295 340	-2 227 790,80	67 549,20
Sisäiset tulot	27	31 010	0	31 010	18 035,46	-12 974,54
Sisäiset menot	543	637 100	0	637 100	789 660,47	-152 560,47
Toimintakate (sisäinen)	-517	-606 090	0	-606 090	-771 625,01	-165 535,01
Toimintakate yhteensä	-2 674	-2 901 430	0	-2 901 430	-2 999 415,81	-97 985,81
Suunnitelmapoistot	106	148 410	0	148 410	126 662,21	21 747,79
Tilikauden tulos	-2 780	-3 049 840	0	-3 049 840	-3 126 078,02	-119 733,60
Suoritteita						
Opetustuntien määrä/v		24 000			24 947	947

Varhaiskasvatus

Palvelusuunnitelma:

Varhaiskasvatuspalvelujen ja esiopetuksen ensisijaisena tavoitteena on edistää alle kouluikäisten lasten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja oppimista. Tulosalueelle kuuluvat lasten varhaiskasvatus, esiopetus, avoin varhaiskasvatus ja kotihoidontuki. Lasten laajennettu varhaiskasvatus ja vuorohoito on keskitetty litiän päiväkotiin. Tulosalueelle kuuluvat myös varhaiskasvatuksen osto- ja myyntipalvelut naapurikuntien kanssa.

Tavoitteet ja mittarit:

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointi- ja mittaustapa	Toteutuminen
Talous- ja resurssit	<p>Hyvinvointi ja elinvoima. Toiminnan tavoitteena on tukea lasten ja perheiden hyvinvointia joustavilla ja perheiden tarpeita vastaavilla varhaiskasvatuspalveluilla.</p> <p>Talous on tasapainossa. Muuttovoittoisuutta pidetään yllä laadukkailla palveluilla ja leppoosalla maalaishenkisellä ilmapiirillä.</p>	<p>Lapsille voidaan osoittaa varhaiskasvatuspaikka lasten hoitotarpeen ja huoltajien toivomuksen mukaan.</p> <p>Talousarviossa pysyminen.</p> <p>Kuntaan muuttavat lapsiperheet.</p>	<p>Varhaiskasvatuksen sijoitukset.</p> <p>Talousarvion toteutuminen</p> <p>Varhaiskasvatuksessa olevien lasten määrä.</p>	<p>Lasten hoitotarve sekä huoltajien toivomukset on pystytty ottamaan huomioon.</p> <p>Tilinpäätös 2018</p> <p>Lasten määrä 31.12.2018: Pk:ssa 106 ja PPH:ssa 25</p> <p>Esiopetuksessa 45 lasta.</p>
Henkilöstö	<p>Henkilöstö voi hyvin ja työtilat sekä oppimisympäristöt ovat turvallisiksi sekä terveitä.</p> <p>Varhaiskasvatuksen toimintaa ja oppimisympäristöä arvioidaan säännöllisesti.</p>	<p>Henkilöstön osaamista ja ammattitaitoa pidetään yllä ohjaus- ja koulutuskäytäntöiden avulla.</p> <p>Terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt</p>	<p>Koulutussuunnitelman toteutuminen.</p> <p>Perhepäivähoitajien ohjaus on kotikäyntien toteutuminen.</p> <p>Tarkastuskäyntien määrä päiväkodeissa.</p> <p>Sisäilmatyöryhmän toimintaan osallistuminen ja raportit ja selvitykset</p>	<p>Toteutunut osittain. Sijaisjärjestelyt eivät ole olleet riittäviä</p> <p>Toteutunut hyvin. Työiltoja 10 ja kotikäyntejä tehty sovittu</p> <p>Tarkastuskäynnit on toteutettu (Avin tarkastus)</p> <p>Toiminta on ollut säännöllistä</p>

Prosessit	Palveluja ja toimintatapoja kehitetään ja ideoidaan uutta henkilöstön, huoltajien, lasten ja yhteistyötahojen kanssa yhteisten arvojen pohjalta.	Sähköiset asiointikanavat kuten Wilma ja PedaNet sekä varhaiskasvatuksen käytön seurantajärjestelmä edistävät tiedonkulkua.	Käytössä olevien ohjelmien ja kanavien määrä.	Asiakkaiden käytössä on sähköinen haku ja hoitoaikojen ilmoittaminen.
	Päätöksenteko ja viestintä ovat avointa, joustavaa ja ketterää.	Päätökset tehdään viivytyksettä ja määräajassa.	Palautteen määrä.	Henkilöstö: työaikojen seuranta ja Essi. Wilma ja PedaNet Kotisivuilla on ollut vanhaa tietoa Kielteistä palautetta ei ole tullut. Sähköisen hoitoaikailmoituksen käyttöönnotossa on ollut ongelmia

Varhaiskasvatus	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	50	21 000	0	21 000	57 964,26	36 964,26
Maksutulot	257	198 300	0	198 300	217 261,57	18 961,57
Tuet ja avustukset	2	0	0	0	1 299,88	1 299,88
Muut tulot	0	0	0	0	685,71	685,71
Toimintatuotot yhteensä	309	219 300	0	219 300	277 211,42	57 911,42
Muutos -%		7,0			-5,74	
Henkilöstömenot	1 241	1 286 530	0	1 286 530	1 231 117,14	55 412,86
Palvelujen ostot	55	48 400	0	48 400	57 511,01	-9 111,01
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	12	16 800	0	16 800	12 294,25	4 505,75
Avustukset	182	170 000	0	170 000	194 048,79	-24 048,79
Muut menot	24	15 000	0	15 000	26 942,03	-11 942,03
Toimintakulut yhteensä	1 515	1 536 730	0	1 536 730	1 521 913,22	14 816,78
Muutos -%		5,5			-3,96	
Toimintakate (ulkoinen)	-1 206	-1 317 430	0	-1 317 430	-1 244 701,80	72 728,20
Sisäiset tulot	13	0	0	0	10 063,36	10 063,36
Sisäiset menot	423	358 270	0	358 270	473 403,95	-115 133,95
Toimintakate (sisäinen)	-410	-358 270	0	-358 270	-463 340,59	-105 070,59
Toimintakate yhteensä	-1 616	-1 675 700	0	-1 675 700	-1 708 042,39	-32 342,39
Suunnitelmapoistot	115	111 910	0	111 910	113 927,00	-2 017,00
Tilikauden tulos	-1 731	-1 787 610	0	-1 787 610	-1 821 969,39	-30 325,39

Varhaiskasvatus	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Suoritteita						
Esiopetus						
Opetustuntien määrä/v		2 124			2 148	24
Päiväkotihoido (kunnan tuottama)						
Lapsia kokopäivähoidossa					38	0
Päiväkotihoidon hoitopäiviä					10 832	0
Lapsia osapäivähoidossa					73	0
Osapäivähoidon hoitopäiviä					8 449	0
Perhepäivähoido (kunnan tuottama)						
Lapsia kokopäivähoidossa		22			16	-6
Perhepäivähoidon hoitopäiviä		4 600			3 280	-1 320
Lapsia osapäivähoidossa		0			9	9
Osapäivähoidon hoitopäiviä		0			488	488

Kirjastopalvelut

Palvelusuunnitelma:

Kirjastopalvelujen tehtävänä on järjestää kirjastopalveluja kuntalaisille ja siten tukea kuntalaisten henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Kirjasto on kuntalaisten kulttuuri- ja tietokeskus, joka tarjoaa mahdollisuuden itsensä kehittämiseen ja elämänlaadun edistämiseen. Kirjaston kokoelmaan kuuluu kirjojen ja lehtien lisäksi av-aineistoa, kuten musiikkia, elokuvia, äänikirjoja ja kielikursseja sekä myös sähköisiä kirjoja. Kirjaston aineistot ovat maksutta asiakkaitten käytössä. Internetin kautta kokoelmaan on pääsy mistä tahansa. Lemminki kirjasto on osana Etelä-Karjalan Heili-kirjastoa.

Tavoitteet ja mittarit:

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointi- ja mittaustapa	Toteutuminen
Talous- ja resurssit	Kirjastopalvelut järjestetään taloudellisesti kirjastolle annetun talousarvion puitteisissa.	Aineistomäärärahat ovat kirjaston palvelujen kannalta ensisijaiset, jotta kirjasto voi tarjota laissa määritellyt palvelut. Kustannuksia seurataan aktiivisesti.	Mittareina kustannukset/asukas.	52 €/asukas

Henkilöstö	<p>Hyvinvoiva henkilöstö. Terveet, turvalliset ja ergonomiset työskentelyolosuhteet.</p> <p>Hyvä työyhteisö.</p> <p>Henkilöstön osaamista ja luovuutta arvostetaan, ja henkilöstöllä on mahdollisuus ammatilliseen ajan tasalla pysymiseen ja ammattitaidon kehittämiseen.</p> <p>Yhteiset suunnittelu-palaverit ja hyvä tiedonkulku.</p> <p>Henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen ja Heili-kirjastojen yhteisiin kokouksiin.</p>	Kehityskeskustelut.	Mittareina koulu-päivien määrä. Sairauspoissaolot. Toteutuneet kiinteistökorjaukset.	Koulutuspäiviä 5/hlö.
Prosessit	Kirjastotilan uudistus- ja korjaustoimenpiteiden toteuttaminen.			Lattiaremontti toteutunut suunnitellusti.
Palvelut	<p>Hyvät kirjastopalvelut. Kirjastopalvelut järjestetään asiakaslähtöisesti, ja huolehditaan monipuolisesta ja ajantasaisesta tarjonnasta resurssien puitteissa kaikille kuntalaisille.</p> <p>Lastenkirjastotyön ja kouluyhteistyön kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.</p> <p>Asiakastoiveet ja -palautetetaan vastaan ja siihen reagoidaan.</p> <p>Tarjotaan lapsille suunnattuja tapahtumia ja kehitetään uusia toimintatapoja mahdollisuuksien mukaan.</p> <p>Omatoimikirjastovarustus mahdollistaisi aukioloaikojen pidentämisen ja parantaa palvelujen saatavuutta.</p>		Mittareina lainaajat/asukas, lainaukset/asukas, käynnit/asukas. Tapahtumien lukumäärä.	<p>Lainaat/asukas 29 %</p> <p>Lainaukset/asukas 10</p> <p>Käynnit/asukas 5</p> <p>Tapahtumien lukumäärä 11</p>

Kirjastopalvelut	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	3	0	0	0	0,00	0,00
Maksutulot	0	0	0	0	210,16	210,16
Tuet ja avustukset	4	0	0	0	0,00	0,00
Muut tulot	5	1 000	0	1 000	1 005,00	5,00
Toimintatuotot yhteensä	12	1 000	0	1 000	1 215,16	215,16
Muutos -%		48,2			-41,29	
Henkilöstömenot	92	84 360	0	84 360	73 195,40	11 164,60
Palvelujen ostot	27	15 800	0	15 800	13 925,96	1 874,04
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	32	34 000	0	34 000	37 610,32	-3 610,32
Avustukset	8	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	1	300	0	300	444,37	-144,37
Toimintakulut yhteensä	160	134 460	0	134 460	125 176,05	9 283,95
Muutos -%		3,7			-3,94	
Toimintakate (ulkoinen)	-148	-133 460	0	-133 460	-123 960,89	9 499,11
Sisäiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot	41	22 950	0	22 950	21 232,66	1 717,34
Toimintakate (sisäinen)	-41	-22 950	0	-22 950	-21 232,66	1 717,34
Toimintakate yhteensä	-189	-156 410	0	-156 410	-145 193,55	11 216,45
Suunnitelmapoistot	6	6 340	0	6 340	11 147,80	-4 807,80
Tilikauden tulos	-195	-162 750	0	-162 750	-156 341,35	16 024,25
Suoritteita						
Kirjastopalvelut						
Kokonaislainausten määrä/v		38 000			30 670	-7 330
Fyysiset käynnit/v		31 000			16 200	-14 800

Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut

Palvelusuunnitelma:

Vapaa-aikapalvelut hoitavat liikunta-, nuoriso ja kulttuuritoimen hallinnon, liikunta-, nuoriso- ja Vanhan Pappilan tilat, osan urheilutoimintaa, koulunuorisotyön ym. yhteistoiminnat kuten leirit ja tapahtumat, ennalta ehkäisevän päihdetyön, etsivän nuorisotyön, liikunta-, nuoriso- ja kulttuuriavustukset, kulttuuri-palvelujen tuottamisen kuntalaisille. Lemminki musiikkijuhlat jatkavat lemmläisenä monipuolisena musiikkitapahtumana ja sitä tuetaan. Vapaa-aikapalvelujen tehtävänä on tarjota puitteet erilaiseen harrastustoimintaan kunnan alueella ja tuottaa yhteistyössä eri järjestöjen kanssa laadukkaita ja virikkeellisiä vapaa-ajan palveluja, jotka ovat helposti saavutettavissa sekä tukea kuntalaisten, kesäasukkaile ja uusien kuntaan muuttavien henkistä ja sosiaalista hyvinvointia. Tiedon jakaminen toiminnoista ja tapahtumista on tärkeää ja sitä toteutetaan jakamalla kuntalaisille, Lemminki yrityksille ja osin kesäasukkaile Lemminki talvi-, kesä- ja syystiedotteiden, kunnan kotisivujen ja Facebookin kautta. Merkittävä tiedotuskanava kesäisin on myös Lemminki Kotiseutuyhdistyksen ylläpitämä Lemminki Kotiseuturatio.

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointi- ja mittaustapa	Toteutuminen
Talous- ja resurssit	Talous on tasapainossa.	Tavoite pysyä annetuissa määrärahoissa ja kohdentaa ne taroituksenmukaisesti.	Mittarina tilinpäätös	Talousarvio toteutui suunnitellusti.
	Järjestöjen toimintaa tuetaan ja kolmannen sektorin yhteistyötä lisätään myös kunnan kanssa.	Tilanne pysyi edellisvuosien tasolla.	Mittareina sivistyslautakunnan avustukset kaksi kertaa vuodessa.	Toteutui suunnitellusti. Järjestöavustuksia jaettiin 27.500 €. Lisäksi toiminta-avustusta Lemminkäisten 4 H -yhdistykselle 10.000 € ja Lemminkäisten Musiikkijuhlille 2.600 €.
	Edistämme matkailua.	Kunnan näkyvyyttä lisätään nettimainonnalla, Lemminkäisten -tuotteilla sekä Vanhan Pappilan mainonnan lisäämisellä.	Mittareina kävijämäärä- ja kirjanmyyntitilasto	Toteutui osittain. Uutena toimintona kirkonkylän opastus.
	Otamme asukkaiden mielipiteet ja palautteen huomioon päätöksenteossa.	Asukkaita ja heidän mielipiteitään kuullaan.		Järjestöavustusten haku muutettu vuodesta 2019 eteenpäin osittain asukkaiden toiveista.
		Nuorten kuuleminen	Mittareina nuorten aloitteet.	Aloitteita ei ole tullut.
	Liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia on tarjolla kaikenikäisille.	Niin talvi- kuin kesäliikuntapaikat pidetään kunnossa määrärahojen puitteissa.	Mittareina tilinpäätös ja toimintatilastot.	Liikuntapaikoilla paljon käyttäjiä. Kuukanniemen Frisbeerata, skeittiparkki ja hiihtomaa sekä monitoimirata Lemminkäisten koulukeskuksen pihalle toteutui. Muiden liikuntapaikkojen palvelujen ostoissa määräraha ylittyi.
	Varmistetaan jatko-opiskelupaikka jokaiselle nuorelle.	Etsivä nuorisotyö.	Mittareina työ näkyy eri toimintojen yhteydessä varhaisena puuttumisena, ei opiskelupudokkaita, nuorten työttömyysastetta pyritään vähentämään.	Kaikki perusopetuksen päättäneet ovat saaneet opiskelupaikan.
Kiinteistöt ja ympäristö ovat terveellisiä ja turvallisia asua sekä elää.	Nuortentilat ja liikuntapaikat pidetään kunnossa.	Mittarina uusi kuntosali.	Kuntosali ei toteutunut.	
Henkilöstö	Henkilöstön kanssa kehitetään toimintatapoja yhteisten arvojen pohjalta ja ideoidaan uutta.	Henkilöstöä kuullaan ja kokeillaan uusia ideoita ennakkoluulottomasti.	Mittarina toimintatilasto.	Henkilöstö saanut toteuttaa ideoitaan ja tapahtumia yhteistyössä muun sivistystoimen toimijoiden kanssa.

<p>Prosessit</p>	<p>Toiminta toteutetaan budjetin mukaan omana työnä, yhteistyössä koulun- ja varhaiskasvatuksen ym. hallintokuntien kanssa sekä erityisesti järjestöjen kanssa.</p> <p>Järjestöjen toimintaa tuetaan rahallisesti yleis- ja kohdeavustuksin ja muilla yhteistyömenetelmillä mm. järjestöparlamentin toiminta jatkuu.</p> <p>Tapahtumia ja palveluja tarjotaan koko ikäväestölle ympäri vuoden ja ne on tuotu lähelle kuntalaisia.</p> <p>Murresanakirja tukee kunnan omaleimaista kulttuuriperintöä.</p> <p>Näyttelytoiminta Lemminkäisessä Vanhassa Pappilassa ja muutkin kulttuuritapahtumat tuottavat virkistys-elämyksiä ja lisäävät matkailua.</p> <p>Nuorisovaltuusto tuo nuorten äänen kuuluviin kunnan päättävissä elimissä sekä koulujen vuorovaikutuspäivissä.</p> <p>Uusi vapaa-aikasihteeri on päässyt työhön käsiksi vuoden loppupuolella, painottuen liikuntaan ja kulttuuriin.</p> <p>Harrastetilojen ja -alueiden kunnossapitoon ympäri vuoden panostetaan budjetin sallimin määrärahoihin.</p> <p>Ennalta ehkäisevää päihdetyötä ja etsivää nuorisotyötä toteutetaan omana työnä sekä yhteistyössä koulujen ja Eksoten kanssa.</p> <p>Investointipuolelle irtaimistoon on esitetty 75000 € uuden kuntosalin kalustamiseen. Tähän arvioitu 22 000 € saatavan valtionavustusta.</p>	<p>Kehitetään kirjaston, teknisen ja koulun kanssa yhteistyömuotoja. Järjestöt apuna tilaisuuksien järjestämisessä, toritoimikuntaa</p> <p>Järjestöille avustukset, apua kopioinnissa ja mainostamisessa sekä järjestöparlamentin tapaamisten ja järjestökirjeiden muodossa.</p> <p>Kuntatiedote kolme kertaa vuodessa.</p> <p>Murresanakirjan toinen osa saadaan julkaistua.</p> <p>Näyttelyiden monipuolisuus. Vanhaan Pappilaan kulttuuritapahtumia.</p> <p>Toiminnan käynnistäminen.</p> <p>Uusi vapaa-aikasihteeri aloittaa 1.10.2018.</p> <p>Ennaltaehkäisyä nuorisotiloissa, päihdeettömät tapahtumat.</p> <p>Kuntosali rakennetaan vuoden 2018 aikana.</p>	<p>Toimintakertomus</p> <p>Asiakaspalaute Kävijämäärät</p> <p>Kävijämäärät Osallistumiskerrat.</p> <p>Myyntitilasto</p> <p>Kävijämäärät Toimintakertomus</p> <p>Nuorisotiloissa aukioloajat perjantaisin myöhään.</p> <p>PARent järjestelmä käytössä.</p>	<p>Lapsille ja nuorille kirjaston ilta, kesätorit, maalaismarkkinat, musiikkijuhlat, Metku, seiskojen ryhmäyttäminen</p> <p>Järjestöparlamentin toiminta jatkuu</p> <p>Kuntatiedote kaksi kertaa vuodessa</p> <p>Osat julkaistu, myyntimäärät alhaiset</p> <p>Musiikkijuhlien tapahtumia, runoiltoja, pieniä konserteja näyttelykävijöissä pieni notkahdus</p> <p>Nuorisovaltuuston edustaja sivistyslautakunnan kahdessa kokouksessa.</p> <p>Aloitti virkasuhteessa 1.10.2018.</p> <p>Toteutunut, sääolosuhteiden mukaisesti osittain.</p> <p>Ennaltaehkäisy on toteutunut.</p> <p>Järjestelmä on käytössä.</p> <p>Kuntosali ei toteutunut.</p>
-------------------------	--	--	---	--

Vapaa-aika- kulttuuripalvelut	ja	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot		0	1 000	0	1 000	6 344,34	5 344,34
Maksutulot		14	18 500	0	18 500	369,60	-18 130,40
Tuet ja avustukset		15	15 500	0	15 500	15 670,00	170,00
Muut tulot		0	5 400	0	5 400	2 889,85	-2 510,15
Toimintatuotot yhteensä		30	40 400	0	40 400	25 273,79	-15 126,21
Muutos -%			-5,9			-18,75	
Henkilöstömenot		117	144 620	0	144 620	106 761,12	37 858,88
Palvelujen ostot		30	48 100	0	48 100	43 062,85	5 037,15
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		13	17 500	0	17 500	11 336,52	6 163,48
Avustukset		25	41 100	0	41 100	40 003,23	1 096,77
Muut menot		2	3 500	0	3 500	4 463,64	-963,64
Toimintakulut yhteensä		188	254 820	0	254 820	205 627,36	49 192,64
Muutos -%			2,3			-7,66	
Toimintakate (ulkoinen)		-158	-214 420	0	-214 420	-180 353,57	34 066,43
Sisäiset tulot		0	0	0	0	0,00	0,00
Sisäiset menot		21	41 570	0	41 570	22703,76	18 866,24
Toimintakate (sisäinen)		-21	-41 570	0	-41 570	-22 703,76	18 866,24
Toimintakate yhteensä		-179	-255 990	0	-255 990	-203 057,33	52 932,67
Suunnitelmapoistot		23	27 170	0	27 170	19 804,00	7 366,00
Tilikauden tulos		-203	-283 160	0	-283 160	-222 861,33	45 566,67
Suoritteita							
Avustetut yhteisöt, liikunta ja ulkoilu			10			9	-1
Avustetut yhteisöt, nuorisotyö			6			8	2
Nuorisotilat vuoden alussa, kpl			3			3	0

Sivistyslautakunta yhteensä	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	209	147 940	0	147 940	215 317,08	67 377,08
Maksutulot	274	217 000	0	217 000	241 045,54	24 045,54
Tuet ja avustukset	73	25 500	0	25 500	123 459,97	97 959,97
Muut tulot	15	6 700	0	6 700	13 183,82	6 483,82
Toimintatuotot yhteensä	570	397 140	0	397 140	593 006,41	195 866,41
Muutos -%		-6,1			-8,57	
Henkilöstömenot	3 210	3 343 840	0	3 343 840	3 311 748,01	32 091,99
Palvelujen ostot	672	688 010	0	688 010	675 028,94	12 981,06
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	175	154 200	0	154 200	175 105,08	-20 905,08
Avustukset	216	211 700	0	211 700	234 752,02	-23 052,02
Muut menot	49	45 900	0	45 900	50 061,43	-4 161,43
Toimintakulut yhteensä	4 321	4 443 650	0	4 443 650	4 446 695,48	-3 045,48
Muutos -%		0,4			-6,72	
Toimintakate (ulkoinen)	-3 751	-4 046 510	0	-4 046 510	-3 853 689,07	192 820,93
Sisäiset tulot	39	31 010	0	31 010	28 098,82	-2 911,18
Sisäiset menot	1 034	1 063 760	0	1 063 760	1 313 107,09	-249 347,09
Toimintakate (sisäinen)	-995	-1 032 750	0	-1 032 750	-1 285 008,27	-252 258,27
Toimintakate yhteensä	-4 746	-5 079 260	0	-5 079 260	-5 138 697,34	-59 437,34
Suunnitelmapoistot	250	293 830	0	293 830	271 541,01	22 288,99
Tilikauden tulos	-4 995	-5 373 090	0	-5 373 090	-5 410 238,35	-81 726,33

TEKNINEN LAUTAKUNTA

Hallinto

Palvelusuunnitelma:

Tulosalueelle sisältyvät teknisen lautakunnan kokouskulut ja teknisen toimiston kulut. Yhdyskuntasuunnittelun tavoitteena on vuorovaikutteiseen suunnitteluun ja riittävän vaikutusten arviointiin perustuen kehittää Lemmin kuntaa kestävästi kehityksen periaatteella. Kunnan on voitava osoittaa laadukkaita rakennuspaikkoja kaava-alueilla ja edistettävä myös haja-asutusalueen rakentamismahdollisuuksia.

Rakennusvalvonnan toiminta-ajatuksena on panostaa valvonnassa ohjauksen määrään ja laatuun. Rakentamisvirheet aiheuttavat vuosittain merkittäviä taloudellisia menetyksiä ja terveydellisiä riskitekijöitä koko kansantaloudelle. Ennakoivalla ohjauksella pyritään vähentämään rakentamisen virheitä.

Tavoitteet:

Asukkaiden mielipiteet ja palaute otetaan huomioon päätöksenteossa.

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointitapa	Toteutunut
Talous	Määrärahat riittävät		Talousarvion tulos	
Henkilöstö	Vapautuvat vakanssit täytetään	100%	Täyttöaste	Rakennustarkastajan virka on täytetty
Prosessit				
Palvelut	Riittävä tonttitarjonta	>5	Vapaat omakotitontit	Kirkonkylän 12 Kuukanniemi 11 Mikonharju 4 Tuomelankangas 1
		>2	Vapaat rivitalotontit	Kirkonkylä 2 Kuukanniemi 1
			Vapaat teollisuustontit	Kirkonkylän 3 litiä 3
	Rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan laadun parantaminen	<3	Merkittävien rakennusvirheiden määrä	

Tekninen hallinto	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	32	30 000	0	30 000	9 961,26	-20 038,74
Maksutulot	28	35 000	0	35 000	31 846,70	-3 153,30
Tuet ja avustukset	4	0	0	0	10 346,45	10 346,45
Muut tulot	2	0	0	0	608,69	608,69
Toimintatuotot yhteensä	66	65 000	0	65 000	52 763,10	-12 236,90
Muutos -%		-44,9			5,32	

Tekninen hallinto	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Henkilöstömenot	267	240 570	0	240 570	270 115,72	-29 545,72
Palvelujen ostot	37	39 300	0	39 300	32 741,96	6 558,04
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	5	7 200	0	7 200	4 245,56	2 954,44
Avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	5	500	0	500	716,55	-216,55
Toimintakulut yhteensä	314	287 570	0	287 570	307 819,79	-20 249,79
Muutos -%		-8,7			-9,61	
Toimintakate (ulkoinen)	-249	-222 570	0	-222 570	-255 056,69	-32 486,69
Sisäiset tulot	56	41 000	0	41 000	52 377,99	11 377,99
Sisäiset menot	12	16 230	0	16 230	11 919,10	4 310,90
Toimintakate (sisäinen)	44	24 770	0	24 770	40 458,89	15 688,89
Toimintakate yhteensä	-204	-197 800	0	-197 800	-214 597,80	-16 797,80
Suunnitelmapoistot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden tulos	-204	-197 800	0	-197 800	-214 597,80	-16 797,80

Kiinteistötoimi ja tukipalvelut

Palvelusuunnitelma:

Liikenneväylien osalta tavoitteena on ihmisten ja ajoneuvojen liikkuminen turvallisesti muita ihmisiä ja luontoa häiritsemättä. Kunnan hoitama tiestö pidetään liikennöitävissä kaikkina vuoden ja vuorokauden aikoina. Kevyten liikenteen väylät pidetään kunnossa.

Puistot ja yleiset alueet pidetään viihtyisinä ja toimivina. Leikkikentät, laiturit, matonpesupaikat ja venepaikat pidetään käyttökelpoisina ja siisteinä koko kesän.

Sisäisen palvelutoiminnan tavoitteena on pitää laadukas konekanta ja riittävä materiaalivarasto rutiinitehtävien hoitamiseksi. Koneiden toimintavarmuuden pitää olla hyvä eivätkä korjauskustannukset saa olla kohtuuttomat. Varastosta täytyy löytyä tarvikkeet mm. ennalta arvaamattomien vesi-, viemäri-, ja kaukolämpölinjojen korjauksiin. Kiinteistöt pidetään käyttökunnossa ja pyritään estämään ennakolta suurien korjauskustannusten synty. Kunnan omistamilla kiinteistöillä tehdään vuosittain kuntotarkastus teknisen johtajan johdolla.

Maa- ja metsätilojen avulla tarjotaan kuntalaisille hyviä virkistysmahdollisuuksia metsäntuottoa unohtamatta. Kaavoituksella tehostetaan alueiden käyttöä. Metsänhoitotoimenpiteitä tehtäessä otetaan huomioon kuntalaisen virkistysmahdollisuudet ja luonto. Tulosalueelle kuuluvat myös kunnan ruokapalvelut ja kunnan omassa käytössä olevien kiinteistöjen siivous.

Kaikkien kunnan omistamien kiinteistöjen hallinta kuuluu tekniselle lautakunnalle ja muut toimialat ja kiinteistöjen vuokraajat ovat ainoastaan kiinteistöjen käyttäjiä. Kiinteistöjen rakentamisesta ja peruskorjauksesta päätetään vuosittain talousarviossa. Kunnossapitona tehtävistä korjauksista ja ylläpidosta vastaavat tekninen lautakunta ja tekninen osasto tämän tulosalueen määrärahoilla.

Tavoitteet:

Asukkaiden hyvinvointia ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia edistetään edellä palvelusuunnitelmassa esitetyin keinoin. Mittarina on saatu palaute.

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointitapa	Toteutunut
Talous	Riittävät määrärahat kiinteistötoimen jatkuvaan suunnitelmalliseen hoitamiseen Keittiömäärärahojen oikea mitoitus	Ei uutta korjausvelkaa Keittiöt toimivat tehokkaasti	Vuosittainen toteutunut korjausmäärä Määrärahat riittävät, tilinpäätös 2018, seuranta	Toteutettu investointiohjelman mukaan, lievä ylitys. Palola ylittyi, koulukeskus alittui.
Henkilöstö	Henkilöstö on ammattitaitoista	Henkilöstöä koulutetaan	Toteutunut koulutus	Henkilökunta on osallistunut koulutuksiin
Prosessit	Kunnossapito on suunnitelmallista	Huoltokirja otetaan käyttöön	Käytön toteutuminen	On käytössä.
Palvelut	Liikenneturvallisuuden parantaminen kaava-alueilla Ruokahuolto vastaa eri ikäisten ravinnon tarpeeseen laadukkaasti	Kaava-alueiden risteysalueiden parantamista jatketaan Suositaan lähiruokaa sopimusten puitteissa, tyytyväiset käyttäjät	Toimintakertomus Asiakaskysely	On osallistuttu liikenneturvallisuus työryhmän toimintaan. Asiakaskysely on tehty hyvin arvosanoin

Kiinteistötoimi tukipalvelut ja	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	341	300 000	0	300 000	296 759,92	-3 240,08
Maksutulot	5	0	0	0	4 687,48	4 687,48
Tuet ja avustukset	41	0	0	0	23 762,71	23 762,71
Muut tulot	156	152 800	0	152 800	148 455,59	-4 344,41
Toimintatuotot yhteensä	543	452 800	0	452 800	473 665,70	20 865,70
Muutos -%		-21,7			-11,47	
Henkilöstömenot	791	740 530	0	740 530	801 277,87	-60 747,87
Palvelujen ostot	270	217 700	0	217 700	259 554,24	-41 854,24
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	588	558 500	0	558 500	583 946,85	-25 446,85
Avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Muut menot	88	181 080	0	181 080	211 106,32	-30 026,32
Toimintakulut yhteensä	1 737	1 697 810	0	1 697 810	1 855 885,28	-158 075,28
Muutos -%		-2,9			-1,22	
Toimintakate (ulkoinen)	-1 195	-1 245 010	0	-1 245 010	-1 382 219,58	-137 209,58
Sisäiset tulot	1 049	1 088 170	0	1 088 170	1 493 069,64	404 899,64
Sisäiset menot	23	42 440	0	42 440	208 826,80	-166 386,80
Toimintakate (sisäinen)	1 026	1 045 730	0	1 045 730	1 284 242,84	238 512,84
Toimintakate yhteensä	-168	-199 280	0	-199 280	-97 976,74	101 303,26
Suunnitelmapoistot	207	207 650	0	207 650	211 382,80	-3 732,80
Tilikauden tulos	-375	-406 930	0	-406 930	-309 359,54	105 036,06

Kiinteistötoimi tukipalvelut	ja	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Suoritteita							
Liikenneväylät							
Kunnan kadut ja tiet 31.12., km			24		24	24	0
Kunnan kevytväylät 31.12., km			2		2	2	0
Kunnossapidetyt yksityistiet, km			5		5	5	0
Muut yksityistiet, km			167		167	167	0
Puistot ja yleiset alueet							
Hoidetut puistot, ha			2		2	2	0
Maa- ja metsätilat							
Peltopinta-ala, ha			10		10	10	0
Metsäpinta-ala, ha			250		250	250	0

Vesihuolto

Palvelusuunnitelma:

Puhdasta vettä toimitetaan ja jätevedet johdetaan puhdistettaviksi vesi- ja viemärilaitoksen toiminta-alueella. Vesihuollon eriyttäminen kirjanpidossa tapahtuu vesihuollon taseyksikkönä.

Tavoitteet:

Tavoitteena on varmatoiminen ja laadukas vesi- ja viemärilaitos.

Vuonna 2018 tapahtui Suntianlahden jätevesipumppaamolla ylivuoto. Ylivuoto johtui pumppaamon sähkökeskuksen rikkoutumisesta.

Vesihuollon kaukovalvonta uusittiin kokonaisuudessaan ja se saatiin käyttöön joulukuun alussa.

Taluesveden vaatimukset täyttävää vettä toimitetaan riittävästi ja jätevedet johdetaan Lappeenrannan puhdistamolle. Viemäriverkoston vuotovedet minimoidaan.

Taluesvedestä otettiin vuoden 2018 aikana vesinäytteitä seuraavasti, oma valvonta-4 krt, jatkuvan seuranta 5 krt ja yksi jaksottainen.

	Tavoite	Tavoitetaso 2018	Arviointitapa	Toteutunut
Talous	Vuotovesien vähentäminen	Vuotovesien määrää vähennetään edelleen	Seuranta oman kaukovalvonnan kautta	Työ aloitetaan 4/2019
Henkilöstö	Henkilöstö on ammattitaitoista	Oman henkilöstön koulutus	Toimintakertomus	Vesityökortit Desinfiointikoulutus
Prosessit	Kunnossapito on suunnitelmallista	Tulos tasapainossa	Tilinpäätöstiedot	Alijäämä on pienentynyt
Palvelut	Laitoksen toiminta varmuus	< 3	Muista, kuin sähkökatkoista aiheutunut toimintahäiriö.	1 kpl. Suntianlahden JVP ylivuoto

Vesihuolto	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot (ulkoiset)	376	385 000	0	385 000	397 948,97	12 948,97
Myyntitulot (sisäiset)	23	41 010	0	41 010	33 965,73	-7 044,27
Liiketoiminnan muut myyntitulot	0	20 000	0	20 000	0,00	-20 000,00
Liiketoiminnan muut tulot	0	0	0	0	231,58	231,58
Tuet ja avustukset	0	0	0	0	0,00	0,00
Ostot tilikauden aikana	43	32 200	0	32 200	39 094,37	-6 894,37
Palvelujen ostot	364	339 500	0	339 500	357 446,51	-17 946,51
Sisäiset ostot	68	52 410	0	52 410	63 362,84	-10 952,84
Henkilöstömenot	41	34 890	0	34 890	42 577,47	-7 687,47
Suunnitelmapoistot	108	107 580	0	107 580	104 868,00	2 712,00
Liiketoiminnan muut kulut	2	2 800	0	2 800	3 660,69	-860,69
Liikeylijäämä (-alijäämä)	-226	-123 370	0	-123 370	-178 863,60	-55 493,60
Muutos -%		-74,3			-13,18	
Rahoitustulot ja -menot						
Korkotulot	0	0	0	0	240,49	240,49
Muut rahoitustulot	1	0	0	0	1 260,11	1 260,11
Korkomenot	3	0	0	0	0,06	-0,06
Muut rahoituskulut	0	0	0	0	0,00	0,00
Ylijäämä ennen satunn. eriä	-228	-123 370	0	-123 370	-177 363,06	-53 993,06
Satunnaiset tulot	0	0	0	0	0,00	0,00
Satunnaiset menot	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	-228	-123 370	0	-123 370	-177 363,06	-53 993,06
Suoritteita						
Pumpattu vesimäärä, m ³ /v		80 000		80 000	84 717	4 717
Vastaanotettu jätevesi, m ³ /v		100 000		100 000	91 325	-8 675
Laskutettu vesimäärä, m ³ /v		77 000		77 000	75 923	-1 077
Laskutettu jätevesimäärä, m ³ /v		70 000		70 000	67 863	-2 137

Tekninen yhteensä	lautakunta	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot		748	715 000	0	715 000	704 670,15	-10 329,85
Maksutulot		33	35 000	0	35 000	36 534,18	1 534,18
Tuet ja avustukset		45	0	0	0	34 109,16	34 109,16
Muut tulot		158	172 800	0	172 800	149 295,86	-23 504,14
Toimintatuotot yhteensä		984	922 800	0	922 800	924 609,35	1 809,35
Muutos -%			-8,6			-4,03	
Henkilöstömenot		1 100	1 015 990	0	1 015 990	1 113 971,06	-97 981,06
Palvelujen ostot		671	596 500	0	596 500	649 742,71	-53 242,71
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		636	597 900	0	597 900	627 286,78	-29 386,78
Muut menot		95	184 380	0	184 380	215 483,56	-31 103,56
Toimintakulut yhteensä		2 501	2 394 770	0	2 394 770	2 606 484,11	-211 714,11
Muutos -%			-7,2			-2,76	
Toimintakate (ulkoinen)		-1 517	-1 471 970	0	-1 471 970	-1 681 874,76	-209 904,76
Sisäiset tulot		1 129	1 170 180	0	1 170 180	1 579 413,36	409 233,36
Sisäiset menot		103	111 080	0	111 080	284 108,74	-173 028,74
Toimintakate (sisäinen)		1 026	1 059 100	0	1 059 100	1 295 304,62	236 204,62
Toimintakate yhteensä		-491	-412 870	0	-412 870	-386 570,14	26 299,86
Suunnitelmapoistot		315	315 230	0	315 230	316 250,80	-1 020,80
Tilikauden tulos		-806	-728 100	0	-728 100	-702 820,94	25 279,06

KÄYTTÖTALOUSOSA YHTEENSÄ	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	1 080	1 004 780	0	1 004 780	1 043 487,83	38 707,83
Maksutulot	307	252 000	0	252 000	278 047,70	25 816,12
Tuet ja avustukset	146	85 000	0	85 000	178 905,48	93 905,48
Muut tulot	240	281 610	0	281 610	204 228,92	-77 149,50
Toimintatuotot yhteensä	1 773	1 623 390	0	1 623 390	1 704 669,93	81 279,93
Muutos -%		-3,8			-6,83	
Henkilöstömenot	4 897	5 028 990	0	5 028 990	4 978 770,73	50 219,27
Palvelujen ostot	12 125	11 337 010	0	11 337 010	12 907 317,80	-1 570 307,80
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	824	759 150	0	759 150	818 143,64	-58 993,64
Avustukset	83	288 200	0	288 200	310 993,65	-22 793,65
Muut menot	174	311 080	0	311 080	301 747,06	9 332,94
Toimintakulut yhteensä	18 103	17 724 430	0	17 724 430	19 316 972,88	-1 592 542,88
Muutos -%		1,4			-2,53	
Toimintakate (ulkoinen)	-16 329	-16 101 040	0	-16 101 040	-17 612 302,95	-1 511 262,95
Sisäiset tulot	1 219	1 255 980	0	1 255 980	1 663 702,59	407 722,59
Sisäiset menot	1 219	1 255 980	0	1 255 980	1 663 702,59	-407 722,59
Toimintakate (sisäinen)	0	0	0	0	0,00	0,00
Toimintakate yhteensä	-16 330	-16 101 040	0	-16 101 040	-17 612 302,95	-1 511 262,95
Suunnitelmapoistot	634	673 220	0	673 220	660 491,34	12 728,66
Tilikauden tulos	-16 964	-16 774 260	0	-16 774 260	-18 272 794,29	-1 523 991,61

2.1.2. TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Tuloslaskelma esitetään ulkoisena tuloslaskelmana, josta on vähennetty sisäiset tulot ja menot. Ulkoinen tuloslaskelma poikkeaa sisäisestä vain toimintatuottojen ja toimintakulujen osalta. Toimintakate ja sen jälkeiset tiedot ovat sisäisessä ja ulkoisessa tuloslaskelmassa täysin samanlaiset.

Toimintakulujen yhteismäärä ylitti noin 1,6 milj. euroa talousarvion toimintakulujen yhteismäärän. Ylitystä syntyi Eksoten lisäkirjauksista johtuen palveluiden ostoissa 1,57 milj. euroa, tavarahankinnoissa noin 60 tuhatta euroa sekä avustuksissa noin 23 tuhatta euroa. Avustuksissa lasten kodinhoitontukeen varattu määräraha ylittyi noin 24 tuhatta euroa. Toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 80.000 eurolla. Tämä johtuu siitä, että avustuksia kirjattiin noin 93 tuhatta euroa enemmän talousarvioon verrattuna. Toimintakate heikkeni 1,067 milj. euroa edellisvuodesta. Verotulot ja valtionosuudet jäivät noin 300 tuhatta euroa budjetoitua pienemmiksi ja vähenivät edellisestä vuodesta noin 75 tuhatta euroa. Suunnitelmapoistoja oli noin 26 tuhatta euroa arvioitua enemmän. Tulokseen ei sisälly merkittäviä omaisuuden myyntivoittoja.

TULOSLASKELMAOSA	TP2017	TA 2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	Poikkeama
Myyntitulot	1 080	1 004 780	0	1 004 780	1 043 487,83	38 707,83
Maksutulot	307	252 000	0	252 000	278 047,70	26 047,70
Tuet ja avustukset	146	85 000	0	85 000	178 905,48	93 905,48
Muut tulot	240	281 610	0	281 610	204 228,92	-77 381,08
Toimintatuotot yhteensä	1 773	1 623 390	0	1 623 390	1 704 669,93	81 279,93
Muutos -%		-3,80			-6,83	
Henkilöstömenot	4 897	5 028 990	0	5 028 990	4 978 770,73	-50 219,27
Palvelujen ostot	12 125	11 337 010	0	11 337 010	12 907 317,80	1 570 307,80
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	824	759 150	0	759 150	818 143,64	58 993,64
Avustukset	299	288 200	0	288 200	310 993,65	22 793,65
Muut menot	174	311 080	0	311 080	301 747,06	-9 332,94
Toimintakulut yhteensä	18 319	17 724 430	0	17 724 430	19 316 972,88	1 592 542,88
Muutos -%		1,40			-2,53	
Toimintakate	-16 545	-16 101 040	0	-16 101 040	-17 612 302,95	-1 511 262,95
Verotulot	10 577	10 598 000	0	10 598 000	10 282 694,85	-315 305,15
Valtionosuudet	6 011	6 213 000	0	6 213 000	6 230 039,00	17 039,00
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	4	21 000	0	21 000	3 495,57	-17 504,43
Muut rahoitustuotot	3	8 000	0	8 000	12 739,48	4 739,48
Korkokulut	13	61 300	0	61 300	23 266,23	-38 033,77
Muut rahoituskulut	4	4 000	0	4 000	2 702,34	-1 297,66
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	-11	-36 300	0	-36 300	-9 733,52	26 566,48
Vuosikate	31	673 660	0	673 660	-1 109 302,62	-1 782 962,62
Suunnitelmapoistot	634	673 220	0	673 220	660 491,34	-12 728,66
Tilikauden tulos	-603	440	0	440	-1 769 793,96	-1 770 233,96
Poistoeron muutos	0	0	0	0	0,00	0,00
Varausten muutos	0	0	0	0	0,00	0,00
Tilikauden ylijäämä+/alijäämä-	-603	440	0	440	-1 769 793,96	-1 770 233,96

2.1.3. INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

Omaa rakentamista tai rakennuttamista sisältävät hankkeet on merkitty tekniselle lautakunnalle. Tekninen lautakunta on niistä hankkeista toteuttamis- ja budjettivastuussa. Myös rakennusinvestoinneista aiheutuvat käyttökustannukset kirjataan teknisen lautakunnan kiinteistötoimen ja tukipalvelujen tulosalueelle, josta ne sisäisinä vuokrina siirretään toiminnasta vastaavalle toimielimelle. Suunnitelmapiistot kirjataan suoraan ao. toiminnalle.

Kunnanhallitus

Kiinteä omaisuus ja osakkeet

As Oy Lemminkisen Kirkkopuiston pääomavastikkeet ja ostettujen ja myytyjen maa-alueiden nettohinta. Toteumassa on huomioitava, että pääomavastikkeet on kirjattu kirjanpidon ohjeistuksen mukaan käyttötalouteen investointiosan sijaan.

Laajakaistahanke

Laajakaistaverkon rakentamiseen, kuituyhtiön pääomituksen ja hankkeen tukikelvottomiin menoihin käytetty määrä.

Kunnanhallitus	TA 2018	Toteutunut 2018	Ero
Kiinteä omaisuus ja osakkeet	15 000	0,00	15 000,00
- omaisuuden myyntituotot		-14 759,37 €	14 759,37
- muu rahoitus			
Hallinnon irtaimisto	0	0	0,00
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Laajakaistahanke	804 000	753 838,92	50 161,08
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Kunnanhallitus yhteensä	819 000	753 838,92	65 161,08
- omaisuuden myyntituotot	0	-14 759,37	14 759,37
- muu rahoitus	0	0,00	0,00

Sivistyslautakunta

Kuukanniemen koulun irtaimisto

Kuukanniemen uuden koulun ensikertainen kalustaminen.

Koulukeskuksen irtaimisto

Koulukeskuksen irtaimistohankintoja talousarvion mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen irtaimisto

Pikku-Palolan turvallisuuden kannalta vaaralliset kaappisängyt uusittiin vuonna 2018.

Kirjaston irtaimisto

Kirjaston hyllyjä uusittiin.

Vapaa-aikatoimen irtaimisto
Liikkuva koulu -hankkeen irtaimiston hankinta.

Sivistyslautakunta	TA 2018	Toteutunut 2018	Ero
Kuukanniemen koulun irtaimisto	20 000	19 821,20	178,80
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Koulukeskuksen irtaimisto	10 000	16 238,83	-6 238,83
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Varhaiskasvatuksen irtaimisto	5 000	4 399,35	600,65
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Kirjaston irtaimisto	15 000	23 343,37	-8 343,37
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Vapaa-aikapalvelujen irtaimisto	8 000	0,00	8 000,00
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Sivistyslautakunta yhteensä	58 000	63 802,75	-5 802,75
- omaisuuden myyntituotot	0	0,00	0,00
- muu rahoitus	0	0,00	0,00

Tekninen lautakunta

Hyvinvointiaseman korjaukset

Hyvinvointiasemalla tehtiin sisäilmaan vaikuttavia korjauksia ja huonokuntoisen lattiamateriaalin uusimista pukuhuoneissa, keittiössä ja kahvihuoneessa. Alipaineistuksen tehostamista ja kosteusvaurion korjaus pukuhuoneen seinässä.

Koulukeskuksen korjauskohteet

Lattialaatoituksia. Yläkoulun päätyseinän korjausta, pihan muotoilua ja asfaltointia vedenpoiston parantamiseksi. Ilmanvaihdon äänenvaimennusmateriaalien vaihtoa ja pinnoitusta.

Ilmanvaihdon mittaus- ja tasapainoitus koko kiinteistössä. Keittiön huuvan tehostus ja yhdenksän oppilas wc:n lattioiden laatoitus.

Oravanpesän korjaukset

Lattioita korjattiin, piha-aita uusittiin ja pihan pintasora vaihdettiin murskeeksi. Neuvolatila rakennettiin päiväkodin yhteyteen.

Palo-aseman korjaukset

Valaisimet vaihdettiin led-valaisimiksi.

Kuukanniemessä

Rakennettiin skeittipaikka, monitoimiareena ja frisbeegolfrata. Lisäksi tehtiin hiihtomaan rinteiden muotoilua ja asennettiin reilit sekä valaistus.

Tekninen lautakunta	TA 2018	Toteutunut 2018	Ero
Hyvinvointiasema	20 000	26 964,90	-6 964,90
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Koulukeskus	65 000	76 382,21	-11 382,21
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Kirjasto	45 000	58 829,09	-13 829,09
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Ruokahuollon kalusto	20 000	13 636,72	6 363,28
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Oravanpesä	30 000	21 518,06	8 481,94
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Paloasema	10 000	12 086,03	-2 086,03
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Hiihtomaa	127 000	58 069,08	68 930,92
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus, tukiosuus kirjataan saadun mukaan vuodelle 2019	40 000	0,00	-40 000,00
Muu julkinen käyttöomaisuus, Klemin ja Sinkon alueen kuivatus	30 000	28 897,20	1 102,80
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Tekninen lautakunta yhteensä	347000	296 383,29	50 616,71
- omaisuuden myyntituotot	0	0,00	0,00
- muu rahoitus	40 000	0,00	-40 000,00

Peruskunnallistekniikka (kokonaismääräraha on sitova)

Kaavateiden rakentaminen

Kuukanniemen koulun kohdalle Juvolantielle tehtiin hidaste.

Kaavateiden päällystäminen

Kevyenliikenteenväylä Tapulinaukiolta Klemintielle päällystettiin kerrostalon kohdalta sekä Urheilutien ja liikekeskuksen välisellä alueella olevan uuden suojatien vaatimat ojien ylitykset päällystettiin. Lisäksi vesijohtoverkoston uusittujen venttiiliryhmien johdosta tehtiin päällysteiden korjauksia Kuukanniemessä.

Vesijohto- ja viemäriinjat

Vesijohtolinjojen venttiilejä uusittiin Kuukanniemessä sekä Suntianlahden jätevedenpumppaamon sähkökeskus uusittiin.

Peruskunnallistekniikka	TA 2018	Toteutunut 2018	Ero
Hätäkorjausvaraus	0	0,00	0,00
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Teiden rakentaminen	45 000	28 626,02	16 373,98
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Teiden päällystäminen	30 000	22 613,50	7 386,50
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Vesijohtolaitos	90 000	3 500,00	86 500,00
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Viemärilaitos	90 000	62 959,90	27 040,10
- omaisuuden myyntituotot			
- muu rahoitus			
Peruskunnallistekniikka yht.	255 000	117 699,42	137 300,58
- omaisuuden myyntituotot	0	0,00	0,00
- muu rahoitus	0	0,00	0,00

Investoinnit yhteensä	TA 2018	Toteutunut 2018	Ero
Investointimenot	1 479 000	1 231 724,38	247 275,62
- omaisuuden myyntituotot	0	-14 759,37	14 759,37
- muu rahoitus	40 000	0,00	-40 000,00
Nettoinvestoinnit	1 439 000	1 216 965,01	222 034,99

2.1.4. RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

Vuosikate tulee suoraan tuloslaskelmasta. Vuosikatetta oikaistaan rahoituslaskelmassa pakollisten varausten nettomuutoksella sekä tuloslaskelmaan kirjatulla pysyvien vastaavien myyntivoitoilla.

Investointimenot tulevat investointiosan toteutumisvertailusta. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot ovat pysyvien vastaavien maa-alueiden myyntituloja. Lainanotto toteutui talousarvion mukaan.

Kassan riittävyys vuoden lopussa oli 9 päivää.

Rahoituslaskelma, 1000 €	TP2017	TA2018	Muutos 2018	TA + muutos 2018	TP 2018	ero
Toiminnan rahavirta						
- Vuosikate	30	674		674	-1 109	-1 783
- Satunnaiset erät	0	0		0		0
- Tulorahoituksen korjauserät	737	0		0	-537	-537
Investointien rahavirta						0
- Investointimenot	-1 312	-1 479		-1 479	-1 232	247
- Rahoitusosuudet investointeihin	0	40		40	0	-40
- Pysyvien vastaavien luovutustulot	226	0		0	16	16
Toiminnan ja investointien rahavirta	-319	-765	0	-765	-2- 862	-2 097
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset						
- Antolainasaamisten lisäykset	-334	0		0	-6	-6
- Antolainasaamisten vähennykset	0	0		0	0	0
Lainakannan muutokset						
- Pitkäaik. lainojen lisäys	1 050	1 540		1 540	1 540	0
- Pitkäaik. lainojen vähennys	-580	-805		-805	-650	155
- Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0		0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset						
- Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-3	0		0	6	6
- Vaihto-omaisuuden muutos	-1	20		20	3	-17
- Saamisten muutos	-280	0		0	330	330
- Korottomien velkojen muutos	-213	0		0	1 774	1 774
Rahoituksen rahavirta	-361	756	0	756	2 997	2 242
Rahavarojen muutos	-680	-10		-10	135	145
Rahavarojen muutos						
Rahavarat 31.12.	372	679		679	507	-172
Rahavarat 1.1.	1 052	689		689	372	-317
	-680	-10		-10	135	145

2.2. YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIIEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTUMISESTA

Määrärahat	Sitovuus	Alkup. TA	TA-muutos	TA muutettuna	Toteutuma	Poikkeama	Poikkeama %
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Kunnanhallitus							
- Yleishallinto	B	1.072.930		1.072.930	1.014.418,09	58.511,91	5,5
- Kehittämismääräraha	B	242.680		242.680	193.215,10	49.464,90	20,4
- Sosiaali- ja terveystoimen palvelut	B	9.548.500		9.548.500	11.040.721,96	-1.492.221,96	-15,6
Keskusvaalilautakunta							
- Vaalit	B	10.300		10.300	5.994,83	4.305,17	41,8
Tarkastuslautakunta							
- Tarkastus- ja arviointitoimi	B	11.600		11.600	9.443,31	2.156,69	18,6
Sivistyslautakunta							
- Sivistystoimen hallinto	B	85.860		85.860	77.465,82	8.394,18	9,8
- Opetuspalvelut	B	2.431.780		2.431.780	2.516.513,03	-84.733,03	-3,5
- Varhaiskasvatus	B	1.536.730		1.536.730	1.521.913,22	14.816,78	2,73
- Kirjastopalvelut	B	134.460		134.460	125.176,05	9.283,95	6,9
- Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut	B	254.820		254.820	205.627,36	49.192,64	19,3
Tekninen lautakunta							
- Hallinto	B	287.570		287.570	307.819,79	-20.249,79	-7,0
- Kiinteistötoimi ja tukipalvelut	B	1.697.810		1.697.810	1.855.885,28	-158.075,28	9,3
- Vesihuolto	N	-15.790		-15.790	-72.495,06	-56.705,06	-359
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	0		0	0,00	0,00	
Valtionosuudet	B	0		0	0,00	0,00	
Korkotulot	B	0		0	0,00	0,00	
Muut rahoitustulot	B	0		0	0,00	0,00	
Korkomenot	B	61.300		61.300	23.266,23	38.033,77	62,0
Muut rahoitusmenot	B	4.000		4.000	2.702,34	1.297,66	32,4
Satunnaiset erät	B	0		0	0,00	0,00	
INVESTOINTIOSA							
Kunnanhallitus							
- Kiinteä omaisuus ja osakkeet	B	15.000		15.000	0	15.000	100,0
- Laajakaistahanke	B	804.000		804.000	753.838,92	50.161,08	6,2
Sivistyslautakunta							
- Kuukanniemen koulun irtaimisto	B	20.000		20.000	19.821,20	178,80	0,9
- Koulukeskuksen irtaimisto	B	10.000		10.000	16.238,83	-6.238,83	-62,4
- Varhaiskasvatuksen irtaimisto	B	5.000		5.000	4.399,35	600,65	12,0
- Kirjaston irtaimisto	B	15.000		15.000	23.343,37	-8.343,37	-55,6
- Vapaa-aikapalvelujen irtaimisto	B	8.000		8.000	0,00	8.000,00	100,0
Tekninen lautakunta							
- Hyvinvointiasema	B	20.000		20.000	26.964,90	-6.964,90	-34,8
- Koulukeskus	B	65.000		65.000	76.382,21	-11.382,21	-17,5
- Kirjasto	B	45.000		45.000	58.829,09	-13.829,09	-30,7
- Ruokahuollon kalusto	B	20.000		20.000	13.636,72	6.363,28	46,7
- Oravanpesä	B	30.000		30.000	21.518,06	8.481,94	28,3
- Paloasema	B	10.000		10.000	12.086,03	-2.086,03	-20,9
- Hiihtomaa	B	127.000		127.000	58.069,08	68.930,92	54,3
- Muu julkinen käyttöomaisuus	B	30.000		30.000	28.897,20	1.102,80	3,4
- Peruskunnallistekniikka	B	255.000		255.000	117.699,42	137.300,58	53,8

Määrärahat	Sitovuus	Alkup. TA	TA-muutos	TA muutettuna	Toteutuma	Poikkeama	Poikkeama %
RAHOITUSOSA							
Antolainauksen muutokset							
- Antolainasaamisten lisäys	B	0		0	5.970,00	5.970,00	
- Antolainasaamisten vähennys	B	0		0	0,00	0,00	
Lainakannan muutokset							
- Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	0		0			
- Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	804.500		804.500	650.332,00	-154.168	-19,2
- Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	0		0	0,00		
Oman pääoman muutokset	B						
Vaikutus maksuvalmiuteen		9.840		9.840			
YHTEENSÄ		20.043.070	0	20.043.070	20.715.693,73	-672.623,73	-3,36

Tuloarviot	Sitovuus	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutettuna	Toteutuma	Poikkeama	Poikkeama %
KÄYTTÖTALOUSOSA							
Kunnanhallitus							
- Yleishallinto	B	177.680		177.680	86.664,26	-91.015,74	-51,2
- Kehittämismääräraha	B	34.000		34.000	6.902,07	-27.097,93	-79,7
- Sosiaali- ja terveystoimen palvelut	B	86.570		86.570	88.258,44	1.688,44	2,0
Keskusvaalilautakunta							
- Vaalit	B	5.200		5.200	5.229,40	29,40	0,6
Tarkastuslautakunta							
- Tarkastus- ja arviointitoimi	B	0		0	0,00	0,00	
Sivistyslautakunta							
- Sivistystoimen hallinto	B	0		0	583,81	583,81	
- Opetuspalvelut	B	136.440		136.440	288.722,23	152.282,23	111,6
- Varhaiskasvatus	B	219.300		219.300	277.211,42	57.911,42	26,4
- Kirjastopalvelut	B	1.000		1.000	1.215,16	215,16	21,5
- Vapaa-aika- ja kulttuuripalvelut	B	40.400		40.400	25.273,79	-15.126,21	-37,4
Tekninen lautakunta							
- Hallinto	B	65.000		65.000	52.763,10	-12.236,90	-18,8
- Kiinteistötoimi ja tukipalvelut	B	452.800		452.800	473.665,70	20.865,70	4,6
- Vesihuolto	N						
TULOSLASKELMAOSA							
Verotulot	B	10.589.000		10.589.000	10.282.694,85	-315.305,15	-3,0
Valtionosuudet	B	6.213.000		6.213.000	6.230.039,00	17.039,00	0,3
Korkotulot	B	21.000		21.000	3.495,57	-17.504,43	-83,4
Muut rahoitustulot	B	8.000		8.000	12.739,48	4.739,48	59,2
Korkomenot	B	0		0	0,00	0,00	
Muut rahoitusmenot	B	0		0	0,00	0,00	
Satunnaiset erät	B	0		0	0,00	0,00	

Tuloarviot	Sitovuus	Alkup. TA	TA-muutokset	TA muutettuna	Toteutuma	Poikkeama	Poikkeama %
INVESTOINTIOSA							
Kunnanhallitus							
- Kiinteä omaisuus ja osakkeet	B	0		0	14.759,37	14.759,37	
- Laajakaistahanke	B	0		0	0,00	0,00	
Sivistyslautakunta							
- Kuukanniemen koulun irtaimisto	B	0		0	0,00	0,00	
- Koulukeskuksen irtaimisto	B	0		0	0,00	0,00	
- Varhaiskasvatuksen irtaimisto	B	0		0	0,00	0,00	
- Kirjaston irtaimisto	B	0		0	0,00	0,00	
- Vapaa-aikapalvelujen irtaimisto	B	0		0	0,00	0,00	
Tekninen lautakunta							
- Hyvinvointiasema	B	0		0	0,00	0,00	
- Koulukeskus	B	0		0	0,00	0,00	
- Kirjasto	B	0		0	0,00	0,00	
- Ruokahuollon kalusto	B	0		0	0,00	0,00	
- Oravanpesä	B	0		0	0,00	0,00	
- Paloasema	B	0		0	0,00	0,00	
- Hiihtomaa	B	40.000		40.000	0,00	-40.000	-100,0
- Muu julkinen käyttöomaisuus	B	0		0	0,00	0,00	
- Peruskunnallistekniikka	B	0		0	0,00	0,00	
RAHOITUSOSA							
Antolainauksen muutokset							
- Antolainasaamisten lisäys	B	0		0	0,00	0,00	
- Antolainasaamisten vähennys	B	0		0	0,00	0,00	
Lainakannan muutokset							
- Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B	1.540.000		1.540.000	1.540.000,00	0,00	
- Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	0		0	0,00	0,00	
- Lyhytaikaisten lainojen muutos	N	0		0	0,00	0,00	
Vaikutus maksuvalmiuteen							
YHTEENSÄ		20.034.390		20.034.390	19.390.217,65	-644.172,35	-3,2

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1. KUNNAN LASKELMAT

3.1.1. TULOSLASKELMA 1.1.-31.12.2018

		2018	2017
Toimintatuotot			
	Myyntituotot	1 043 487,83 €	1 079 814,30 €
	Maksutuotot	278 047,70 €	307 382,69 €
	Tuet ja avustukset	178 905,48 €	145 997,95 €
	Muut tulot	204 228,92 €	239 959,80 €
Toimintatuotot yhteensä		1 704 669,93 €	1 773 154,74 €
Toimintakulut			
	Henkilöstömenot	-4 978 770,73 €	-4 896 771,00 €
	Palkat ja palkkiot	-3 940 735,61 €	-3 854 732,40 €
	Henkilösivukulut	-1 038 035,12 €	-1 042 038,60 €
	Eläkekulut	-898 348,72 €	-887 113,08 €
	Muut henkilösivukulut	-139 686,40 €	-154 925,52 €
	Palvelujen ostot	-12 907 317,80 €	-12 124 538,15 €
	Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-818 143,64 €	-824 572,00 €
	Avustukset	-310 993,65 €	-298 966,54 €
	Muut menot	-301 747,06 €	-174 885,87 €
Toimintakulut yhteensä		-19 316 972,88 €	-18 319 733,56 €
Toimintakate		-17 612 302,95 €	-16 546 578,82 €
Verotulot		10 282 694,85 €	10 577 140,96 €
Valtionosuudet		6 230 039,00 €	6 010 530,00 €
Rahoitustuotot ja kulut			
	Korkotuotot	3 495,57 €	3 511,19 €
	Muut rahoitustuotot	12 739,48 €	3 008,43 €
	Korkokulut	-23 266,23 €	-13 244,04 €
	Muut rahoituskulut	-2 702,34 €	-4 323,54 €
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-9 733,52 €	-11 047,96 €
Vuosikate		-1 109 302,62 €	30 044,18 €
Suunnitelmapoistot		-660 491,34 €	-634 364,70 €
Tilikauden tulos		-1 769 793,96 €	-604 320,52 €
Tilikauden ylijäämä+/alijäämä-		-1 769 793,96 €	-604 320,52 €

3.1.3. TASE 31.12.2018

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	13 090 231,94 €	12 527 788,27 €
Aineettomat hyödykkeet	1 145 769,17 €	46 711,48 €
Aineettomat oikeudet	12 999,57 €	19 731,57 €
Muut pitkävaikutteiset menot	1 132 769,60 €	26 979,91 €
Aineelliset hyödykkeet	9 953 507,25 €	10 137 396,50 €
Maa- ja vesialueet	2 374 332,14 €	2 389 091,51 €
Rakennukset	5 719 785,19 €	5 854 023,74 €
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 590 033,67 €	1 613 590,25 €
Koneet ja kalusto	269 356,25 €	280 691,00 €
Sijoitukset	1 990 955,52 €	2 343 680,29 €
Osakkeet ja osuudet	1 354 666,94 €	1 574 115,35 €
Muut lainasaamiset	581 774,03 €	581 774,03 €
Muut saamiset	54 514,55 €	187 790,91 €
VAIHTUVAT VASTAAVAT	1 243 468,57 €	1 441 830,38 €
Vaihto-omaisuus	189 925,32 €	193 255,09 €
Muu vaihto-omaisuus	189 925,32 €	193 255,09 €
Saamiset	546 193,46 €	876 383,00 €
Lyhytaikaiset saamiset	546 193,46 €	876 383,00 €
Myyntisaamiset	337 848,70 €	376 611,73 €
Lainasaamiset	45 140,00 €	50 140,00 €
Muut saamiset	134 803,08 €	128 330,26 €
Siirtosaamiset	28401,68 €	321 301,01 €
Rahat ja pankkisaamiset	507 349,79 €	372 192,29 €
	14 333 700,51 €	13 969 618,65 €

3.1.2. RAHOITUSLASKELMA 1.1.-31.12.2018

Esitystarkkuus 1.000 €

		2018	2017
Toiminnan rahavirta			
	Vuosikate	-1 109	30
	Tulorahoituksen korjaukset	-537	737
Toiminnan rahavirta yhteensä		-1 646	767
Investointien rahavirta			
	Investointimenot	-1 232	-1 312
	Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	0
	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	16	226
Investointien rahavirta yhteensä		-1 216	-1 086
Toiminnan ja investointien rahavirta		-2 862	-319
Rahoituksen rahavirta			
	Antolainauksen muutokset	-6	-334
	Lainakannan muutokset	889	470
Muut maksuvalmiuden muutokset			
	Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	6	-3
	Vaihto-omaisuuden muutos	3	-1
	Saamisten muutos	330	-280
	Korottomien velkojen muutos	1 775	-213
Rahoituksen rahavirta yhteensä		2 997	-361
Rahavarojen muutos		135	-680
Rahavarojen muutos			
	Rahavarat 31.12.	507	372
	Rahavarat 1.1.	372	1 052
		135	-680

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA	4 831 978,14 €	6 601 772,10 €
Peruspääoma	7 037 596,94 €	7 037 596,94 €
Edellisten tilikausien yli-/alijäämät	-435 824,84 €	168 495,68 €
Tilikauden yli-/alijäämä	-1 769 793,96 €	-604 320,52 €
PAKOLLISET VARAUKSET	213 845,00 €	750 000,00 €
Muut pakolliset varaukset	213 845,00 €	750 000,00 €
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	143 783,12 €	138 037,40 €
Valtion toimeksiannot	824,25€	824,25€
Lahjoitusrahastojen pääomat	617,59€	617,59€
Muut toimeksiantojen pääomat	142 341,28 €	136595,56€
VIERAS PÄÄOMA	9 144 094,25 €	6 479 809,15 €
Pitkäaikainen vieras pääoma	4 948 076,00 €	4 212 408,00 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 672 342,00 €	3 936 674,00 €
Muut velat	220,00 €	220,00 €
Siirtovelat	275 514,00 €	275 514,00 €
Lyhytaikainen vieras pääoma	4 196 018,25 €	2 267 401,15 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	804 332,00 €	650 332,00 €
Saadut ennakot	41 937,20 €	89 790,91 €
Ostovelat	557 164,66 €	837 044,11 €
Muut lyhytaikaiset velat	192 588,80 €	129 842,37 €
Siirtovelat	2 599 995,59 €	560 391,76 €
	14 333 700,51 €	13 969 618,65 €

3.2. KONSERNILASKELMAT

3.2.1. KONSERNITULOSLASKELMA 1.1. - 31.12.2018

		2018	2017
Toimintatuotot		13 688	13 656
Toimintakulut		-31 018	-29 523
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)		4	0
Toimintakate		-17 326	-15 867
Verotulot		10 252	10 546
Valtionosuudet		6 230	6 011
Rahoitustuotot ja -kulut			
	Korkotuotot	1	1
	Muut rahoitustuotot	16	7
	Korkokulut	-80	-75
	Muut rahoituskulut	-3	-5
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		-66	-72
Vuosikate		-910	618
	Suunnitelmapoistot	-1 122	-1 146
Tilikauden tulos		-2 032	-528
	Tilinpäätössirrot	-5	-42,7
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-2 037	-571

3.2.2. KONSERNITASE 31.12.2018

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT	19 760	19 518
Aineettomat hyödykkeet	1 358	243
Aineettomat oikeudet	121	104
Muut pitkävaikutteiset menot	1 205	81
Ennakkomaksut	32	58
Aineelliset hyödykkeet	17 451	17 973
Maa- ja vesialueet	2 676	2 697
Rakennukset	12 221	11 801
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 927	1 842
Koneet ja kalusto	542	727
Muut aineelliset hyödykkeet	9	9
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	76	898
Sijoitukset	951	1 302
Osakkeet ja osuudet	738	956
Muut lainasaamiset	197	197
Muut saamiset	16	149
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	191	212
VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 814	2 855
Vaihto-omaisuus	293	308
Saamiset	1 611	1 832
Pitkäaikaiset saamiset	345	345
Lyhytaikaiset saamiset	1 266	1 487
Rahoitusarvopaperit	7	7
Rahat ja pankkisaamiset	903	708
	22 765	22 586

VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
OMA PÄÄOMA	5 199	7 238
Peruspääoma	7 038	7 038
Arvonkorotusrahasto	12	12
Muut omat rahastot	9	10
Edellisten tilikausien yli-/alijäämät	178	749
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 037	-571
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	400	929
Muut pakolliset varaukset	400	929
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	375	387
VIERAS PÄÄOMA	16 791	14 031
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	10 142	9 378
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	404	398
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	1 155	972
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	5 090	3 284
	22 765	22 586

3.2.3. KONSERNIRAHOITUSLASKELMA 1.1. - 31.12.2018

		2018	2017
Toiminnan rahavirta			
	Vuosikate	-910	618
	Tulorahoituksen korjaukset	-547	753
Toiminnan rahavirta yhteensä		-1 457	1 371
Investointien rahavirta			
	Investointimenot	-1 710	-2 315
	Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	21
	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	345	232
Investointien rahavirta yhteensä		-1 365	-2 062
Toiminnan ja investointien rahavirta		-2 822	-691
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset		-6	-334
	Antolainojen lisäykset	-6	-334
	Antolainojen vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		915	559
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 035	1 466
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 264	-891
	Lyhytaikaisten lainojen muutos	144	-17
Oman pääoman muutokset		0	-1
Muut maksuvalmiuden muutokset			
	Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	9	21
	Vaihto-omaisuuden muutos	15	-3
	Saamisten muutos	234	-86
	Korottomien velkojen muutos	1 850	-179
Rahoituksen rahavirta yhteensä		3 017	-23
Rahavarojen muutos		195	-714
Rahavarojen muutos			
	Rahavarat 31.12.	910	715
	Rahavarat 1.1.	715	1 429
		195	-714

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1. TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvät vastaavat on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien käyttöomaisuusosakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Tuomelankankaan II-vaiheen tontit ja Kuukanrinteen tontit on merkitty kunkin tontin osuutta alkuperäisestä hankintahinnasta vastaavaan hintaan, joka on pienempi kuin kunnanvaltuuston päättämä hinta eli todennäköinen luovutushinta. Muut vaihto-omaisuuteen merkityt myytävät tontit on merkitty taseeseen kunnanvaltuuston päättämään hintaan eli todennäköiseen luovutushintaan. Osa myytäviksi tarkoitetuista tonteista on vielä pysyvien vastaavien maa- ja vesialueissa.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon.

Johdannais sopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut pitkäaikaisten lainojen kiinteään koron koronvaihtosopimuksilla vaihtuvaan korkoon ja Kuukanniemen koulun kiinteistöleasing sopimuksen vaihtuvaan koron kiinteään korkoon. Sopimukset ovat voimassa 2.1.2034 saakka. Sopimusten sisällöstä ja taloudellisista vaikutuksista on kerrottu toimintakertomuksessa.

Tuloksen ja taseen vertailukelpoisuus

Vuoden 2017 tilinpäätöksessä Eksoten maksuosuuteen oli merkitty alustavaan arvioon perustuva 750.000 euron varaus lisämaksuosuutta varten pakollisena varauksena. Vuoden 2018 tilinpäätöksessä varaus tältä osin purettiin siirtovelaksi ja lisäksi kirjattiin 1,2 milj. euroa kuluksi ja siirtovelaksi lopullisen tasauslaskelman perusteella. Lisäksi tehtiin pakollinen varaus osuudesta Eksoten alijäämästä, 213 845 euroa. Tuloslaskelma ja tase vuodelta 2018 ovat muuten vertailukelpoisia vuoteen 2017.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Oikaisuja edellisen tilikauden tietoihin ei ole tehty.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat vähäiset tuotot ja kulut on kirjattu ao. tulosalueelle tilivuoden toimintatuottoihin ja -kuluihin.

Vesihuollon eriyttäminen

Vesihuolto on tässä tilinpäätöksessä kirjanpidollinen taseyksikkö.

4.2. TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Toimintatuottojen erittely (vain ulkoiset)

	2018	2017
Yleishallinto	86 664,26 €	112 907,88 €
Sosiaali- ja terveystuotot	88 258,44 €	87 525,97 €
Opetus- ja kulttuuripalvelut	593 006,41 €	570 377,60 €
Yhdyskuntapalvelut	924 609,35 €	983 919,43 €
Muut palvelut	12 131,47 €	18 423,86 €
Kunnan toimintatuotot yhteensä	1 704 669,93 €	1 773 154,74 €

Verotulojen erittely

	2018	2017
Kunnan tulovero	9 045 813,68 €	9 242 605,05 €
Osuus yhteisöveron tuotosta	420 906,95 €	519 833,99 €
Kiinteistövero	815 974,22 €	814 701,92 €
Muut verotulot	0,00 €	0,00 €
Verotulot yhteensä	10 282 694,85 €	10 577 140,96 €

Valtionosuuksien erittely

	2018	2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	6 871 931,00 €	6 670 871,00 €
Siitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	1 751 366,00 €	1 721 371,00 €
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-641 279,00 €	-660 341,00 €
Valtionosuudet yhteensä	6 230 039,00 €	6 010 530,00 €

Palvelujen ostot

	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	10.984.349,61	10.199.197,49
Muiden palvelujen ostot	1.922.968,19	1.925.340,66
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	12.907.317,80	12.124.538,15

Valtuustoryhmille annetut tuet

Suoraa rahallista tukea valtuustoryhmille ei ole maksettu. Kunnan tiloja on annettu valtuustoryhmien käyttöön korvauksetta.

Suunnitelmapoistojen perusteet

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa, joka on viimeksi tarkistettu vuonna 2003. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

Aineettomat oikeudet	5 v	20 %	tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	5 v	20 %	tasapoisto
Maa- ja vesialueet	ei poisteta		
Rakennukset	15 - 30 v	3,3, - 6,7 %	tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		10 - 25 % menojäännöksestä	menojäännöspoisto
Koneet ja kalusto	3 - 5 v	20 - 33,3 %	tasapoisto
Osakkeet ja osuudet	ei poisteta		

Pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 5.000 euroa, on kunnassa kirjattu vuosikuluiksi.

Pakollisten varausten muutokset

	2018	2017
Eksote clearing 1.1.	750.000	0
Lisäys tilikaudella	0	750.000
Vähennys tilikaudella	750.000	0
Eksote clearing 31.12.	0	750.000
Eksote osuus alijäämästä 1.1.	0	0
Lisäys tilikaudella	213.845	0
Vähennys tilikaudella	0	0
Eksote osuus alijäämästä 31.12.	213.845	0

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	2018	2017
Muut toimintatuotot		
- Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	1.240,63	13.092,73
- Rakennusten myyntivoitot	0,00	0,00
- Muut myyntivoitot	0,00	0,00
Myyntivoitot yhteensä	1.240,63	13.092,73
Muut toimintakulut		
- Myyntitappiot osakkeista	0,00	0,00
Myyntitappiot yhteensä	0,00	0,00

Huom. tämä ei sisällä vaihto-omaisuuteen merkittyjen tonttien myyntivoittoa 7.686,23 €

4.3. TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat fase-erittäin

Aineettomat hyödykkeet, €				
	Aineettomat oi- keudet	Muut pitkävaikuttei- set menot	Ennakkomak- sut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	19.731,57	26.979,91	0,00	46.711,48
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	636.108,92	0,00	636.108,92
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aika- na	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	476.424,77	0,00	476.424,77
Tilikauden poisto	6.732	6.744,00	0,00	13.476,00
Arvonlennukset ja palau- tukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	12.999,57	1.132.769,60	0,00	1.145.769,17
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	12.999,57	1.132.769,60	0,00	1.145.769,17
Olennaiset lisäpoistot	0,00	0,00	0,00	0,00

Aineelliset hyödykkeet, €					
	Maa- ja vesi- alueet	Rakennukset	Kiinteät ra- kenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	2.389.091,51	5.854.023,74	1.613.590,25	280.691,00	10.137.396,50
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	195.780,29	204.665,70	77.439,47	477.885,46
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	14.759,37	0,00	0,00	0,00	14.759,37
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	330.018,84	228.222,28	88.774,22	647.015,34
Arvonlennukset ja palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	2.374.332,14	5.719.785,19	1.590.033,67	269.356,25	9.953.507,25
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	2.374.332,14	5.719.785,19	1.590.033,67	269.356,25	9.953.507,25
Olennaiset lisäpoistot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Maa- ja vesialueet, €			
	2018	2017	
Maa- ja vesialueet			
- Kiinteistöjen liittymismaksut	47.887,50	47.887,50	
- Muut maa- ja vesialueet	2.326.444,64	2.341.204,01	
Maa- ja vesialueet yhteensä	2.374.332,14	2.389.091,51	

Sijoitukset, €								
	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset		
	Kuntayhtymät	Tytäryhteisöt	Osakkuusyhteisöt	Muut	Yhteensä	Lainasaamiset tytäryht.	Saamiset muilta yhteisöiltä	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	646.995,30	61.161,75	536.424,77	329.533,53	1.574.115,35	384.402,46	385.162,48	769.564,94
Lisäykset	0,00	0,00	117.730,00	0,00	117.730,00	0,00	5.970,00	5.970,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	-337.178,41	0,00	-337.178,41	0,00	-139.246,36	-139.246,36
Hankintameno 31.12.	646.995,30	61.161,75	316.976,36	329.533,53	1.354.666,94	384.402,46	251.886,12	636.288,58
Arvonlenn.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkor.	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	646.995,30	61.161,75	316.976,36	329.533,53	1.354.666,94	384.402,46	251.886,12	636.288,58

Olennaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset						
	Tasearvo 1.1.	Lisäykset	Vähennykset	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus peruspääomasta	Ero
Sosiaali- ja terveystyöpiiri	620.361,85	0,00	0,00	620.361,85	515.362,23	104.999,62
Koulutuskuntayhtymä	20.231,11	0,00	0,00	20.231,11	20.231,11	0,00
Etelä-Karjalan liitto	6.402,34	0,00	0,00	6.402,34	6.402,34	0,00

Omistukset muissa yhteisöissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan ja konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus		
			omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden tuloksesta
Tytäryhteisöt					
- KOY Lemin Vuokratalot	Lemi	100 %	58.957,95	1.899.389,07	29.385,84
- Lemin Lämpö Oy	Lemi	100 %	114.633,37	289.522,40	14.570,08
- KOY Lemin Palvelutalo	Lemi	100 %	172.973,96	2.215.451,55	8,67
Kuntayhtymät					
- Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystyöpiiri	Lappeenranta	2,13 %	-281.405	2.470.357,77	-371.416,59
- Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	Lappeenranta	0,9 %	269.068,34	79.045,38	5.547,31
- Etelä-Karjalan liitto	Lappeenranta	1,9 %	32.969,37	25.809,01	-6.550,64
Osakkuusyhteisö (ei yhdistelty)					
- Saimaan Kuitu Oy	Savitaipale	33,3 %	702.809,51	1.761.188,37	-134.146,94

Yli 5 vuoden kuluttua erääntyvä osuus pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta			
	2018	2017	
Joukkovelkakirjalainat			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1.210.014	1.470.346,00	
Lainat julkisyhteisöiltä			
Lainat muilta luotonantajilta			
Saadut ennakot			
Ostovelat			
Muut velat			
Siirtovelat	275.514,00	275.514,00	
Yli 5 vuoden kuluttua erääntyvät pitkäaikaiset velat yhteensä	1.745.860,00	1.745.860,00	

Pakolliset varaukset

Pakollisena varauksena on taseeseen merkitty kunnan osuus Eksoten alijäämästä 213.845 €. Edellisen tilinpäätöksen pakollinen varaus 750.000 € clearauslaskuun on siirretty osaksi siirtovelkoja.

Velat konsernille

	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
- Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
- Ostovelat	0,00	22.165,80	0,00	21.442,84
- Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
- Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	22.165,80	0,00	21.442,84
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
- Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
- Ostovelat	0,00	181,21	0,00	291,00
- Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
- Siirtovelat	275.514,00	0,00	275.514,00	0,00
Yhteensä	275.514,00	181,21	275.514,00	291,00
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteys- yhteisöille				
- Saadut ennakot	0,00	0,00	0,00	0,00
- Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
- Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
- Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	0,00	0,00	0,00
Velat konsernille yhteensä	275.514,00	22.347,01	275.514,00	21.733,84

Sekkitililimiitti

	2018	2017
Luotollisten sekkitilien sekkitililimiitti 31.12.	300.000,00 €	300.000,00 €
- siitä käyttämättä oleva määrä	300.000,00 €	270.854,10

Saamisten erittely

	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
- Myyntisaamiset	0,00	12.241,68	0,00	5.257,44
- Lainasaamiset	384.402,46	20.140,00	384.402,46	20.140,00
- Muut saamiset	48.544,55	0,00	48.544,55	0,00
- Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	432.947,01	32.381,68	432.947,01	25.397,44
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
- Myyntisaamiset	0,00	78.256,62	0,00	23.425,17
- Lainasaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
- Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
- Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	78.256,62	0,00	23.425,17
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistus- yhteisyhteisöiltä				
- Muut saamiset	5.970,00	0,00	139.246,36	0,00
Yhteensä	5.970,00	0,00	139.246,36	0,00
Saamiset yhteensä	438.917,01	110.638,30	572.193,37	876.383,00

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtosaamiset	0,00	0,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
- Tulojäämät		
-- Lemin Lämpö Oy, palautus lämpömaksuista		420,00
-- Ympäristöterveydenhuollon palautus		7.500,00
-- Asiointiliikenteen valtionavustus		
-- Kansalaisopiston palautus	6.900,00	
- Muut saamiset		
-- Eläkemenoperusteisen KuEL-maksun palautus		4.479,03
-- Kelan korvaus työterveyshuoltoon	21.336,35	20.257,85
-- Tapaturmavakuutusmaksut	165,33	11.644,13
- Menojen selvitystili		
-- Kahden laina lyhennys 2018		
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0,00	277.000,00
	28.401,68	321.301,01

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	7.037.596,94	7.037.596,94
- Lisäykset	0,00	0,00
- Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	7.037.596,94	7.037.596,94
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	168.495,68	-127.543,23
- Yli-/alijäämä edelliseltä vuodelta	-604.320,52	296.039,04
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	-435.824,84	168.495,68
Tilikauden yli-/alijäämä	-1.769.793,96	-604.320,52
Oma pääoma yhteensä	4.831.978,14	6.601.772,22

Pitkäaikaiset velat

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtovelat		
- Eksoten lomapalkkajaksotus	275.514,00	275.514,00
Lyhytaikaiset siirtovelat		
-- Eksote clearaus	1.952.820,00	0,00
-- Lomapalkkajaksotus	487.719,97	541.353,10
-- Työntekijän työttömyysvakuutusmaksu	1.180,75	
-- Työnantajan tapaturmavakuutusmaksu	3.593,11	1.913,46
-- Lainojen korkojaksotus	12.061,66	14.008,56
-- Tuloverot	108.690,38	
-- Kertaerä TES	33.929,67	
-- Jäsenmaksut		3.111,51
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	2.599.995,54	560.391,76

4.4. VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Annetut pantit ja muut vakuudet

Pantteja ja vakuuksia ei ole annettu.

Leasing- ja vuokrasopimukset

Vastuiden yhteismäärä	2018	2017
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	179.004,83	184.290,46
Myöhemmin maksettavat	2.542.382,13	2.716.339,64
Yhteensä	2.721.386,96	2.900.630,10

Annetut vastuusitoumukset

Annetut omavelkaiset takaukset, jäljellä oleva pääoma	2018	2017
Konserniyhteisön velasta	1.985.018,30	2.140.519,81
Osakkuusyhteisön velasta	0,00	0,00
Muiden velasta	44.173,52	112.520,50
Kunnan osuus Kuntien takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	17.486.442,00	17.219.940,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus Kuntien takauskeskuksen rahastosta 31.12.	11.234,23	11.380,91

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	2018	2017
ALV:n palautusvastuu 2008 alkaen valmistuneista hankkeista	609.592,07	724.960,93
Johdannaissopimusten markkina-arvot	-199.180,32	-111.836,19

Muut vastuut

	2018	2017
Lappeenrannan kaupungin lukuun säilytettävät maainesvakuudet	8.210,90	8.210,90

Kunta on sitoutunut siirtämään apporttina Saimaan Kuitu Oy:lle 880.000 euroa arvosta valokuituverkkoa vuoden 2019 loppuun mennessä.

Koronvaihtosopimukset

Sopimuksen tarkoitus	2018	2017
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaaminen. Sopimuksella vaihdetaan kiinteä korko vaihtuvaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 4.5.2026 - lainapääomaa vastaava nimellisarvo - käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	400.000,00 14.603,07	450.000,00 14.888,34
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaaminen. Sopimuksella vaihdetaan kiinteä korko vaihtuvaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 22.12.2020 - lainapääomaa vastaava nimellisarvo - käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	245.000,00 5.441,75	280.000,00 7.631,48
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaaminen. Sopimuksella vaihdetaan kiinteä korko vaihtuvaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 7.3.2020 - lainapääomaa vastaava nimellisarvo - käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	245.000,00 4.851,64	280.000,00 8.163,33
Yksittäisen lainan korkoriskin suojaaminen. Sopimuksella vaihdetaan kiinteä korko vaihtuvaksi. Lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä ja koronmaksupäivät vastaavat toisiaan. Sopimus erääntyy 8.5.2020 - lainapääomaa vastaava nimellisarvo - käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	120.000,00 1.221,06	180.000,00 2.567,07
Sopimus on tehty Kuukanniemen koulun leasing sopimuksen koron nousun suojaamiseen. Koronvaihtosopimuksen ja leasing sopimuksen pääomat vastaavat likimain toisiaan. Sopimus erääntyy 2.1.2034 - sopimuksen laskennallinen pääoma - käypä arvo pankin ilmoituksen mukaan	3.000.000,00 -225.297,84	3.000.000,00 -154.022,09

4.5. YMPÄRISTÖASIOIDEN ESITTÄMINEN**Ympäristötuotot ja -kulut**

		2018	2017
5300 Öljyvahingot			
	Kulut	0,00	0,00
	Tuotot	0,00	0,00
5305 Jätehuolto			
	Kulut	2.957,84	3.689,38
	Tuotot	4.887,48	4.889,72
	Suunnitelmapoistot	2.676,00	3.344,00
5691 Maankaatopaikka			

	Kulut	1.575,71	2.792,01
	Tuotot	230,00	165,00
	Suunnitelmapoistot	2.032,00	3.174,00
5740-5750 Viemärilaitos			
	Toimintakulut	376.823,88	377.963,53
	Toimintatuotot	284.111,27	252.112,40
	Suunnitelmapoistot	60.950,00	66.500,00

Näihin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät sisäiset erät. Satunnaisia ympäristötuottoja tai -kuluja ei ole.

Tase

	2018	2017
Aktivoidut ympäristömenot		
- Viemäriverkosto	606.382,91	604.373,01
- Jätteenkäsittelypaikka	10.700,36	13.376,36
- Maankaatopaikka	8.130,66	10.162,66
Pakolliset ja vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00

4.6. HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJIEN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Henkilöstön määrä

	2018	2017
Yleishallinto	8	8
Opetus- ja kulttuuritoimi	86	83
Ympäristö ja tekniset palvelut	33	32
Yhteensä (sisältää myös työllistetyt)	127	123

Henkilöstökulut

	2018	2017
Rahapalkat	4.036.183,93	3.879.396,00
Eläkekulut	898.348,72	887.113,08
Muut henkilösivukulut	139.686,40	154.925,52
Henkilöstökorvaukset ja muut korjauserät	-60.130,03	-24.663,60
Yhteensä tuloslaskelman mukaan	5.014.089,02	4.896.771,00
Luontoisedut	51.941,98	52.146,96
Aktivoidut henkilöstökulut	11.349,57	9.214,31
Henkilöstökulut yhteensä	5.077.380,57	4.958.132,27

Luottamushenkilömaksut

Perityt luottamushenkilömaksut valtuustoryhmittäin	2018	2017
Keskustan valtuustoryhmä	1.370,12	1.488,62
Lemin Kokoomuksen valtuustoryhmä	926,06	1.206,16
Lemin Vihreän liiton valtuustoryhmä	17,60	52,45
Lemin Perussuomalaisten valtuustoryhmä	361,42	362,03
Lemin Sosialidemokraattinen valtuustoryhmä	271,89	306,72
Luottamushenkilömaksut yhteensä	3.415,98	2.535,63

Tilintarkastajan palkkiot

	2018	2017
Kuntatarkastajien Oy Clavis Tilintarkastuspalkkiot	0,00	2.400,00
Mikkelin Tilintarkastus Ay Tilintarkastuspalkkiot	5.050,00	3.000,00
Palkkiot yhteensä (ilman arvonlisäveroa)	5.050,00	5.400,00

4.7. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT**Konsernitilinpäätöksen laajuus**

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kunnan tytäryhteisöistä Kiinteistö Oy Lemin Vuokratalot, Kiinteistö Oy Lemin Palvelutalo ja Lemin Lämpö Oy sekä kaikki kuntayhtymät, joiden jäsen kunta on. Osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet**Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet**

Konserniyhteisöjen tuotot ja kulut sekä velat ja saamiset sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä velat ja saamiset on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty. Clearausvelkaa tai pakollista varausta Eksoten osalta ei ole eliminoitu. Clearausvelka on kunnan ja jonkun toisen kunnan välinen erä eikä sitä tule elimoida. Pakollisen varauksen eliminoimattomuus ei vääristä konsernitilinpäätöksestä annettavaa kuvaa.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet erotetaan konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen sekä poistoeron ja vapaaehtoisten varausten oikaisu

Kiinteistöyhtiön ja lämpöyhtiön käyttöomaisuuden poistoja ei ole oikaistu kuntajaoston lausunnon 111/2015 perusteella, koska yhtiöt kirjaavat hyödykkeiden hankintamenon sen vaikutusaikana kuluiksi poistoina.

Kuntayhtymät

Kuntayhtymät on yhdistelty lukuarvoiltaan omistusosuuden mukaisesti.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöksi on vuoden 2016 joulukuussa tullut Saimaan Kuitu Oy, jota ei ole yhdistelty konsernitilinpäätöslaskelmiin. Osuus omasta ja vieraasta pääomasta sekä tilikauden tuloksesta on esitetty liitetiedoissa.

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja -menetelmät

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa noudatetaan samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Poikkeavat tilikaudet

Konserniin kuuluvilla kirjanpitovelvollisilla ei ole kunnan tilikaudesta poikkeavia tilikausia.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Tilikauden tiedot ovat vertailukelpoisia edellisen tilikauden tietoihin.

4.8. KONSERNITULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT**Toimintatuottojen erittely**

Ulkoiset toimintatuotot		
	2018	2017
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä	10.650.787,70	10.575.378,19
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	307.864,43	295.397,93
Lemin Lämpö Oy	152.463,58	152.036,38
Etelä-Karjalan liitto	95.534,53	79.728,25
Koy Lemin Vuokratalot	488.461,07	491.409,75
Koy Lemin Palvelutalo	288.326,24	288.575,71
Lemin kunta	1.704.669,93	1.773.154,74
Konsernin toimintatuotot yhteensä	13.688.107,51	13.655.680,95

Pakollisten varausten muutokset

	2018	2017
Pakolliset varaukset 1.1.	929.007,87	152.935,63
Muutokset sote-piirissä	7.077,40	26.072,24
Muutokset koulutuskuntayhtymässä	0,00	0,00
Muutokset kunnassa	-536.155,00	750.000,00
Pakolliset varaukset 31.12.	399.930,27	929.007,87

4.9. KONSERNITASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Konsernitaseen vastaavia koskevat liitetiedot

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtosaamiset	0,00	0,00
Pitkäaikaiset siirtosaamiset yhteensä	0,00	0,00
Lyhytaikaiset siirtosaamiset		
- kunnan siirtosaamiset	28.401,68	321.301,01
- sote-piirin siirtosaamiset	104.410,76	0,00
- Lemin Lämpö Oy:n siirtosaamiset	3.976,56	4.850,96
- Etelä-Karjalan liiton siirtosaamiset	3.022,50	5.273,04
- Koulutuskuntayhtymän siirtosaamiset	1.259,09	1.448,53
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	141.070,59	332.873,54

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oman pääoman erittely

	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	7.037.596,94	7.037.596,94
- Lisäykset	0,00	0,00
- Vähennykset	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	7.037.596,94	7.037.596,94
Muu oma pääoma 1.1.	0,00	0,00
- Lisäykset	0,00	0,00
- Vähennykset	0,00	0,00
Muu oma pääoma 31.12.	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	11.794,40	11.934,89
- Vähennykset	0	-140,49
Arvonkorotusrahasto 31.12.	11.794,40	11.794,40
Muut omat rahastot 1.1.	10.237,32	42.162,96
- Lisäykset	0,00	41,93
- Vähennykset	-1.583,22	-31.967,57
Muut omat rahastot 31.12.	8.654,10	10.237,32
Edellisten tilikausien yli/alijäämä 1.1.	749.400,85	46.450,75
- Lisäykset		763.919,69
- Vähennykset	-570.587,46	-60.969,59
Edellisten tilikausien yli/alijäämä 31.12.	178.332,04	749.400,85
Tilikauden yli-/alijäämä	-2.037.159,27	-570.587,46
Oma pääoma yhteensä	5.199.218,21	7.238.442,04

Pitkäaikaiset velat

Yli 5 vuoden kuluttua erääntyvät velat	2018	2017
Sote-piiri, konserni	1.004.789,43	597.078,36
koulutuskuntayhtymä	6.575,66	9.025,19
palvelutaloyhtiö	2.107.357,00	2.231.421,00
vuokrataloyhtiö	1.374.876,13	1.556.451,47

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtovelat	0,00	0,00
- kunnassa	275.514,00	275.514,00
Lyhytaikaiset siirtovelat		
- sote-piirissä	902.501,28	0,00
- koulutuskuntayhtymässä	26.385,61	28.965,94
- Etelä-Karjalan liitossa	8.686,45	7.625,00
- Lemin Lämpö Oy:ssä	6.088,77	4.593,38
- vuokrataloyhtiössä	0,00	0,00
- palvelutaloyhtiössä	0,00	0,00
- kunnassa	2.599.995,59	560.391,76
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	3.543.657,70	601.576,08

4.10. KONSERNITILINPÄÄTÖKSEN VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Tässä esitetään vakuuksista ja vastuusitoumuksista Lemin kunnan omistusosuutta vastaava osuus.

Leasing- ja vuokravastuut

	2018	2017
Leasingvastuiden yhteismäärä		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat		
- Eksote	65.552,88	20.252,51
- Koulutuskuntayhtymä	1.206,55	1.219,58
- Etelä-Karjalan liitto	736,90	486,14
- kunta	179.004,83	184.290,46
Myöhemmin maksettavat		
- Eksote	240.890,41	26.963,61
- Koulutuskuntayhtymä	1.539,38	2.726,25
- Etelä-Karjalan liitto	0,00	634,23
- Kunta	2.542.382,13	2.716.339,64
Leasingvastuut yhteensä	3.031.313,08	2.952.912,42
Vuokravastuiden yhteismäärä		
Seuraavalla tilikaudella maksettavat		
- Eksote	227.168,80	242.136,57
- Koulutuskuntayhtymä	1.158,80	1.158,71
- Etelä-Karjalan liitto	707,35	348,31
Myöhemmin maksettavat		
- Eksote	1.745.332,62	1.530.090,86
- Koulutuskuntayhtymä	9.702,45	12.395,62
- Etelä-Karjalan liitto	0,00	87,08
Vuokravastuut yhteensä	1.984.070,02	1.786.217,15
Leasing- ja vuokravastuut yhteensä	5.015.383,10	4.739.129,57

Annetut vastuusitoumukset

	2018	2017
Annetut takaus- ym. vastuusitoumukset, jäljellä oleva pääoma		
Muiden velasta		
- Eksote	202.332,88	275.342,18
- kunta	137.731,54	112.520,50

Arvonlisäveron palautusvastuu

ALV:n palautusvastuu	2018	2017
- Eksote	255.578,44	19,43
- Koulutuskuntayhtymä	19.220,78	20.306,81
- Palvelutaloyhtiö	764.424,36	947.752,96
- kunta	609.592,07	724.960,03

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

LEMEN KUNTA VESIHUOLTOLAITOS

5.1. TOIMINTAKERTOMUS 2018

Vesi- ja viemärlaitos

Vastuuhenkilönä toimii tekninen johtaja.

Vesilaitoksen hoitajana on laitosmies, työajan ulkopuolella teknisen osaston päivystäjä (puh. 040 623 4125).

Yleistä

Kunnallinen vesihuoltolaitos vastaa ja kehittää toimintatapoja, että sen asiakkailta on käytössä talousveden laatuvaatimusten ja -suositusten täyttävää talousvettä. Tavoitteena on varmatoiminen ja laadukas vesi- ja viemärlaitos.

Vesilaitos

Vesilaitoksen toiminta-alueeseen kuuluvat Kirkonkylä, Kuukanniemi, Tuomelanpelto ja Mikonharju. Kunnan alueella toimii kolme osuuskuntaa, joista kaksi on vesiosuuskuntia ja yksi vesihuolto-osuuskunta.

Lemillä on kaksi vedenottamoa, joista pumpataan talousveden laatuvaatimusten ja -suositusten täyttävää pohjavettä asiakkaille. Talousvesi käsitellään ja desinfioidaan ennen verkostoon pumppausta. Talousvedestä otettiin vuoden 2018 aikana vesinäytteitä seuraavasti: Omavalvonta 4 krt, jatkuvan seuranta 5 krt ja yksi jaksottainen.

Vedenottamoiden ja paineenkorotusaseman uusi kaukovalvontajärjestelmä otettiin käyttöön joulukuun alussa.

Viemärlaitos

Kunnan jätevedet pumppataan Lappeenrannan Toikansuon puhdistamolle puhdistettavaksi. Myös jätevesipumppaamoiden ja tasausaltaan kaukovalvontajärjestelmä uusittiin kokonaisuudessaan. Tavoitteena on minimoida viemäriverkoston vuotovedet.

Vuonna 2018 tapahtui Suntianlahden jätevesipumppaamolla ylivuoto. Ylivuoto johtui pumppaamon sähkökeskuksen rikkoutumisesta.

Tunnuslukuja

Liittymät	623 kpl
Verkostoon pumpattu talousvesi	84717 m ³
Laskutettu vesimäärä	75923 m ³
Laskutettu jätevesimäärä	67863 m ³
Jätevesimäärä (Toikansuolle)	91325 m ³
Veden ja jäteveden myyntihinta	2,34 €/m ³ ja 5,16 €/m ³ , yht. 7,50 €/m ³

Lemin kunnalla ei ole hulevesiviemäriverkostoa vaan hulevedet imeytetään maastoon.

Vuoden 2019 aikana arvioidaan uusia liittyjiä vesihuoltoverkostoon olevan 10 kappaletta.

5.2. VESIHUOLLON TULOSLASKELMA 1.1. - 31.12.2018

		2018	2017
Liikevaihto			
	Vesi- ja jätevesimaksut (ulk.)	431 914,70 €	398 820,14 €
	Vesi- ja jätevesimaksut (sis.)		
Liiketoiminnan muut tuotot		231,58 €	227,26 €
Tuet ja avustukset			
Materiaalit ja palvelut			
	Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
	Ostot tilikauden aikana	39 094,37 €	42 747,40 €
	Palvelujen ostot	420 809,35 €	431 864,70 €
	Sisäiset ostot		
Henkilöstökulut		42 577,47 €	41 277,89 €
Poistot ja arvonalentumiset			
	Suunnitelmapoistot	104 868,00 €	107 844,00 €
Liiketoiminnan muut kulut		3 660,69 €	1 850,68 €
Liikelylijäämä (-alijäämä)		-178 863,60 €	-226 537,27 €
Rahoitustuotot ja -kulut			
	Korkotuotot		
	Muut rahoitustuotot	1 500,60 €	915,12 €
	Korkokulut	5 924,17 €	2 960,98 €
	Muut rahoituskulut	0,06 €	0,12 €
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä		-183 287,23 €	-228 583,25 €
	Satunnaiset tuotot		
	Satunnaiset kulut		0,00 €
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia		-183 287,23 €	-228 583,25 €
	Poistoeron muutos		0,00 €
	Vapaaehtoisten varausten muutos		0,00 €
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		-183 287,23 €	-228 583,25 €

Vesihuollon alijäämäisten tulosten seurauksena taseessa oma pääoma on menetetty. Oman pääoman määrä on tilinpäätöshetkellä 31.12.2018 -128.844,34 euroa.

5.3. VESIHUOLLON TASE 31.12.2018

		31.12.2018	31.12.2017
VASTAAVAA		1 198 067,17 €	1 250 300,81 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		1 004 064,60 €	1 042 472,70 €
Aineelliset hyödykkeet		1 004 064,60 €	1 042 472,70 €
Maa- ja vesialueet		672,75 €	672,75 €
Vuolteen pumppuaseman tontti	672,75 €		672,75 €
Kiinteät rakenteet ja laitteet		1 003 391,85 €	1 041 799,95 €
Vesijohtoverkosto	397 008,94 €		437 426,94 €
Viemäriverkosto	606 382,91 €		604 373,01 €
VAIHTUVAT VASTAAVAT		194 002,57 €	207 828,11 €
Lyhytaikaiset saamiset		194 002,57 €	207 828,11 €
Myyntisaamiset		156 106,66 €	162 624,76 €
Myyntisaatavat/MR			
Vesi- ja jätevesilaskut	156 106,66 €		162 624,76 €
Muut saamiset		37 895,91 €	45 203,35 €
Vähennyskelpoinen alv-saatava	37 895,91 €		35 605,23 €
Siirtosaamiset	0,00 €		9 598,12 €
VASTATTAVAA		1 198 067,17 €	1 250 300,81 €
Oma pääoma		-128 844,34 €	54 443,01 €
Peruspääoma		1 734 640,55 €	1 734 640,55 €
Vesihuollon yli-/alijäämä		-1 863 484,89 €	-1 680 197,54 €
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	-1 680 197,66 €		-1 451 614,41 €
Tilikauden yli-/alijäämä	-183 287,23 €		-228 583,13 €
Vieras pääoma		1 326 911,51 €	1 195 857,80 €
Pitkäaikainen vieras pääoma		900 801,60 €	258 199,52 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		900 801,60 €	258 199,52 €
Lainat Danske Bankilta	390 000,00 €		
Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä	510 801,60 €		258 199,52 €
Lyhytaikainen vieras pääoma		426 109,91 €	937 658,28 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		123 897,91 €	55 397,91 €
Lainat Danske Bankilta	30 000,00 €		
Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä	93 897,91 €		55 397,91 €
Lainat julkisyhteisöiltä		176 164,33 €	715 179,13 €
Lainat kunnilta (yhdistilin saldo)	176 164,33 €		715 179,13 €
Ostovelat		88 479,07 €	130 356,35 €
Vesihuollon ostoresk. selv.tili	88 479,07 €		130 356,35 €
Muut velat		31 088,01 €	30 704,36 €
Alv-velka	30 139,96 €		30 337,12 €
Ennakonpidätykset	902,28 €		343,87 €
Työnantajan sotu-maksut	45,77 €		23,37 €
Siirtovelat		6 480,59 €	6 020,53 €
Muut siirtovelat	2 393,60 €		1 008,00 €
Lomapalkkajaksotus	4 086,99 €		5 012,53 €

5.4. VESIHUOLLON RAHOITUSLASKELMA

		2018	2017
TOIMINNAN RAHAVIRTA			
	Liikelyijäämä	-178 863,60 €	-226 537,27 €
	Poistot ja arvonalentumiset	104 868,00 €	107 844,00 €
	Rahoitustuotot ja -kulut	-4 423,63 €	-2 045,86 €
	Satunnaiset erät	0,00 €	0,00 €
	Muut tulorahoituksen korjauserät	-0,12 €	0,00 €
	Toiminnan rahavirta yhteensä	-78 419,35 €	-120 739,13 €
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
	Käyttöomaisuusinvestoinnit	-66 459,90 €	-137 525,00 €
	Käyttöomaisuuden myyntitulot		
	Sisäiset katteet		
	Investointien rahavirta yhteensä	-66 459,90 €	-137 525,00 €
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA YHTEENSÄ		-144 879,25 €	-258 264,13 €
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
	Lainakannan muutokset		
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta		
	Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	805 000,00 €	-452 911,31 €
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle		
	Pitkäaikaisten lainojen vähennys muille	-93 897,92 €	-55 397,91 €
	Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	-539 014,80 €	715 179,13 €
	Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta		
	Oman pääoman muutokset		
	Muut maksuvalmiuden muutokset		
	Vaihto-omaisuuden lisäys		
	Muut saamisten muutokset	13 825,54 €	-57 152,89 €
	Korottomien velkojen muutos	-41 033,57 €	108 547,11 €
	Rahoituksen rahavirta yhteensä	144 879,25 €	258 264,13 €
RAHAVAROJEN MUUTOS		0,00 €	0,00 €
RAHAVAROJEN MUUTOS			
	Rahavarat 31.12.	0,00 €	0,00 €
	Rahavarat 1.1.	0,00 €	0,00 €

6. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS

Lemillä 6.5.2019

LEMIN KUNNANHALLITUS

Juha Mielikäinen
varapuheenjohtajaPetteri Holopainen
jäsenAntti Junni
varajäsenAnu Karhu
jäsenRitva Laurikainen
varajäsenJarkko Ovaskainen
jäsenMervi Rings
jäsenJohanna Mäkelä
vt. kunnanjohtaja

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Lemillä 7.1.6.2019.....

Mikkelin Tilintarkastus
-yhteisöMIKA MIKKONEN
JHT, HT

7. LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA

Tilivuonna 2018 on Lemminkäisen kunnan kirjanpidossa käytetty seuraavia tilikirjoja, kortistoja ja atk-tulosteita:

Asiakirja	Muoto	Säilytysaika	Säilytyspaikka
Tasekirja	Sidottu	Pysyvästi	Arkisto
Tase-erittelyt	Paperitulosteet	10 v	Arkisto
Konsernitaseen yhdistelylaskelmat	Paperitulosteet	10 v	Arkisto
Vesihuollon eriytyslaskelmat	Paperitulosteet	10 v	Arkisto
Asuntolainakortisto	Paperilomake	voa + 10 v	Hallinto-osasto
Verotilitysten seuranta	Taulukkolaskentatiedosto paperituloste	ja 2 v	Hallinto-osasto
Irtaimistoluettelot	Sähköinen tietokanta paperilomakkeet	tai voa	Hallinto-osasto
Rakennusten huoltokirja	Sähköinen tietokanta		Tekninen osasto
Rakennusvalvonnan seurantatiedosto	Sähköinen tietokanta	Pysyvästi	Tekninen osasto
Päivähoitokortisto	Paperitulosteet	10 v	Sivistysosasto
Päiväkirjat	Sähköinen arkisto	10 v	Arkisto
Pääkirja	Sähköinen arkisto	10 v	Arkisto
Toteutusvertailu	Sähköinen arkisto	10 v	Arkisto
Palkkatulosteet	Sähköinen arkisto	50 v	Hallinto-osasto
Reskontratulosteet	Sähköinen arkisto	10 v	Arkisto
Laskutustulosteet	Paperitulosteet	10 v	Hajautettu

TOSITELAJIT

1	Pankkitositteet	34	Myyntilaskut koulukeskus
9	Palkkatositteet	36	Myyntilaskut talousosasto
10	KP Laskennalliset	41	Vesi- ja jätevesi / Komartek
12	SL Laskennalliset	42	Vesilaskut kp-viennit
14	Vyörytykset	86	Hyvitysten kohdistus
18	Päivähoito	96	Kirjanpidon tulos
20	Ostolaskujen maksut	97	Kirjanpidon tulos laskennall.
21	Ostolaskut	98	Sisäisen laskennan tulos
30	Myyntireskontran suoritukset	99	Sisäisen laskennan tulos laskennall.
31	Myyntilaskut tekninen osasto		Konsernitositteet
32	Myyntilaskut yleishallinto		Vesihuolto
33	Myyntilaskut sivistysosasto		